

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΣΤ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1967 | ΑΡΙΘ 6

Ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστή.

Εἰσήλθομεν εἰς τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν. Εἰς μίαν περίοδον δηλαδὴ, ποῦ ἡ ἀγία Ἐκκλησία μας ἐθέσπισεν ὡς περίοδον ἑσωτερικῆς μας περισυλλογῆς, αὐτοκριτικῆς καὶ συναισθησεως καὶ τῆς παροδικότητος τῆς ζωῆς μας αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀμαρτωλότητός μας.

Ἐπάρχουν ἀσφαλῶς πολλοὶ χριστιανοὶ ποῦ ἐπωφελοῦνται ἀπὸ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν. Καὶ νηστεύουν, προσεύχονται, ἐκκλησιάζονται καὶ κατὰ τὰς Προηγιασμένας καὶ κατὰ τὰς τόσον κατανυκτικὰς ἀκολουθίας τῶν Χαιρετισμῶν, μὲ τὸ συναίσθημα εὐσεβείας καὶ ὑγιοῦς ταπεινώσεως. Ἐπάρχουν ὁμως καὶ ἄλλοι, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστή περνᾷ ἐντελῶς ἀδιάφορος· καὶ χωρὶς ν' ἀναζητοῦν καμμίαν πνευματικὴν ὠφέλειαν ἐξ αὐτῆς.

Καθιερώθη μάλιστα τελευταίως, ἀπὸ ἀδιαφόρους θρησκευτικῶς καὶ μιμουμένους δουλικῶς τὰ ἀλλοῦ τελούμενας κοσμικοὺς τύπους, νὰ συνεχίζονται αἱ διασκεδάσεις, οἱ χοροὶ καὶ οἱ κορυβαντισμοὶ τῶν Ἀπόκρεω καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

Τὰ πληθυνόμενα ὁμως δυστυχῶς ὀσημέραι ἐγκλήματα — καὶ ἰδιαιτάτα ἀπὸ νεαροὺς — πρέπει νὰ μᾶς πείσουν ὅτι πρέπει νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Πατρὸς. Καὶ ὅτι δέον νὰ γίνῃ συνειδητὸν εἰς ὅλον τὸ χριστιανικὸν πλήρωμα, ὅτι ἡ ὀρθόδοξος παράδοσις θέλει τὴν περίοδον αὐτὴν, περίοδον ἀνασυγκροτήσεως πνευματικῆς καὶ «στάδιον ἀρετῶν», διὰ νὰ ἐορτάσωμεν ἀναγεννημένοι καὶ γεμάτοι ἀπὸ χαρὰν καὶ τὴν κοσμοσωτήριον Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου μας.

Μόνον οὕτω θὰ σωθοῦν.

Κάθε τόσον ὁ Τύπος δημοσιεύει, ὅπως γράφομεν καὶ εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν», ἀνησυχητικὰς εἰδήσεις διὰ τὴν ἕκτασιν, τὴν ὁποίαν λαμβάνει εἰς τὴν χώραν μας ἡ ἐκκληματικὴ δρᾶ-

σις τῶν ὀργανωμένων σπειρῶν ἀρχαιοκαπήλων. Οὗτοι, στερούμενοι παντελῶς ἐθνικῆς συνειδήσεως καὶ ὑπερηφανείας, κλέπτουν καὶ πωλοῦν ἀντὶ πινακίου φακῆς ἀρχαῖα ἀγαλμάτια, χειρόγραφα καὶ ἰδίως βυζαντινὰς εἰκόνας καὶ ἄλλα κειμήλια, τὰ ὅποια εἶναι ἀνεπανάληπτα πνευματικὰ δημιουργήματα τῆς ἀθανάτου φυλῆς μας.

Πρὸς διάσωσιν καὶ περιφρούρησιν τῶν ἀνεκτημάτων θησαυρῶν τῆς Βυζαντινῆς τέχνης προτείνεται ἤδη ἡ συγκέντρωσις τῶν εἰς μουσεῖα ἰδρυόμενα εἰς τὰς ἔδρας τῶν Ἱ. Μητροπόλεων. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ μᾶς διαφεύγη, ὅτι εἶναι φύσει ἀδύνατον νὰ συγκεντρωθοῦν εἰς τὰ μουσεῖα αὐτὰ ὅλα τὰ βυζαντινὰ κειμήλια καὶ λόγω ἐνδεχομένων τοπικῶν ἀντιδράσεων. Ἄλλως τε πολλὰ ἀριστουργήματα τῆς Βυζαντινῆς τέχνης, ὅπως αἱ τοιχογραφίαι κτλ., θὰ μείνουν κατ' ἀνάγκην ἐκτὸς τῶν μουσείων αὐτῶν· καὶ πάντοτε θὰ διατρέχουν τὸν κίνδυνον νὰ διαρπαγοῦν ὑπὸ τῶν ἀσυνειδήτων ἀρχαιοκαπήλων.

Οἱ εὐλαβέστατοι ὅμοι ἐφημέριοι ἡμποροῦν καὶ εἰς τοῦτο νὰ προσφέρουν πολυτιμωτάτας ὑπηρεσίας· διαφωτίζοντες τοὺς ἐνορίτας των περὶ τῆς καλλιτεχνικῆς ἀξίας καὶ τῆς ἐθνικῆς σημασίας τῶν θησαυρῶν αὐτῶν· καὶ καλλιεργοῦντες τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἀγάπην των πρὸς τὰ ἀριστουργήματα τῆς ἱερᾶς Βυζαντινῆς τέχνης. Μόνον οὕτω θὰ σωθοῦν ἀπὸ τὰς ἀρπακτικὰς ὀρέξεις τῶν ἀρχαιοκαπήλων οἱ ἀρχαιολογικοὶ θησαυροὶ μας.

Ἐπιπλέον καὶ πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Ἑβδομάδος τῆς Πανελληνίου Ἀντιαλκοολικῆς Σταυροφορίας, ὁ ὑπουργὸς Ὑγιεινῆς κ. Ἱ. Χρυσικός ἐδήλωσεν, ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑφίσταται πρόβλημα ἀλκοολισμοῦ καὶ ἐπεσήμανε τὴν ἀνάγκην ἀντιμετωπίσεώς του. Χαρακτηριστικὴ λεπτομέρεια τῶν ὑπευθύνων τούτων δηλώσεων: αἱ συνολικαὶ εἰσαγωγαὶ ἀλκοολικῶν μετὰ ψυχικῶν διαταραχῶν εἰς τὰς δημοσίας καὶ ἰδιωτικὰς ψυχιατρικὰς κλινικὰς ἀνέρχεται εἰς ποσοστὸν 4,5 % τοῦ συνόλου τῶν εἰσερχομένων πρὸς νοσηλείαν ἀσθενῶν. Πρόκειται διὰ μίαν ἀκραίαν κατάληξιν ἑνὸς πολὺ μεγαλύτερου συνόλου συνεπειῶν, σωματικῶν, ψυχικῶν καὶ κοινωνικῶν, αἱ ὅποια σημειοῦνται ἰδίως εἰς τὴν ὑπαίθρου, ὅπου δὲν εἶναι διόλου ἀσήμαντον τὸ ποσοστὸν τῶν ἀτόμων, ποὺ εἶναι ἐπιρρεπῆ εἰς τὸ ἀλκοόλ.

Πρέπει, λοιπόν, νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἀπὸ τὸ κράτος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τὸ πρόβλημα αὐτό. Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰδικῶς εἰς τὸν ἱερέα τῆς ὑπαίθρου, ἐναπόκειται τὸ ἔργον τῆς καταλλή-

λου διαφωτίσεως. Ὁ Ἐφημέριος, πού γνωρίζει καλῶς πρόσωπα καὶ καταστάσεις εἰς τὴν ἑνορίαν του, δύναται νὰ προσφέρῃ πολύτιμον συμβουλὴν ὄχι μόνον μὲ τὸ σχετικὸν κήρυγμα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν κατ' ἄτομον ἢ οἰκογένειαν νοουθεσίαν.

Κοινωνικὴ Ἱατρικὴ.

Ἡ συσταθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κράτους Ἐπιτροπὴ Κοινωνικῆς Ἱατρικῆς εἶναι μία προϋπόθεσις διὰ νὰ ἀρχίσῃ ἐπὶ τέλους καὶ εἰς τὴν χώραν μας, ἂν αὕτη θέλῃ ὄχι μόνον νὰ λέγεται ἀλλὰ καὶ νὰ εἶναι πολιτισμένη, ἢ ἐφαρμογὴ συστηματικοῦ προγράμματος περιθάλψεως καὶ προλήψεως τῶν διαφόρων ἀσθενειῶν.

Ὅρθῶς δὲ ὁ Ὑπουργὸς Ἐργασίας κ. Σταμπέλος, ὁμιλῶν σχετικῶς πρὸς τὴν πλευρὰν τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ ὑπουργείου του, ἐτόνισεν ὅτι πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπαιτεῖται ἡ ἀναθεώρησις ὀλοκλήρου τοῦ συστήματος ἀσφαλίσεως καὶ ὅτι εἰς τὰς μελετωμένας τροποποιήσεις διὰ τὴν πληρεστέραν προστασίαν τῶν ἐργαζομένων πρέπει νὰ περιλαμβάνωνται : Ἡ ὑγιεινὴ τῆς ἐργασίας. Ὁ ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμὸς. Ἡ πρόληψις ἐπαγγελματικῶν νόσων. Ἡ πρόληψις ἀτυχημάτων. Ἡ συστηματικὴ ἐξέτασις τῶν νεοπροσλαμβανομένων. Αἱ περιοδικαὶ προληπτικαὶ καθ' ὀμάδας ἐξετάσεις. Ἡ προστασία τῆς ἐργαζομένης μητρὸς καὶ τοῦ ἐργαζομένου παιδιοῦ.

Εἰς ταῦτα πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ἡ ὑγειονομικὴ διαπαιδαγώγησις καὶ διαφώτισις ἐπὶ τῶν ὑγιεινῶν συνθηκῶν διαβιώσεως. Εἰς τὸν τομέα αὐτόν, διὰ τὰ χωρία, ἢ ἀπασχόλησις τοῦ ἐφημερίου εἶναι ἀναγκαία. Ὁ ἱερεὺς, ὅπου δὲν ὑπάρχει πληρότης ἀντιμετωπίσεως ἀπὸ τὴν Πολιτείαν, ἔχει καθῆκον νὰ ἀναπληρώνη τὰ κενά. Τὸ ἔργον του εἶναι πνευματικόν, ἀλλὰ καὶ κοινωνικόν.

Παρακαλοῦνται τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια τῶν Ἱ. Ναῶν, οἵτινες λαμβάνουν τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ὅπως καταβάλλουν εἰς τὸ Τοπικὸν ΤΑΚΕ τῆς περιφέρειας των τὴν τυχὸν ὀφειλομένην συνδρομὴν των, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1957 καθωρίσθη εἰς δρχ. 30 ἐτησίως, ἐκτὸς τῶν Ἱ. Ναῶν τῶν περιφερειῶν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, τῶν ὁποίων ἡ συνδρομὴ καθωρίσθη εἰς δρχ. 50, 75 ἢ 100, ἀναλόγως τῆς κατηγορίας ἐκάστου.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ
ΤΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ

Ο ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΛΟΓΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Κ'. Τοσοῦτοι μὲν δὴ καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ πάθη, κατὰ τὸν λόγον αὐτόν, οἱ πονηροὶ τύποι καὶ χαρακτηῆρες ! Τοσοῦτον δὲ τὸ ἔργον τῷ ταύτην πεπιστευμένῳ τὴν ψυχῶν παιδαγωγίαν καὶ προστασίαν ! Καὶ τὰ πλεῖω παρήκεν ὁ λόγος, ἵνα μὴ περιττώτερος ἢ τοῦ δέοντος. Ὡσπερ οὖν εἴ τις θηρίον ἐκ πολλῶν θηρίων συγκείμενον, πολυειδές, καὶ πολύμορφον, μειζόνων τε καὶ μικροτέρων, ἡμερωτέρων τε καὶ ἀγριωτέρων, ἄγειν ἐπιχειροίη καὶ τιθασσεύειν, πάντως ἂν ᾔην ἔργον αὐτῷ· καὶ οὐ μικρὸν τὸ ἀγώνισμα, οὕτως ἀνωμάλου καὶ ἀλλοκότου προστατεῖν φύσεως, οὔτε φωναῖς ταῖς αὐταῖς, οὔτε τροφαῖς, οὔτε χειρὸς ἐπαφαῖς, οὔτε συρίγμασιν, οὔτε τοῖς τῆς ἄλλης ἀγωγῆς τρόποις ἐκάστου τῶν θηρίων χαίροντος, ἄλλων δὲ ἄλλοι ἡδομένων, ἢ ἀχθομένων, ὡς ἡ φύσις ἐκάστου καὶ ἡ συνήθεια. Καὶ τί ἂν ἔδει ποιεῖν τὸν τοιούτου θηρὸς ἐπιστάτην; Τὶ δ' ἄλλο, ἢ πολυειδῆ τε εἶναι καὶ ποικίλον τὴν ἐπιστήμην, καὶ κατάλληλον ἐκάστῳ προσάγειν τὴν θεραπείαν, ὡς ἂν ἄγοιτο καλῶς αὐτῷ τὸ θηρίον, καὶ διασώζοιτο. Οὕτως ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων ἡθῶν, καὶ λόγων, καθάπερ ἐνὸς ζώου συνθέτου καὶ ἀνομοίου, τοῦ κοινοῦ τοῦτου τῆς Ἐκκλησίας συγκειμένου σώματος, πᾶσα ἀνάγκη καὶ τὸν προστάτην ἀπλοῦν τε εἶναι τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἐν πᾶσι ὁρθότητα, καὶ ὅτι μάλιστα παντοδαπὸν καὶ ποικίλον, κατὰ τὴν πρὸς ἕκαστον οἰκείωσιν, καὶ τὸ τῆς ὁμιλίας πρὸς πάντας ἐπιτήδειόν τε καὶ πρόσφορον. Οἱ μὲν γὰρ δέονται γάλακτι τρέφεσθαι, τοῖς ἀπλουστέροις

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Κ'. Τέτοιοι λοιπόν είναι κι' ως πρὸς τὶς ἄλλες τοὺς ἀθλιότητες οἱ κακοὶ τύποι καὶ χαρακτῆρες, πού σᾶς τοὺς περιέγραψα μὲ τὸν λόγο μου αὐτόν. Καὶ τόσο δύσκολο εἶναι τὸ ἔργο γι' αὐτοὺς πού τοὺς ἔχει ἀνατεθῆ ἡ διαπαιδαγώγησι καὶ ἡ καθοδήγησι αὐτῆ τῶν ψυχῶν. Καὶ τὰ περισσότερα τὰ παράλειψα νὰ τ' ἀναφέρω, γιὰ νὰ μὴν σᾶς κουράσω, μὲ περιττολογίαις, παραπάνω ἀπὸ τὸ πρεπούμενο. Ὅπως λοιπόν ἂν ἐπιχειροῦσε κάποιος νὰ ἡμερώσῃ καὶ νὰ δαμάσῃ ἓνα θηρίο, πολύμορφο καὶ πολυπρόσωπο, καὶ πού εἶναι συναρμοσμένο ἀπὸ πολλὰ ἄλλα θηρία, μικρότερα καὶ μεγαλύτερα καὶ ἡμερώτερα καὶ ἀγριώτερα, τὸ πρᾶγμα θάτανε, γι' αὐτόν δυσκολοκατόρθωτο ὅπωςδῆποτε. Καὶ δὲν εἶναι καθόλου μικρὸς ἀγώνας τὸ νὰ κυβερνᾷς μιὰ τέτοια ἀλλόκοτη κι' ἀνώμαλη φύση· ἐπειδὴ τὸ κάθε θηρίο χωριστὰ δὲν εὐχαριστεῖται οὔτε μὲ τὶς ἴδιαις φωναίς, οὔτε μὲ τὶς ἴδιαις τροφάς, οὔτε μὲ τὰ ἴδια μεταχειρίσματα καὶ σφυρίγματα καὶ μὲ τοὺς ἄλλους διάφορους τρόπους ἀνατροφῆς· ἀλλὰ τὸ καθένα τοὺς εὐχαριστεῖται ἢ δυσφορεῖ ἀνάλογα μὲ τὴν φύσιν του καὶ μὲ τὶς συνήθειάς του.

Καὶ τί λοιπόν θάπρεπε νὰ κάνῃ αὐτὸς πού ἔχει ἀναλάβει τὴν φροντίδα ἐνὸς τέτοιου θηρίου; Τί ἄλλο βέβαια παρὰ νᾶναι πολύτεχνος καὶ πολύξερος, γιὰ νὰ μπορῇ νὰ παρέχῃ στὸ καθένα τὴν προπόνησιν πού τοῦ χρειάζεται, καὶ γιὰ νὰ κατορθώσῃ, ἔτσι, νὰ τὸν πλησιάζῃ μ' εὐχαρίστησιν τὸ θηρίο, καὶ νὰ μπορέσῃ νὰ γλυτώσῃ.

Παρόμοια ἐπειδὴ τὸ κοινὸ αὐτὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι καταρτισμένον ἀπὸ πολλοὺς καὶ διάφορους χαρακτῆρας καὶ γνώμαις, ὅπως ἀκριβῶς ἓνα ζῶον σύνθετον κι' ἀνώμαλον, εἶναι ἀπαραίτητον κι' ὁ καθοδηγητῆς του νᾶναι κι' ὁ ἴδιος ἀπονήρευτος καὶ σωστὸς καὶ δίκαιος στὴν συμπεριφορὰ του πρὸς ὅλους, μὰ κι' ὅσο τὸ μπορεῖ περισσότερο, ἀλλοιώτικος καὶ διαφορετικὸς στὶς φιλικὰς του πρὸς τὸν καθένα σχέσεις, καὶ ἡ συμπεριφορὰ του νᾶναι πρὸς ὅλους ἢ κατάλληλος καὶ ἡ πρεπούμενη. Γιατὶ ἄλλοι μὲν χρειάζονται νὰ τρέφονται

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

καὶ στοιχειωδεστέροις τῶν δογμάτων, ὅσοι τὴν ἕξιν νήπιοι καὶ ἀρτιπαγεῖς, ὡς ἂν εἴποι τις, τὴν ἀνδρείαν τοῦ λόγου τροφήν οὐ φέροντες· ἦν εἰ προσάγοι τις παρὰ δύναμιν, τάχα ἂν καταπιεσθέντες καὶ βαρυνθέντες (οὐκ ἐξαρκούσης τῆς διανοίας, ὥσπερ ἐκεῖ τῆς ὕλης, τὸ ἐπεισελθὸν ἐλκῦσαι καὶ οἰκειώσασθαι) ζημιωθεῖεν ἂν καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν δύναμιν. Οἱ δὲ τῆς ἐν τοῖς τελείοις λαλουμένης σοφίας χρῆζοντες καὶ τροφῆς τῆς ὑψηλοτέρας καὶ στεροτέρας, τῷ πρὸς διάκρισιν ἀληθοῦς τε καὶ ψευδοῦς ἱκανῶς γεγυμᾶσθαι τὰ αἰσθητήρια, εἰ γάλα ποτίζονται, καὶ τρέφονται λαχάνοις, ἀσθενῶν βρώματι, δυσχαιραίνειεν ἂν· καὶ μάλα εἰκότως· οὐ δυναμούμενοι κατὰ Χριστόν, οὐ δὲ αὖξοντες τὴν ἐπαινετὴν αὖξῃσιν, ἦν ἐργάζεται λόγος τελειῶν εἰς ἄνδρας καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας ἄγων πνευματικῆς τὸν καλῶς τρεφόμενον.

ΚΑ'. Πρὸς ταῦτα τις ἱκανός; Οὐ γὰρ ἐσμέν ὡς οἱ πολλοί, καπηλεύειν δυνάμενοι τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, καὶ ἀναμιγνῦναι τὸν οἶνον ὕδατι, τὸν εὐφραίνοντα καρδίαν ἀνθρώπου λόγον τῷ πολλῷ καὶ εὐῶνῳ, καὶ χαμαὶ συρομένῳ, καὶ ἐξιτήλῳ, καὶ εἰκῆ ρέοντι. Ὡστε αὐτοὶ τι παρακερδαίνειν ἐκ τῆς καπηλείας, ἄλλοτε ἄλλως ὀμιλοῦντες τοῖς πλησιάζουσι, καὶ πᾶσι πρὸς χάριν, ἐγγαστρίμυθοι τινες ὄντες καὶ κενολόγοι, τὰς ἑαυτῶν ἡδονὰς θεραπεύοντες λόγοις ἐκ γῆς φωνουμένοις καὶ δυσμένοις εἰς γῆν, ὡς ἂν μάλιστα εὐδοκιμοῖεν παρὰ τοῖς πολλοῖς, ὅτι μάλιστα ζημιοῦντες ἑαυτοὺς ἢ ἀπολλύντες, καὶ αἷμα ἀθῶον ἀπλουστέρων ψυχῶν ἐκχέοντες, ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἐκζητησόμενον. Ἄλλ' εἰδότες, ἑτέροις βέλτιον

—«ἀναμιγνῦναι τὸν οἶνον ὕδατι».

ἽΟ λόγος τῆς ἀληθείας παρομοιάζεται πρὸς τὸ ἀνόθευτο κρασί, πὸν «εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου» (Ψαλμ. 93', 15), τῆς ἀπάτης δὲ καὶ τῆς ψευτιάς πρὸς τὸ νοθευμένο κρασί, πὸν «οἱ κάπηλοι μίσγουσιν ὕδατι» (Ἦσ. α', 22).

—«ἐγγαστρίμυθοὶ τινες».

Αὐτοὶ πὸν μιλοῦν μὲ κλειστὸ τὸ στόμα τους καὶ μοιάζει ἡ φωνὴ τους σὰν νὰ βγαίῃ ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τους. Κυρίως δὲ ἦσαν γυναῖκες, πὸν τις ἐπίστευαν πὸς ἦσαν μάντισσες. «Καὶ οἰωνίζετο καὶ ἐφαρμακεύετο καὶ ἐπίστευεν ἐγγαστρίμυθος καὶ ἐπαιδοῦς» (Β' Παραλειπ. λγ', 6)

—«αἷμα ἀθῶον ἐκχέοντες».

ἽΗ φράση εἶναι Γραφικὴ· «Αἷμα ἀθῶον μὴ ἐκχέητε ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ» (Ἱερμ. ζ', 6). Καὶ «ὄξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα» (Ρωμ. γ', 15).

μέ γάλα, μέ τ' ἀπλοϊκώτερα δηλαδή και μέ τὰ βασικώτερα δόγματα—ὅσοι εἶναι βρέφη ἀκόμη στήν κατάρτισή τους και νεοφώτιστοι—κι' ὅπως θά μπορούσε νάλεγε κανείς, δέν εἶναι σέ θέση ἀκόμη νά δεχθοῦνε τήν ἀνδρῖκια τροφή τῆς διδασκαλίας. Πού, ἂν τοὺς τήν ἔδινε κανείς, παρά τήν ἀντοχή τους, ἴσως μέ τὸ νά τοὺς καταπιέση και μέ τὸ νά τοὺς βαρύνῃ, θά χάνανε ἴσως και τήν πρώτη τους δύναμη· ἐπειδή, ὅπως στήν πρώτη περίπτωση δέν ἐδέχθησαν τήν τροφή, ἔτσι δέν ἀντέχει κι' ἐδῶ ὁ νοῦς τους νά προσελκύση και ν' ἀφομοιώσῃ αὐτὸ πού δέχθησαν κατόπιν.

Αὐτοὶ ὅμως, πού μέ τὸ νάχουνε γυμνασθῆ ἄρκετὰ τὰ αἰσθητήριά τους στό νά διακρίνουν τὸ ψέμμα ἀπὸ τήν ἀλήθεια, χρειάζονται τίς σοφές διδασχές πού λέγονται στοὺς τέλεια καταρτισμένους, και τροφή γενναιότερη και στερεώτερη, ἂν τυχὸν τοὺς ποτίζουν μέ γάλα κι' ἂν τοὺς τρέφουν μέ χόρτα, πού αὐτὰ εἶναι τροφή για τοὺς ἄρρωστους, θά δυσανασχετοῦσαν· και πολὺ δικαιολογημένα. Ἐπειδὴ δέν τοὺς δυναμώνουν στήν πίστη τοῦ Χριστοῦ, μὰ οὔτε και πληθαίνει ἀξίεπαινα ἢ προκοπή τους· πού εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διδασκαλίας, και κάνει τέλειους ἄντρες κι' ὀδηγεῖ στό νά μεστῶσουν πνευματικά, αὐτοὶ πού τρέφονται καλά.

ΚΑ'. Ποιὸς λοιπὸν εἶναι γι' αὐτὰ ἱκανός; Γιατί δέν εἶμαι σάν τοὺς περισσότερους, πού μπορούν νά καπηλεύονται τὸν λόγο τῆς ἀλήθειας, και νά νοθεύουν τὸ κρασί μέ τὸ νερό· τὸν λόγο πού εὐφραίνει τήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου, μέ τὸν φλύαρο, και φθηνό, και χαμοσερνάμενο, και πού εὐκόλα λησμονιέται, κι' ἄσκοπα κυλᾷ. Ὡστε κάποιο πάντα παράνομο κέρδος ν' ἀπολαβαίνουν ἀπὸ τήν καπηλεία τους αὐτῆ· ἀλλάζοντας κάθε φορά τήν συμπεριφορά τους σ' ἐκείνους πού τοὺς πλησιάζουν, κι' ὄντας πρὸς ὅλους εὐχάριστοι. Γιατί εἶναι σάμπως ἐγγαστρίμυθοι κι' ἀγερολόγοι, πού ἱκανοποιῶνται κι' αἰσθάνονται εὐχαρίστηση μέ λόγια, πού μοιάζουν σάν νά βγαίνουν ἀπὸ τήν γῆ και πού καταχωνιάζονται πάλιν στή γῆ· μέ τὸν σκοπὸ, νά γίνωνται ὅσο τὸ μπορούν πιὸ εὐχάριστοι στὰ πλήθη· ζημιώνοντας ἢ κι' ἀφανίζοντας, στό μεγαλύτερο βαθμὸ πού εἶναι βολετό, τοὺς ἑαυτοῦς των, και χύνοντας αἷμα ἀθῶο ψυχῶν ἀπονήρευτων, πού γι' αὐτὲς θά ζητηθοῦν εὐθύνες ἀπὸ τὰ χέρια τὰ δικὰ μας.

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

εἶναι τὰς ἑαυτῶν ἡνίας ἐνδιδόναι τεχνικωτέροις, ἢ ἄλλων ἡνιόχους εἶναι ἀνεπιστήμονας, καὶ ἀκοὴν ὑποτιθέναι μᾶλλον εὐγνώμονα, ἢ γλῶσσαν κινεῖν ἀπαίδευτον. Ταῦτα διαλεχθέντες ἡμῖν αὐτοῖς, καὶ ἴσως οὐ φαύλοις συμβούλοις, εἰδὲ μή γε, ἀλλ' οὖν εὖνοις, καὶ τὰ ρητέα, καὶ τὰ πρακτέα μαθεῖν οὐκ εἰδότες μᾶλλον, ἢ διδάσκειν ἀγνοοῦντες, ἐδοκιμάσαμεν. Ἀγαπητὸν γὰρ ὄτω, κἂν εἰς βαθὺ γῆρας λόγος ἀφίκοιτο πολιός, καὶ ὠφελῆσαι νέαν ἐν εὐσεβείᾳ ψυχὴν δυνάμενος. Ὡς τόγε παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρεῖν, πρὶν αὐτοὺς ἱκανῶς παιδευθῆναι, καὶ ἐν πίθῳ τὴν κεραμίαν μανθάνειν, τὸ δὴ λεγόμενον, ἐν ταῖς τῶν ἄλλων ψυχαῖς ἐκμελετᾶν τὴν εὐσέβειαν, λίαν εἶναι μοι φαίνεται ἀνοήτων, ἢ τολμηρῶν. Ἀσυνέτων μὲν, εἰ μὴδὲ αἰσθάνονται τῆς ἑαυτῶν ἀμαθίας· θρασέων δέ, εἰ καὶ συνιέντες, κατατολμοῦσι τοῦ πράγματος.

ΚΒ'. Ἐβραίων μὲν οὖν οἱ σοφώτεροι λέγουσιν, ὡς ἄρα ἦν τις πάλαι νόμος Ἐβραίοις, ἐν τοῖς μάλιστα εὖ ἔχων, καὶ ἐπαινούμενος, μὴ πᾶσαν ἡλικίαν πάσῃ γραφῇ ἐνδίδοσθαι. Μὴδὲ γὰρ εἶναι τοῦτο λυσιτελέστερον, ὅτι μὴδὲ πᾶσαν εὐθέως εἶναι παντὶ ληπτὴν, καὶ τὰ μέγιστα ἂν τοὺς πολλοὺς κακῶσαι τῷ φαινομένῳ τὴν βαθυτέραν. Ἀλλὰ τὰς μὲν ἀπ' ἀρχῆς ἀνεῖσθαι πᾶσι καὶ εἶναι κοινάς, ὧν καὶ τὸ σωματικὸν οὐκ ἀδόκιμον· τὰς δὲ μὴ ἄλλοις, ἢ τοῖς ὑπὲρ εἰκοστὸν καὶ πέμπτον γεγονόσιν ἔτος, πιστεῦεσθαι· ὅσαι δ' ἐντελοῦς τοῦ ἐνδύματος τὸ μυστικὸν κάλλος περικαλύπτουσιν. Ἄθλον φιλοπονίας καὶ λαμπροῦ βίου, μόνοις τοῖς κεκαθαρμένοις τὸν νοῦν ὑπαστρέπτον, καὶ φανταζόμενον, ὡς μόνης δυναμένης τῆς ἡλικίας

— «Ἐν πίθῳ τὴν κεραμίαν μανθάνειν».

Λαϊκὴ παροιμία γι' αὐτοὺς ποὺ κατοπιάνονται μὲ μεγάλα, προτοῦ ν' ἀσκηθοῦν στὰ μικρά. Ὅπως αὐτοὶ ποὺ θέλουν νὰ μάθουν τὴν ἀγγειοπλαστικὴ καὶ ἀρχίζου ἀπὸ πιθάκια, ἀπὸ τὰ δυσκολώτερα δηλαδή, ἐνῶ θάπρεπε ν' ἀρχίσουν ἀπὸ τὰ εὐκολώτερα, ὅπως εἶναι τὰ πιθάκια, τὰ λαῖνια κ.τ.λ.

— «Κακῶσαι τῷ φαινομένῳ».

Ἐννοεῖται τῆς γραφῆς. Ἡ διατύπωση μιᾶς βαθύτερης ἔννοιας, μπορεῖ νὰ παρανοηθῆ καὶ νὰ βλάψῃ τὸν ἀκατάρτιστο μελετητὴ τῆς· ὅπως π.χ. «καλοὶ οἱ μαστοὶ σου ὑπὲρ τοῦ οἴνου», τοῦ ἄσματος τῶν ἀσμάτων, ἢ ἄλλες προφητικῆς δυσκολοκατανόητες φράσεις.

— «Ὡσπερ οἱ λίθοι πάλαι».

Ὅπως τὰ ὄρια κάθε φυλῆς τὰ ξεχώριζαν παλαιότερα πέτρες στερεωμένες στὴ γῆ (Ἐξοδ. Α, ΣΤ', ΙΘ)· παρόμοια πρέπει νὰ ὑπάρχουν διακριτικοὶ ὄροι γιὰ τὴν μόρφωση κάθε τάξης, ἀνάλογα πρὸς τὸν προορισμὸ τῆς. Καὶ φυσικὰ γιὰ τοὺς ἱερεῖς, ποὺ προορίζονται γιὰ παιδαγωγοὶ τῆς κοινωσίας, ἢ μόρφωσῆ τους πρέπει νᾶναι ἀνώτερη καὶ πλατύτερη.

Ἄλλὰ τὸ ξέρομε, πὼς τὸ σωστότερο εἶναι νὰ παραδώσωμε σ' ἄλλους τὰ γκέμια μας, πού εἶναι καλύτεροι ἀπὸ ἐμαῖς τεχνίτες, παρά, ἐνῶ εἴμαστε ἀκατάρτιστοι, νὰ γινώμαστε ἐμεῖς ἡνίοχοι ἄλλων· κι' ἀντὶ νὰ κινουῦμε τὴν γλώσσα μας ἀπαίδευτα, νὰ γινώμαστε καλύτερα καλοπροαίρετοι ἀκροατές. Ἀφοῦ λοιπὸν τὰ καλοκουβέντιασα αὐτὰ μὲ τὸν ἑαυτό μου, πού ἴσως νὰ μὴν εἶναι κακὸς σύμβουλος, ἐξάπαντος ἔμωσ θέλει τὸ καλὸ μου, ἀποφάσισα, μιὰ καὶ δὲν τὰ ξέρω, νὰ μάθω μᾶλλον αὐτὰ πού πρέπει καὶ νὰ ξέρω καὶ νὰ κάνω, παρά νὰ ἐξηγῶ πράγματα, πού δὲν τὰ ξέρω.

Γιατὶ εἶναι εὐχάριστο γιὰ τὸν καθένα, ἔστω κι' ἂν εἶναι φθασμένος σὲ βαθειὰ γηρατειά, τὸ νὰ μπορῆ νὰ ὠφελήσῃ καὶ νὰ στηρίξῃ στὴν εὐσέβεια μιὰ νέα ψυχὴ. Γιατὶ βέβαια, τὸ νὰ ἐπιχειροῦμε νὰ μορφώνωμε ἄλλους, προτοῦ νὰ χῶμε ἀποκτήσει ἐμεῖς ἰκανοποιητικὴ μόρφωση, καὶ τὸ νὰ πρωτομαθαίνωμε τὴν ἀγγελιοπλαστικὴν σὲ πιθάρια—ὅπως τὸ λέει ἡ παροιμία—γυμναζόμενοι στὴν εὐσέβεια ἐπάνω σὲ ξένες ψυχές, ταιριάζει νομίζω σ' ἀνθρώπους πολὺ ἀνόητους ἢ ἀπόκοτους· ἀνόητους μὲν, ἂν οὔτε συναισθάνονται κἄν τὴν ἀμορφωσίαν τους. Θρασεῖς δέ, ἂν μολονότι τὴν ξέρουν, τολμοῦν νὰ καταπιάνωνται μὲ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ.

ΚΒ'. Ἄνιστοροῦν λοιπὸν οἱ σοφώτεροι ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους, πὼς ὑπῆρχε τάχα τὴν παλαιὰ ἐποχὴ κάποιος Ἑβραϊκὸς νόμος, πού ἦταν ἀπὸ τοὺς πιὸ καλύτερους καὶ πολυφημισμένους· νὰ μὴν ἐπιτρέπεται δηλαδὴ ὁποιαδῆποτε μελέτη στὴν κάθε ἡλικία. Γιατὶ, ἔλεγον, πὼς δὲν εἶναι καὶ ὠφελιμότερο τὸ πρᾶγμα αὐτό· ἐπειδὴ οὔτε καὶ κάθε μελέτη εἶναι ἀπὸ τὸν καθένα ἀντιληπτὴ· μὰ κι' ἐπειδὴ οἱ βαθύτερες, μὲ τὴν φαινομενικὴ τους ὄψη, θὰ μπορούσαν νὰ κάνουν σὲ πολλοὺς μεγάλο κακό. Ἀλλὰ, πὼς ἄλλες μὲν ἀφήνονταν, εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, ἐλεύθερες σ' ὅλους, καὶ πὼς ἦταν κοινές· αὐτὲς δηλαδὴ πού καὶ ἡ διατύπωσή τους δὲν ἦταν ἀδόκιμη. Κι' ἄλλες πάλιν, πὼς δὲν ἐπιτρέπονταν, παρά σ' αὐτοὺς μονάχα πού εἶχαν συμπληρωμένα τὰ εἰκοσιπέντε χρόνια τῆς ἡλικίας τους· αὐτὲς δηλαδὴ, πού μὲ τὴν ἐντέλεια τῆς μορφῆς τους περικαλύπτουν τὴν μυστικὴν τους ὠραιότητα.

Κι' αὐτὸ ἦταν ὡς ἓνα βραβεῖο φιλοπονίας καὶ βίου λαμπροῦ, πού κρυφάστραπτε, καὶ πού τὸ ὀπτασιάζονταν μόνον αὐτοὶ πού εἶχαν

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ταύτης ὑπὲρ τὸ σῶμα γενέσθαι, καὶ ἀναβῆναι καλῶς ἐπὶ τὸ πνεῦμα ἀπὸ τοῦ γράμματος. Ἡμῖν δὲ οὐδεὶς ὄρος τοῦ παιδεύειν καὶ τοῦ παιδεύεσθαι, ὡσπερ οἱ λίθοι, πάλαι ταῖς ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην καὶ ταῖς ἐντὸς Ἰορδάνου φυλαῖς· οὐδὲ τισὶ μὲν ἐκεῖνο, τισὶ δὲ τοῦτο ἐπιτρεπτέον· οὐδὲ τις κανὼν τῶν ἕξεων. Ἄλλ' οὕτω τὸ πρᾶγμα ἔρριπται, καὶ συγκέχρται, καὶ οὕτω κακῶς διακείμεθα· ὥστε οἱ πλείους ἡμῶν, ἵνα μὴ λέγω πάντες, πρὶν ἀποθέσθαι σχεδὸν τὴν πρώτην τρίχα, καὶ τὸ τὰ παιδικὰ ψελλίζεσθαι, πρὶν παρελθεῖν εἰς τὰς θείας αὐλάς, πρὶν τῶν ἱερῶν βιβλίων γνῶναι καὶ τὰ ὀνόματα, πρὶν καινῆς καὶ παλαιᾶς χαρακτῆρα γνωρῖσαι, καὶ τοὺς προστάτας. Οὐπὼ γὰρ λέγω πρὶν ἢ τὸν βόρβορον ἀποπλύνασθαι, καὶ τὰ τῆς ψυχῆς αἵσχη, ὅσα ἢ κακία ἡμῖν προσεμάξατο, ἂν δύο ἢ τρία βήματα τῶν εὐσεβῶν ἐξασκήσωμεν, καὶ ταῦτα ἐξ ἀκοῆς, οὐκ ἐντεύξεως, ἢ τῷ Δαβίδ βραχέα καθομιλήσωμεν, ἢ τὸ τριβῶνιον εὖ περιστειλώμεθα, ἢ μέχρι τῆς ζώνης φιλοσοφήσωμεν, εὐσεβείας τε πλάσμα καὶ ὄψιν ἡμῖν αὐτοῖς περιχρῶσαντες. Βαβαὶ τῆς προεδρίας καὶ τοῦ φρονήματος! Ἰερὸς καὶ ἐκ σπαργάνων ὁ Σαμουὴλ· εὐθὺς ἐσμέν σοφοὶ καὶ διδάσκαλοι, καὶ ὑψηλοὶ τὰ θεῖα, καὶ γραμματέων τὰ πρῶτα καὶ νομικῶν, καὶ χειροτονοῦμεν ἡμᾶς αὐτοὺς οὐρανίους, καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων Ραββὶ ζητοῦμεν, καὶ οὐδαμοῦ τὸ γράμμα, καὶ πάντα δεῖ νοηθῆναι πνευματικῶς, καὶ λῆρος πλατὺς τὰ ὀνειράτα, καὶ ἀγανακτοίημεν ἂν, εἰ μὴ σφόδρα ἐπαινοίμεθα. Τοῦτο ἡμῶν οἱ χρηστότεροι καὶ πλουσιώτεροι.

— «*Ἐκ σπαργάνων ὁ Σαμουὴλ.*»

Ὁ Σαμουὴλ εἶχε ταχθῆ καὶ εἶχεν ἀφιερωθῆ ἀπὸ τοὺς γονεῖς του, τὸν Ἐλκανὰ καὶ τὴν Ἄννα, στὸ Θεὸ προτοῦ ἀκόμη νὰ γεννηθῆ. Καὶ καθοδηγημένος ἀπὸ τὸν Ἀρχιερεῖα Ἡλί, πρὸς τὸν ἀνάθρεψεν, ἀποκαταστάθηκεν Προφήτης, Κριτῆς καὶ διοικητῆς τοῦ Ἰσραὴλ. (Βασ. Α' ἰε', 7).

— «*Ραββὶ ζητοῦμεν.*»

Καθοδηγητῆ, διδάσκαλο. Ἡ φράση εἶναι εὐαγγελικῆ· «φίλοῦσι δὲ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δειπνοῖς καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων Ραββὶ Ραββὶ» (Ματθ. κγ', 7).

— «*Οὐδαμοῦ τὸ γράμμα...*»

Κατὰ τὸ ἀρχαῖο Σχολιαστῆ ἔννοεῖ τίς ἱερὸς διατάξεις πρὸς καθόριζαν τὴν ἡλικία τῶν ἱερομένων. Τονίζεται προφανῶς ἡ ἀνάγκη τῆς προσήλωσης στὰ ὅσα ὀρίζουν οἱ θεοὶ Κανόνες. Γιατὶ μπορεῖ βέβαια νὰ γίνωναν νεώτατοι Προφῆτες καὶ Κριτῆς τοῦ Ἰσραὴλ ὁ Σαμουὴλ καὶ ὁ Δανιὴλ· ἀλλ' αὐτοὶ ἦτανε, ὅπως προεῖπεν, «ἱεροὶ ἐκ σπαργάνων» καὶ τοὺς προανήγγειλαν προφητεῖες καὶ ὀνειράτα.

δλοκάθαρο τοῦ νοῦ τους· γιατί μονάχα στήν ἡλικίαν αὐτῆ μπορεί νά κυριαρχηθοῦν τά ἐνστικτα, καί νά ὑψωθῆ ὁ ἄνθρωπος κανονικά ἀπό τὸ γράμμα στοῦ πνεῦμα. Σ' ἐμαῖς ὅμως δὲν ὑπάρχει κανένα ὄριο ἀνάμεσα στοῦν ἐκπαιδευόμενο καί τὸν ἐκπαιδευτῆ· ὅπως ἦτανε τὸν παλιὸ καιρὸ τὰ πέτρινα ὄρόσημα ἀνάμεσα στίς φυλές ποῦ ἔμεναν, ἐδῶθε καί πέραν ἀπὸ τὸν Ἰορδάνη. Οὔτε καί σέ ποιούς μὲν πρέπει νά ἐπιτρέπουμε αὐτό, καί σέ ποιούς ἐκείνο· οὔτε καί ὑπάρχει κάποιος κανόνας συμπεριφορᾶς. Καί σέ τόσο βαθμὸ ἔχει παραμεληθῆ τὸ πρᾶγμα, καί τόσο εἶναι ἀνακατωμένο, καί τόσο κακά τ' ἀντιμετωπίζουμε, ὥστε οἱ περισσότεροί μας, γιὰ νά μὴν εἰπῶ ὅλοι μας, προτοῦ σχεδὸν ν' ἀφήσωμε τὸ πρῶτο μας χνοῦδι καί τὸ νά ψελλίζουμε παιδιάτικα λόγια, προτοῦ νά περάσωμε στίς αὐλές τοῦ Θεοῦ, προτοῦ νά μάθωμε καί τὰ ὀνόματα ἅν τῶν ἱερῶν βιβλίων, προτοῦ νά γνωρίσωμε τὰ χαρακτηριστικά καί τίς ἡγετικές μορφές τῆς Παλαιᾶς καί τῆς νέας Διαθήκης—γιατί δὲν θέλω νά εἰπῶ προτοῦ νά ξεπλυθοῦμε ἀπὸ τὴν λάσπη κι' ἀπὸ τίς ντροπές τῆς ψυχῆς ποῦ μᾶς τίς φόρτωσεν ἐπάνω μας ἡ κακία—ἂν ἐξασκηθοῦμε νά λέμε δυὸ ἢ τρία ὀνόματα ἁγίων ἀνθρώπων, ποῦ κι' αὐτὰ τάχομε ἀκουστά κι' ὄχι ἀπὸ προσωπική μας γνωριμία, ἢ ἂν διαβάσωμε λίγο τὸν Δαβίδ, ἢ ἂν μάθωμε νά περιμαζεύουμε μὲ κάποια κοσμιότητα τὴν ἐνδυμασία μας, ἢ ἂν ψευτοφιλοσοφήσωμε, κι' ἂν πασαλείψωμε τὴν ὄψη μας μὲ ὑποκριτικὴν εὐσέβεια—Ἀλλοίμονο στήν πρωτοκαθεδρία μας καί τρισἄλλοίμονο στήν ἐπαρσή μας—Ὁ Σαμουὴλ εἶναι καθαγιασμένος ἀπὸ τὴν μήτρα τῆς μητέρας του κι' ἀπὸ τὰ σπάργανά του!—Παρευθὺς γινόμεσθε σοφοί, καί καθηγητές, κι' ἀνώτεροι στὰ θεῖα, καί οἱ κορυφαῖοι ἀπὸ τοὺς μελετητές κι' ἀπὸ τοὺς ἐξηγητῆς τοῦ Νόμου, καί χειροτονοῦμε τοὺς ἑαυτοὺς μας οὐράνιους, καί ζητοῦμε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους νά μᾶς προσφωνοῦνε Ραββί, καί δὲν σεβόμεσθε καθόλου τοὺς γραπτοὺς θεῖους κανόνες· καί λέμε, πὼς ὅλα πρέπει νά τ' ἀντιλαμβανώμαστε κατὰ τρόπο πνευματικὸ· καί πὼς τὰ ὄνειρα εἶναι φλυαρία πλατεῖα· καί θ' ἀγκυνακτούσαμε ἂν δὲν μᾶς γεμίζουν μὲ παινέματα. Αὐτὰ κάνουν οἱ καλύτεροί μας κι' ὅσοι εἶναι πιὸ προικισμένοι.

Ἐπίδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Η ΠΕΡΙ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ

Δ'

Οἱ Καππαδόκαι πατέρες δὲν ἀπολαμβάνουν μόνον τὴν φύσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν μελετοῦν μετὰ προσοχῆς. Δὲν ἦσαν μόνον οὐρανοφάντορες, ἀλλὰ καὶ πραγματικοὶ φυσιοδίφαι, ὡς ἀναγνωρίζει αὐτὸς ὁ περίφημος Alexander von Humboldt. Πάντες τονίζουν τὴν τελολογικὴν εἰκόνα, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει ἡ φύσις ὡς δημιούργημα τοῦ Πλάστου. Θαυμάσια εἶναι αἱ ὁμιλίαι τοῦ Μ. Βασιλείου εἰς τὴν Ἑξαήμερον, ἐν ταῖς ὁποίαις κορυφοῦται τὸ φυσικοεπιστημονικὸν ἐνδιαφέρον τοῦ μεγάλου ἐκκλησιαστικοῦ πατρὸς. Μὲ στοργὴν μελετᾷ τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῶν φυτῶν καὶ τὰς ιδιότητας τῶν ζώων¹. Τὸ αὐτὸ πράττει καὶ ὁ Γρηγόρης Νύσσης εἰς εἰδικὰς πραγματείας, τὰς ὁποίας ἀφιερώνει εἰς φυσικοεπιστημονικὰ θέματα. Πάντα ταῦτα δικαιώνουν τὸν γνωστὸν αἰσθητικὸν Ἄρ. Κουρτίδην, ὅστις ἔγραφεν: «Ἐν μέσῳ στιγνῆς περιφρονήσεως τῆς φύσεως πρόδρομοι τῆς πρὸς τὴν φύσιν θυμικῆς διαθέσεως τῶν νεωτέρων χρόνων προφαίνονται οἱ Ἑλληνες Πατέρες». Καὶ προσέθετεν ὁ Κουρτίδης: «Δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι πρόδρομοι τῆς ἀξιολογήσεως τῆς φύσεως ὑπῆρξαν ὁ Πετράρχης, ὁ Ρουσσώ, ὁ Λεμαίτρ κ. ἄ. Ὑπῆρξαν οἱ Πατέρες»².

«Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ὑλικά καὶ οἰκονομικά ἀγαθά, πάντες οἱ Καππαδόκαι τονίζουν τὴν ἀξίαν τῆς τροφῆς, τοῦ ποτοῦ, τοῦ ἐνδύματος καὶ τῆς τεχνικῆς. Ὁ Μ. Βασίλειος ἐξυμνεῖ «ποικίλα εἶδη τροφῶν», τὰ ὁποῖα «τῇ ιδιότητι τῶν σωμάτων ἀρμόζοντα παρὰ τοῦ τὰ πάντα οἰκονομοῦντος ἐπινενόηται»³. Καὶ αὐτὸς ὁ οἶνος, ὅταν χρησιμοποιῆται πρεπόντως, εἶναι «δῶρον εἰς εὐφροσύνην καρδίας καὶ παραμυθία ἀρρωστημάτων». Δι' αὐτὸ ὁ ἱερὸς πατὴρ ἐπαναλαμβάνει μετὰ τοῦ Ἀποστόλου: «Εἶτε γὰρ ἐσθίητε, εἶτε πίνετε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε» (Α' Κορ. 10, 31)⁴.

Παρόμοιον τι λέγει ὁ Μ. Βασίλειος καὶ διὰ τὰ ἐνδύματα, τὰ ὁποῖα ποικίλλουν ἀναλόγως πρὸς τὴν ἐποχὴν καὶ τὴν ὥραν καὶ

1. Πρβλ. Εὐαγγ. Θεοδώρου, Ὡλοκληρωμένοι προσωπικότητες, σ. 207.

2. Ἡλία Μαστρογιαννοπούλου, Οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι καὶ ἡ Φύσις, περ. «Ἀκτίνες», ἔτος 1955, σελ. 32 ἐξ.

3. Μ. Βασιλείου, Ἐπιστολὴ β' Γρηγορίῳ ἐν Migne Ἑ. Π. 32, 232-233.

4. Enchiridion asceticum, σ. 142.

ἀναλόγως πρὸς τὴν τάξιν τοῦ ἀνθρώπου. «Οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ ἐγκρίνει ὁ λόγος σκεπάσματα ἐν καιρῷ χειμῶνος καὶ θέρους, οὔτε τὸ αὐτὸ σχῆμα τοῦ ἐργάτου καὶ τοῦ ἀναπαυομένου, τοῦ ὑπηρετοῦντος καὶ τοῦ θεραπευομένου, τοῦ στρατιώτου καὶ τοῦ ἰδιώτου ἢ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς»⁵. Ὁ Μ. Βασίλειος ὀρίζει καὶ «τί τὸ πρέπον ἔνδυμα τῷ Χριστιανῷ»⁶. Τὰ ἐνδύματα, κατὰ τοὺς Καππαδόκας, δὲν ἐξυπηρετοῦν μόνον πρακτικὰς ἀνάγκας, ἀλλ' ἀνταποκρίνονται καὶ εἰς αἰσθητικὰ καὶ πνευματικὰ σκοποὺς: «Τὸν χιτῶνα ἐνδύμενος εὐχαρίστει τῷ δεδωκότι· τὸ ἱμάτιον περιβαλλόμενος, αὐξήσον τὴν εἰς Θεὸν ἀγάπην, ὅς καὶ χειμῶνι καὶ θέρει ἐπιτήδεια σκεπάσματα ἐχαρίσατο, τὴν τε ζωὴν ἡμῶν συντηροῦντα καὶ τὸ ἄσχημον περιστελλόντα»⁷. Ὁ Ναζιανζηνὸς ἀποκρούει τὰ «ρυπόωντα» ἐνδύματα⁸, ὁ δὲ Γρηγόριος Νύσσης ἐπαινεῖ, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ φέρουν ἑορταστικὰς ἐνδυμασίας κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτάς⁹.

Τὸ κατ' ἐξοχὴν μέσον πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν εἶναι ἡ ἐργασία. Ἀκόμη, καὶ οἱ μοναχοὶ κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον πρέπει νὰ ἐργάζωνται¹⁰. Οἱ διάφοροι τεχνῆται πρέπει νὰ μιμῶνται τὸν «ἀρχιτεχνίτην» τοῦ σύμπαντος, τὸ ὅποιον χαρακτηρίζεται, ὡς «μέγα καὶ ποικίλον τῆς θείας δημιουργίας ἐργαστήριον», εἰς τὸ ὅποιον συνεχίζεται ἡ δημιουργία¹¹. Εἰς αὐτὴν τὴν ἀσκητικὴν νομοθεσίαν τοῦ Ὁ. Μ. Βασίλειος τονίζει τὴν ἀνάγκην τοῦ ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ: «Δεῖ, —λέγει, —μετὰ πολλῆς περισκέψεως δοκιμάζεσθαι πρὸς τί ἕκαστος ἐπιτηδεῖως ἔχει καὶ οὕτως ἐγγειρίζεσθαι ὅτιοῦν ἔργον». Πᾶσα ἐργασία πρέπει νὰ ἐκτελεῖται ὑπὸ τὸ ὄμμα τοῦ Θεοῦ, ὡς Θεοῦ ἐφορῶντος, ἐν σπουδῇ ἀόκνῳ καὶ ἐπιμελείᾳ προσεχεστέρα¹².

Ὁ Μ. Βασίλειος πλησίον τῶν μορφωτικῶν κέντρων τῶν μονῶν ἵδρυσε ἐργαστήρια τεχνῶν, εἰς τὰ ὅποια ἡσχοῦντο οἱ νέοι ὑπὸ

5. Μ. Βασίλειου, "Ὅροι κατ' ἐπιτομὴν, ἐρώτησις-ἀπόκρισις σί', Migne 'E. Π. 31, 1224.

6. Μ. Βασίλειου, "Ὅροι κατὰ πλάτος, ἐρώτησις-ἀπόκρισις κβ', Migne 'E. Π. 31, 977.

7. Enchiridion asceticum, σ. 142.

8. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, "Ἐπι ἠθικὰ Β' Ὑποθήκαι Παρθένους, Migne 'E. Π. 37, 601.

9. Γρηγορίου Νύσσης, Λόγος γ' εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα καὶ περὶ ἀναστάσεως, Migne 'E. Π. 46, 652 ἐξ.

10. Μ. Βασίλειου, Λόγος ἀσκητικὸς § 3 ἐν Migne 'E. Π. 31, 876 Τοῦ αὐτοῦ, Τοῖς κατὰ Νεοκαισάρειαν κληρικοῖς § 2 ἐν Migne 'E. Π. 32, 761.

11. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Οἰκοδόμοι πολιτισμοῦ, ἐν Ἀθήναις 1962, σ. 121.

12. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Οἰκοδόμοι πολιτισμοῦ, σ. 122.

τὴν ἐπίβλεψιν εἰδικῶν τεχνιτῶν, προπαρασκευαζόμενοι τοιούτοτρόπως διὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν του σταδιοδρομίαν¹³. Ὁ αὐτὸς ἱερός πατὴρ μνημονεύει ὡς ἐπαγγέλματα τὴν γεωργίαν, τὴν οἰκοδομικὴν, τὴν τεκτονικὴν, τὴν σκυτοτομίαν, τὴν ὑφαντικὴν, τὴν χαλκευτικὴν, τὴν νοσηλευτικὴν, τὴν ναυτικὴν, τὴν ἀρτοποιίαν καὶ τὴν μαγειρικὴν¹⁴. Ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος συνιστᾷ εἰς τὰς νεάνιδας τὴν κατασκευὴν ἐργοχειρῶν¹⁵.

Διὰ τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἐξιμνοῦν οἱ Καππαδόκαι ὁ ἄνθρωπος πραγματοποιεῖ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ. «Πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς». Ὁ Μ. Βασίλειος λέγει πρὸς τὸν ἄνθρωπον: Πάντα τὰ ζῶα «δοῦλά ἐστι καὶ ὑποχείρια. Οὐ μέντοι τέχνας ἐξεῖρες καὶ πόλεις συνεστήσω καὶ ὅσα ἀναγκαῖα καὶ ὅσα πρὸς τρυφὴν ἐπενόησας; Οὐ βásiμά σοι τὰ πελάγη διὰ τὸν λόγον; Οὐ γῆ καὶ θάλαττα ὑπηρετεῖ τῷ βίῳ τῷ σῶ; Οὐκ ἄλλο καὶ οὐρανὸς καὶ ἀστέρων χορεῖται τὴν ἑαυτῶν ἐπιδείκνυνται τάξιν;»¹⁶. Καὶ ὁ Γρηγόριος Νύσσης λέγει χαρακτηριστικῶς: «Διὰ τοῦτο τέχνη ἐμπειροῦ... καὶ μυρία τῶν ἐπιτηδευμάτων εὐρέσεις, ἵνα ταῖς τοῦ βίου χρείαις ἀνευδεῆς ἢ διακονία γένηται. Καὶ ὁ μὲν Θεὸς οὕτως ὁ πρῶτος τῆς εὐποιίας εὐρετῆς καὶ τῶν ἡμῶν ἀναγκαίων πλούσιος ὁμοῦ καὶ συμπαθῆς χορηγός»¹⁷.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

13. Μ. Βασιλείου, "Ὅροι κατὰ πλάτος, ἐρώτησις-ἀπόκρισις ιε'", Migne 'E. Π. 31, 956-957. Πρβλ. Δ. Ν. Μωραΐτου, 'Εργασία καὶ ἐπάγγελμα κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον, 1947, σ. 5-6 καὶ 27-28.

14. Μ. Βασιλείου, "Ὅροι κατὰ πλάτος, ἐρώτησις λη' ἐν Migne 'E. Π. 31, 1017.

15. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, 'Επιστολὴ ιβ' Νικοβούλου, Migne 'E. Π. 37, 44.

16. Μ. Βασιλείου, 'Ὁμιλία εἰς τὸ «ἀπόσεχε σεαυτῶ», § 6, ἐν Migne 'E. Π. 31, 212.

Ἐκλεκτές σελίδες ἀπὸ τὸν Ἱ. Χρυσόστομο

ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΚΟΙΛΙΟΔΟΥΛΩΝ

(Ἀπὸ τὴν ὁμιλία του στὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον).

Ποιοὶ μπορεῖ νᾶναι ψυχροὶ κι' ἀδιάφοροι, παρὰ αὐτοὶ ποὺ προσηλώνονται στὰ πρόσκαιρα πράγματα τῆς ζωῆς αὐτῆς· κι' αὐτοὶ ποὺ κυνηγοῦν τίς ἐδῶ τρυφές κι' ἀγαποῦν τίς δόξες καὶ τίς τιμές; Γιατὶ ὅλα αὐτὰ εἶναι ποτάμια, ποὺ δὲν σταματοῦν πουθενά, παρὰ κυλοῦνε πάντα πρὸς τὴν κατηφοριὰ μὲ μεγάλην ὀρμή. Γιατὶ αὐτὸς ποὺ εἶναι σήμερα πλούσιος, αὔριον εἶναι φτωχός. Αὐτὸς ποὺ σήμερα παρουσιάζεται στὴν ἀγορὰ μὲ κήρυκες καὶ λαμπροφορεμένος, καὶ σ' ἀμάξι καὶ μὲ πολλοὺς ραβδούχους, συχνὰ τὴν ἄλλην ἡμέραν ἔχει γιὰ σπίτι του τὴν φυλακὴ, παραχωρώντας, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, σ' ἄλλον τὰ ἀξιώματά του ἐκεῖνα. Ἐκεῖνος πάλι ποὺ δουλεῖα του ἔχει νὰ περνᾷ τὸν καιρὸ του μὲ φαγοπότια, ὅταν γεμίσῃ, μέχρι διαρρήξεως τὴν κοιλιὰ του, δὲν μπορεῖ νὰ κρατηθῇ οὔτε μιὰν ἡμέρα μ' αὐτὰ ποὺ τῆς ἔδωσε, ἀλλὰ ἀναγκάζεται πάλιν νὰ τὴν ξαναγεμίξῃ καὶ μ' ἄλλα, μὴ διαφέροντας καθόλου ἀπὸ τὴν κατεβασιά. Γιατὶ ὅπως ἐκεῖ, μόλις κυλᾷ καὶ προχωρεῖ τὸ πρῶτο ρεῦμα τὸ διαδέχεται παρευθὺς ἄλλο, ἔτσι κι' ἐδῶ, τὸ ἓνα τραπέζι σηκώνεται, κι' ἀπαραίτητα τὸ ἀκολουθεῖ ἀμέσως ἄλλο.

* * *

Καὶ τέτοια εἶναι πάντα ἡ φύση τῶν βιωτικῶν πραγμάτων, τὸ νὰ μὴν τῆς λάχῃ νὰ σταματήσῃ ποτέ, ἀλλὰ πάντα νὰ τρέχῃ καὶ νὰ παρασέρνεται. Στὸ ζήτημα ὅμως τῆς τροφῆς, δὲν συμβαίνει μονάχα τὸ ἀσταμάτητο κύλισμά της καὶ τρέξιμό της, ἀλλὰ μᾶς δίνει καὶ πολλὰς ἄλλες στενοχώριες. Γιατὶ, μὲ τὸ νὰ τρέχῃ ὀρμητικὰ καὶ τὴ σωματικὴ μας δύναμη ροκανίζει καὶ τῆς ψυχῆς τὴν γενναϊότητα παρασέρνει· καὶ δὲν τρῶνε συνήθως τόσο τὰ δυνατὰ ρεύματα τῶν ποταμῶν τίς ὄχθες, κι' οὔτε κάνουν τόσο νὰ κατακαθίζουν καὶ νὰ χαμηλώνουν, ὅσο παρασύρουν εὐκολα οἱ τροφές καὶ οἱ σπατάλες ὅλα τ' ἀντιστύλια τῆς υγείας μας. Κι' ἂν πᾶς σὲ κάποιον ἰατρεῖο καὶ θελήσῃς νὰ ρωτήσῃς, θὰ βρῆς πὼς ὅλες οἱ αἰτίες σχεδὸν τῶν νοσημάτων ἔχουν ἀφορμὴν αὐτές. Γιατὶ τὸ φτωχικὸ καὶ ταπεινὸ τραπέζι εἶναι ἡ μάννα τῆς υγείας. Καὶ γι' αὐτὸ καὶ οἱ γιατροὶ τὴν ὀνομάτισαν ἔτσι καὶ εἶπαν υγεία, τὸ νὰ μὴν παραγορταίνῃ κανεὶς. «Ἀχορὴ γὰρ τροφῆς υγιείη»· καὶ τὸ νὰ τρῶῃ κανεὶς συκρατημένα, τὸ εἶπανε μητέρα τῆς υγείας. Ἄν ὅμως ἡ στέρησι

εἶναι μήτερα τῆς ὑγείας, εἶναι φανερό πὼς ἡ πλησμονὴ εἶναι μητέρα τῆς ἀρρώστειας καὶ τῆς παθήσεως· κι' ὅτι μᾶς γεννᾷ παθήματα, ποὺ ὑπερβαίνουν τὴν τέχνη τῶν γιατρῶν. Γιατὶ καὶ οἱ ποδάγρας, καὶ οἱ καρηβαρίες, καὶ οἱ πονόμματοι καὶ τὰ πιασίματα τῶν χειρῶν μας, καὶ τὰ τρεμουλιάσματα, καὶ οἱ ἡμιπληγίες, καὶ ὁ ἴκτερος, καὶ οἱ ἀτελείωτοι πυρετοὶ ποὺ μᾶς ψήνουν, κι' ἄλλα τέτοια πολὺ περισσότερα (ποὺ εἶναι τώρα καιρὸς νὰ τ' ἀραδιάσω), δὲν γεννιοῦνται ἀπὸ τὴν φτώχεια κι' ἀπὸ τὴν στοχαστικὴ καὶ μετρημένη διαίτα, ἀλλὰ συνθίξει νὰ τις γεννᾷ ἡ ἀχορταγιά καὶ ἡ ἀδηφαγία.

* *

Ἄν δὲ θέλῃς νὰ μάθῃς καὶ τίς ἀρρώστειες τῆς ψυχῆς ποὺ ἀπὸ ἐκεῖ ἔχουν τὴν πηγὴ τῆς, θὰ δῆς ὅτι καὶ οἱ πλεονεξίες, καὶ τὰ μωροκαμώτατα, καὶ οἱ μελαγχολίες, καὶ ἡ νωθρότητα, καὶ ἡ ἀσέλγεια, καὶ ἡ ἀμάθεια, ἀπὸ ἐκεῖ ἔχουν τὸ ξεκίνημά τους. Γιατὶ ἀπὸ τὰ τέτοια τρεπεζώματα οἱ ψυχὲς τῶν γλεντοκόπων δὲν ἔχουν καλύτερη τύχη ἀπὸ τοὺς γαιδάρους καὶ τίς κατασπαράζουν τέτοια ἄγρια θηρία. Θέλεις μήπως νὰ σ' ἀραδιάσω καὶ πόσες λύπες κι' ἀπογοητεύσεις ἔχουν αὐτοὶ ποὺ βραδυοξημερώνονται στὶς ἀπολαύσεις; Νὰ τίς μετρήσω ὅμως ὅλες δὲν τὸ μπορῶ καὶ μ' ἓνα μονάχα ποὺ θὰ εἶπω θὰ φανερώσω τὰ πάντα συγκεντρωτικά. Τὰ τραπέζια τους δηλαδή (μιλῶ γιὰ τὰ πλούσια αὐτά), δὲν τ' ἀπολαβαίνουν ποτέ τους μ' εὐχαρίστηση. Γιατὶ ἡ μὲν ὀλιγάρκεια, ὅπως καὶ τὴ φτώχεια, παρόμοια γεννᾷ καὶ τὴν εὐχαρίστηση ἢ πολυφαγία ὅμως, εἶναι ἡ πηγὴ καὶ ἡ ρίζα τῆς ἀηθίας, ὅπως εἶναι καὶ κάθε ἀρρώστειας. Γιατὶ ἐκεῖ ποὺ ὑπάρχει κόρος, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχη ἐπιθυμία· κι' ὅταν δὲν ὑπάρχη ἐπιθυμία καὶ λαχτάρα, πῶς μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ κι' εὐχαρίστηση; Γι' αὐτὸ καὶ βλέπομε πῶς οἱ φτωχοὶ δὲν εἶναι μονάχα γερότεροι ἀπὸ τοὺς πλούσιους, μὰ χαίρονται καὶ μεγαλύτερη εὐχαρίστηση.

Γνωρίζοντας λοιπὸν ὅλ' αὐτά, ἄς ἀποφεύγωμε τὰ μεθύσια καὶ τίς τροφές, ὅχι μονάχα στὰ λογῆς λογῆς τραπέζια, ἀλλὰ καὶ σ' ὅλα τ' ἄλλα περιστατικά τῆς ζωῆς μας· κι' ἄς προτιμοῦμε, ἀντὶ γι' αὐτές, τίς πνευματικὲς ἀπολαύσεις, κι' ὅπως λέει ὁ προφῆτης, ἄς ἀπολαύσωμε τίς χαρὲς τοῦ Κυρίου· «Κατατρύφῃσον γὰρ τοῦ Κυρίου, φησί καὶ δώη σοι τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας σου»¹, γιὰ ν' ἀπολαύσωμε καὶ τὰ ἐδῶ καὶ τὰ μελλούμενα ἀγαθὰ.

Ἐπίδοση ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

1. Ψαλμ. λστ', 4.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΑΙΓΙΝΗΣ
«ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ»

Περὶ ἀκολασίας καὶ ἀκολάστου.

Ἄκολασία λέγεται καὶ εἶναι ἡ ἀχαλίνωτη φιληδονία, ἡ ἄσωτία. Ἄκόλαστοι δὲ ἄνθρωποι, οἱ ἀσυγκράτητοι, οἱ φιλήδονοι, ποὺ δὲν βάζουν χαλινάρι στὶς ἐπιθυμίες τους. Ἄκόλαστος εἶναι, αὐτὸς ποὺ ζῆ ῥάθυμα καὶ δὲν περιορίζει τὰ κέφια του, ἀλλὰ ἀφήνει τὶς ἐπιθυμίες νὰ τὸν πᾶνε, σὰν ἀφηνιασμένα ἄλογα, ὅπου θέλουν.

Ὁ ἀκόλαστος ἀπαρνιέται τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν λογικὴν του φύση, καὶ σέρνεται, ἀπὸ ἡδυπάθεια σὲ ἡδυπάθεια καὶ ἀπὸ ἀπόλαυση σὲ ἀπόλαυση, σὲ συναναστροφές καὶ σὲ διασκεδάσεις, καὶ σ' αὐτὰ κατασπαταλᾷ καὶ τὴν ἠθικὴν του δύναμιν καὶ τὸν ὑλικὸν του πλοῦτον καὶ τὴν πνευματικὴν φύσιν καὶ τὴν αἰσθητικὴν του διάπλασιν.

Ὁ ἀκόλαστος ἄνθρωπος, ὅπως λέει ἡ Γραφή· «ἐν τιμῇ ὧν οὐ συνῆκε, παρενεβλήθη κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὠμοιώθη αὐτοῖς». Ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὸν Θεόν, κι' ἀποτραβήχθηκε ἀπὸ κοντὰ του κι' ὁ Θεός. Τὰ πάθη τὸν κατακυριεύουν καὶ κυβερνοῦν τὴν ζωὴν του· καὶ ἡ πνευματικὴ του φύση ὑποτάσσεται καὶ ὑποδουλώνεται, ὅλως διόλου, στὴν ὑλικήν. Ὁ ἀκόλαστος, ἐπειδὴ δὲν ἐδάμασε τὰ πάθη του, ἐδαμάσθηκε στὸ τέλος ἀπ' αὐτὰ· καὶ ἡ ζωὴ του μοιάζει μὲ βαρυχειμωνιά, ποὺ καταστρέφει τὴν ὑπαρξὴν του. Ὁ ἀκόλαστος, ὅπως λέει ὁ σοφὸς Σολομώντας, μοιάζει μὲ τὸ βόδι, ποὺ τὸ σέρνουν γιὰ σφάξιμον· καὶ σὰν σκυλὶ δεμένο· καὶ σὰν ἐλάφι, ποὺ τῶχουνε τοξέψει καὶ τοῦχουνε διαπεράσει τὸ βέλος στὸ σηκότι του· καὶ σὰν τὸ πουλί, τρέχει κι' αὐτὸς νὰ πιασθῇ στὴν παγίδα, χωρὶς νὰ ξέρῃ ὅτι πρόκειται γιὰ τὴν ψυχὴν του.

Περὶ τῆς σιωπῆς.

Τὸ νὰ μπορῇ κανεὶς νὰ σωπαίνη εἶναι ἀποτέλεσμα καὶ καρπὸς εὐγενικῆς καὶ βασιλικῆς πραγματικῆς ἀνατροφῆς. Αὐτὸς ποὺ ἔμαθε νὰ σωπαίνη, αὐτὸς ἔμαθε νὰ μιλῇ. Γιατὶ ἡ σιωπὴ εἶναι προῖον πολλῆς σύνεσης καὶ μεγάλης φρόνησης· κι' ὄχι λιγώτερον ἀπὸ τὸ νὰ μιλῇ κανεὶς συνετά. Γι' αὐτό, ἐκεῖνος ποὺ δὲν ξέρει νὰ σωπαίνη, δὲν ξέρει οὔτε καὶ νὰ μιλῇ. Καὶ σ' ὅλες βέβαια τὶς περιστάσεις ἡ σιωπὴ εἶναι στολίδι γιὰ τὸν νέο, κυρίως ὁμῶς

ὅταν ἀκούη κάποιον ἄλλο, χωρὶς νὰ ταρασσεται καὶ χωρὶς νὰ γαυγίζη ἄσκοπα, ὅπως ὁ σκύλος, πρὸς τὸν καθένα. Ἀλλὰ κι' ἂν δὲν τοῦ ἀρέσουν καὶ δὲν τοῦ εἶναι εὐχάριστα αὐτὰ πού ἀκούει, δείχνει ὑπομονή, καὶ περιμένει νὰ σταματήσῃ αὐτὸς πού ἔχει τὸ λόγο· κι' ὅταν σταματήσῃ, νὰ μὴν τρέχῃ ἀμέσως νὰ τοῦ ἀντιμιλήσῃ, ἀλλὰ, ὅπως λέει ὁ Αἰσχίνης, ἀφήνει πρῶτα νὰ περάσῃ λίγη ὥρα, μήπως τυχὸν θέλει νὰ προσθέσῃ κάτι σ' ὅσα εἶπε, ἢ καὶ νὰ τ' ἀλλάξῃ, ἢ καὶ ν' ἀφαιρέσῃ. Ὅσοι δὲ σπεύδουν νὰ ἀντιμιλήσουν, οὔτε ὅταν εἶναι ἀκροατές, οὔτε ὅταν εἶναι ὁμιλητές δὲν συμπεριφέρονται καλὰ καὶ γεννοῦν τὴν ἀντιπάθεια ἀντιμιλώντας ἀμέσως σ' αὐτοὺς πού τοὺς ἀπευθύνονται.

Ἡ σιωπή, ὅπως λέει ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, εἶναι ἡ μητέρα τῆς προσοχῆς καὶ τὸ κλειδί τοῦ Παραδείσου. Ἡ σιωπή εἶναι ἀπόδειξη καλῆς συμπεριφορᾶς, καὶ μονάχα αὕτη δὲν κάνει τὸν ἄνθρωπο νὰ μετανιώσῃ, παρὰ κάνει καὶ τοὺς ἀμόρφωτους καὶ τοὺς ἄξεστους ἀκόμη, νὰ φαίνωνται φρόνιμοι. Εἶναι ὠραῖο πρᾶγμα ἡ σιωπή καὶ πολὺ ἀνώτερο ἀπὸ τὸ νὰ μιλή κανεὶς· καὶ εἶναι πραγματικά μακάριος ὅποιος κρατεῖ τὸ κλειδί τῆς. Εἶναι πολὺ ἀνώτερος αὐτὸς πού σωπαίνει ἀπὸ τὸν πολυλογᾶ καὶ τὸν φλύαρο, κι' ὅς λέη καμμιὰ φορὰ καὶ λόγια σωστά. Στὶς γυναῖκες ἡ σιωπή εἶναι στολίδι. Μάθε νὰ σωπαίνῃς, ἢ νὰ λὲς πράγματα πού εἶναι ἀνώτερα ἀπὸ τὴν σιωπή.

Αὐτὸς πού προσέχει τὸ στόμα του, διατηρεῖ τὴν ψυχὴ του μακριὰ ἀπὸ στενοχώριες κι' ἀπὸ τὴν λύπη. Κι' ἐπάνω ἀπὸ τὸ στόμα τὸ κλειστὸ φτερουγίζει ἡ καλωσύνη καὶ ἡ γαλήνη τῆς ψυχῆς. Ὁ ἄνθρωπος, πού ἔχει νοημοσύνη καὶ εἶναι σιωπηρὸς θ' ἀπολαύσῃ τιμὲς κι' ἐκτίμησι μεγάλῃ. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού ξέρουν νὰ μιλοῦνε κι' ὅμως δὲν εὐδοκίμοῦνε καὶ ὑπάρχουν ἀντίθετα ἄνθρωποι σιωπηλοί, πού λογιάζονται σοφοί, ὅπως λέει ὁ Σειράχ. Νὰ μιλής, μόνον ὅταν ἔχῃς νὰ εἰπῆς κάτι ἀνώτερο ἀπὸ τὴν σιωπή· ἀγάπα τὴν ἡσυχία, ἐκεῖ πού εἶναι προτιμώτερη ἢ σιωπή ἀπὸ τὸν λόγο, λέγει ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Τὸ νὰ σωπαίνῃ κανεὶς εἶναι ὠραῖο, οὔτε λύπες φέρνει οὔτε καὶ πόνους μᾶς προκαλεῖ. Καὶ κανεὶς δὲν μετάνιωσε, γιὰτὶ ἐσώπασε· πάρα πολλοὶ ὅμως εἶναι πού μίλησαν καὶ μετάνιωσαν κατόπιν πικρά. Τὸ νὰ συγκρατῆ κανεὶς τὴν γλῶσσά του φέρνει πάντα τιμὴ, εἴτε νέος εἶναι, εἴτε καὶ γέρος.

Κάμε λοιπὸν ζυγαριὰ καὶ ζύγιζε τὰ λόγια σου· καὶ βάλε στὸ στόμα σου πόρτα κι' ἀμπάρωσε τὴν. Ἄν ἔχῃς νὰ εἰπῆς κάτι πού εἶναι ὠφέλιμο καὶ σωστὸ στὸν γείτονά σου, μίλησε, ἀλλοιωτικά, βάλε τὸ χέρι σου μπροστὰ στὸ στόμα σου καὶ βούλωσέ το. Ὁ Σολομώντας εὐχόντανε στὸ Θεὸ νὰ βάλῃ «φυλακὴν τῶ στόματί του», καὶ σφραγίδα ἐπάνω στὰ χεῖλη του. Κι' ὁ Δαυὶδ

ἐπίσης ζητοῦσε «φυλακὴν τῷ στόματί του, καὶ θύραν περιοχῆς περὶ τὰ χεῖλη αὐτοῦ».

Ἡ σιωπὴ τῆς γλώσσας εἶναι δένδρο ζωῆς· κι' αὐτὸς ποὺ τὴν ἔχει «πλησθήσεται πνεύματος». Ὁ θάνατος καὶ ἡ ζωὴ βρίσκονται στὰ χεῖρια τῆς γλώσσας· κι' ὅσοι ξέρουν καὶ τὴν συγκρατοῦν, τρώνε ἀπὸ τὸν γλυκύτατο καρπὸ τῆς.

Ὡραία εἶναι ἡ σιωπὴ ποὺ γίνεται στὴν ὥρα ποὺ χρειάζεται γιὰ τίποτε ἄλλο δὲν εἶναι, παρὰ μητέρα σοφώτατων λογισμῶν. Ἐνα πνεῦμα ἀγαθὸ καὶ συνετὸ ἀποφεύγει πάντα τὴν πολυλογία.

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι, ὅτι ἐκυκλοφόρησεν ὁ ἔκτος κατὰ σειρὰν τόμος τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἐκκλησίας», «Ἀδολεσχία Φιλότητος» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (Μέρος Β') ὅστις καὶ ἀπεστάλη εἰς ὅλας τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις πρὸς δωρεὰν διανομὴν εἰς τοὺς αἰδεσιμ. ἱερεῖς.

Παρακαλοῦνται οἱ αἰδεσιμ. Ἐφημέριοι ὅπως φροντίσουν νὰ τὸν παραλάβουν ἀπὸ τὰ οἰκεῖα Μητροπολιτικὰ Γραφεῖα.

(Ἐκ τοῦ «Ἐφημερίου»)

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλέφ. 227.689.

Ἡ ἐποχὴ τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς

**Ἡ ΚΑΘΙΕΡΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ὩΣ ΕΞΙΛΕΩΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΓΝΩΣΤΗΣ ΠΑΡΑΚΟΗΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΠΛΑΣΤΟΥ ΑΔΑΜ.
Ἡ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ, ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ**

Αἱ διαμάχαι τοῦ Βυζαντίου

Ἡ ὀρθοδοξία εἰσῆλθε ἀπὸ ἡμερῶν εἰς τὴν περίοδον τῆς ἀγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Ὑστερα ἀπὸ τὴν περίοδον τῶν Ἀποκρεω πού ἀποτελεῖ, ὡς συνήθως, τὴν περίοδον τῆς ἐξορμήσεως τῆς ζωῆς πρὸς τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐθυμία, ἡ ἐποχὴ εἰς τὴν ὁποίαν εἰσῆλθομεν μᾶς ἐπαναφέρει εἰς τὸν δρόμον τῆς χριστιανικῆς κατανοήσεως καὶ κατανύξεως. Ἡ νηστεία πού μᾶς ἐθέσπισαν οἱ πατέρες τῆς ἐκκλησίας ἔρχεται ὡς ἓνας καθαρμὸς ἀπὸ τὸν ρύπον τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς. Καὶ ἔρχεται ἀκόμη νὰ μᾶς ὑπενθυμίση τὴν ζημίαν πού προξενεῖ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἡ ἀδηφαγία, ἀντίθετα πρὸς τὴν πολλαπλὴν ὠφελιμότητα τῆς νηστείας. Αἰτία τῆς ἀδηφαγίας καὶ τῆς τρυφῆς ἡ ἕξωσις ἐκ τοῦ παραδείσου τῶν πρωτοπλάστων καὶ ἡ ἀφορμὴ τῆς ἀμαρτίας, ἡ ὁποία ἐβάρυνε ἐπὶ χρόνους πολλοὺς τοὺς ὤμους τῆς ἀνθρωπότητος, μέχρι τῆς σωτηρίας αὐτῆς, διὰ τῆς θυσίας καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Λυτρωτῆ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ νηστεία ὑπῆρξε τὸ πρῶτον παράγγελμα τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἀνθρωπον, τὸν πρῶτον ἀνθρωπον, ὁ ὁποῖος ὑπακούσας εἰς τὰς γαστρικὰς τοῦ ἀδυναμίας δὲν ὑπήκουσε καὶ κατεδικάσθη εἰς τὴν ἐξορίαν ἐκ τοῦ παραδείσου καὶ εἰς τὸ κακὸν τοῦ θανάτου, πού μετέδωσε εἰς ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα. Τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἐξορίας τῶν πρωτοπλάστων ἀπὸ τὴν τρυφήν τοῦ παραδείσου ἐθέσπισαν νὰ ἐπιτελῇ ὁ χριστιανικὸς ὀρθόδοξος κόσμος οἱ ἅγιοι πατέρες. Ἡ ἁγία Τεσσαρακοστή, τὴν ὁποίαν ἐτήρησε καὶ ὁ Χριστὸς, ζήσας ὡς ἀνθρωπος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, παρεδόθη εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν ἀφθαρσίαν καὶ νὰ διαφυλάξουμε ὅ,τι δὲν διεφύλαξε ὁ πρωτόπλαστος τιμωρηθεὶς διὰ τὴν παρακοήν του μετὰ τὴν ἐξορίαν του ἀπὸ τὸν παράδεισον. Πόσον καιρὸν ἔμεινε ὁ παραβάτης τοῦ θείου παραγγέλματος εἰς τὸν παράδεισον; Ὑπάρχουν πολλὰ καὶ ποικίλλες ἐκδοχαὶ ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος αὐτοῦ. Κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν διδασκάλων ὁ πρωτόπλαστος ἐστάθη εἰς τὸν παράδεισον ἕξ ὥρας περίπου καὶ παραβὰς κατὰ τὸ βραχὺ αὐτὸ χρονικὸ διάστημα τὸ παράγγελμα τοῦ δη-

μιουργοῦ του, τῇ ὑποκινήσει ἔστω τῆς Εὐας, ἐξώσθη μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ ἑξαώρου. Μιὰ ἄλλη ἐκδοχὴ ἀναφέρει ὅτι οἱ πρωτόπλαστοι ἔμειναν ἑκατὸν χρόνια εἰς τὸν παράδεισον. Ἄλλοι πάλιν ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ παραμονὴ των διήρκεσε ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. Τὸ γεγονός ὅμως ὅτι τὴν ἕκτην ὥραν ἀπὸ τῆς δημιουργίας του ὁ Ἄδὰμ ἄπλωσε τὸ χέρι του καὶ ἐτρύγησε τὸ ἀπηγορευμένον ξύλον τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, μᾶς ἀπεκάλυψε αὐτὸς ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἕκτην ὥραν ἄπλωσε τὰς παλάμας του εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου του.

Καὶ ἐν ᾧ πρὸ τῆς παρακοῆς των ἦσαν γυμνοὶ χωρὶς ἐν τούτοις καὶ νὰ αἰσχύνωνται διὰ τὴν γυμνότητά των, μόλις παρέβησαν τὴν θεϊκὴν ἐντολὴν ἀντελήφθησαν ὅτι ἦσαν γυμνοὶ καὶ ἐφρόντισαν νὰ καλύψουν ἀμέσως τὴν γυμνότητά των. Κατὰ μίαν ἐκδοχὴν τὸ ξύλον ἐκεῖνο τῆς παρακοῆς ἦταν δένδρον συκῆς καὶ ὅτι μὲ τὰ φύλλα αὐτῆς ἐκαλύφθησαν μόλις ἀντελήφθησαν τὴν γυμνότητά των. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Χριστὸς κατηράσθη κάποτε ὅταν ἐπείνασε τὴν συκὴν, ἡ ὁποία καὶ ἐξηράνθη, διότι ἔγινε ἡ αἰτία τῆς παραβάσεως καὶ τῆς ἁμαρτίας ποὺ ἐβάρυνε τὴν ἀνθρωπότητα μέχρι τῆς σωτηρίας της ἀπὸ τὸν Λυτρωτὴν Θεόν. Τὴν ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος, ὅτι καὶ διὰ μίαν ἔστω φορὰν δὲν ἐνήστευσαν οἱ πρωτόπλαστοι, οἱ πατέρες ἔταξαν πρὸ τῆς Ἁγίας Τεσσαρακοστῆς τὴν τελευταίαν Κυριακὴν τῆς Τυροφάγου, διὰ νὰ συλλογιζώμεθα πόσον κακὸν ἐπροξένησεν εἰς τὸν κόσμον ἡ παρακοὴ τῆς ἐντολῆς τοῦ δημιουργοῦ ὅπως νηστεύσῃ ὁ ἐξορισθεὶς ἐκ τοῦ παραδείσου πρωτόπλαστος καὶ διὰ νὰ δεχθῶμεν καὶ ἡμεῖς τὴν νηστείαν καὶ νηστεύοντες νὰ αἰσθανώμεθα ἑαυτοὺς πλησιέστερον τοῦ Κυρίου καὶ νὰ ἀπολαύσωμεν πᾶν τὸ ποθοῦμενον. Τεσσαράκοντα ἡμέρας νηστεύσας ὁ Μωϋσῆς ἔλαβε τὸν θεῖον νόμον. Νηστεύσας εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ ὁ προφήτης Ἡλίας ἀξιώθηκε νὰ ἰδῇ τὸν Θεὸν ὅπως ἦταν δυνατὸν νὰ τὸν ἰδῇ ἄνθρωπος. Ὁ Δανιὴλ ἐπίσης καὶ ἄλλοι πολλοὶ εὐηρέστησαν διὰ τῆς νηστείας των τὸν Θεὸν καὶ ἀξιώθηκαν τῆς εὐνοίας του. Ἄλλ' εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ τῆς νηστείας καὶ τῆς ἀποχῆς ἀπὸ πάσης τρυφῆς ποὺ ὑπῆρξε τὸ πρῶτον παράγγελμα ποὺ ἔδωκεν ὁ Θεός, προβάλλει τὸ ἐρώτημα : πῶς πρέπει νὰ τελεῖται ἡ νηστεία αὕτη ; Διότι θὰ περιττεύῃ ἀσφαλῶς καὶ δὲν θὰ ὑπάρχῃ ὁ κατάλληλος μισθὸς εἰς περίπτωσιν ποὺ ἡ νηστεία θὰ τηρῆται κατὰ τρόπον ἀνάξιον. Ἡ ἀποχὴ ἀπὸ πάσης Φαρισσαϊκῆς ὑποκριτικῆς ἐπιδιώξεως ἀποτελεῖ τὴν βασικὴν προϋπόθεσιν. Ἄλλ' ἐξ ἴσου πρωταρχικὴ προϋπόθεσις εἶναι ἡ διάθεσις τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, ὅσα ἐξοικονομοῦνται ἐκ τῆς νηστείας εἰς ἔργα ἐλεημοσύνης. Ἡ ἐκδήλωσις αὐτῆς ἐλευθερώνει

τὴν ψυχὴν καὶ ἀπὸ τὸν αἰσθητὸν θάνατον καὶ ἀπὸ τὴν αἰωνίαν κόλασιν.

* * *

Ἡ πρώτη Κυριακὴ τῆς Τεσσαρακοστῆς τὴν ὁποίαν διανύομε στρέφει τὴν σκέψιν μας καὶ πρὸς τὸ εὐσεβὲς χριστιανικὸν Βυζάντιον. Ἡ ἀναστήλωσις τῶν εἰκόνων κατὰ τὴν Κυριακὴν αὐτὴν τῆς Ὁρθοδοξίας ὑπῆρξε ὁ θρίαμβος τῆς χριστιανικῆς λατρείας. Ἐπὶ χρόνια πολλὰ ἡ βασιλεὺς τῶν πόλεων ἔσπαράσσετο ἀπὸ τὴν διαμάχην περὶ τὴν προσκλήνυσιν καὶ τὴν λατρείαν τῶν ἱερῶν εἰκόνων, πού ἦταν συνυφασμένη μετὰ τὴν ὀρθόδοξον ἑλληνικὴν θρησκείαν. Συγκρούσεις καὶ αἵματοχυσίαι μεταξὺ τῶν εἰκονολατρῶν καὶ τῶν εἰκονομάχων. Ὁ αὐτοκράτωρ Θεόφιλος ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος τῶν εἰκονομάχων καὶ ὁ πλέον ἄσπονδος, ἀντίθετα πρὸς τὴν εὐλαβῆ αὐγούσταν, τὴν Θεοδώρα, πού ἐλάτρευε καὶ προσκυνούσε κρυφίως τὰς εἰκόνας. Διὰ τὴν ἀντιχριστιανικὴν ὁμωσ αὐτὴν στάση του δὲν ἐβράδυνε ὁ Θεόφιλος νὰ γνωρίσῃ τὴν θεῖαν τιμωρίαν. Φοβερὴ ἀσθένεια ἐπληξε τὴν καρδίαν του. Ἐνοιχθῆκε καὶ ἔμενε διαρκῶς ἀνοιχτὸ τὸ στόμα του καὶ ἐφαίνοντο ὅλα τὰ ἐντόσθια του. Βλέποντας ἡ βασίλισσα τὸν Θεόφιλον νὰ καταταυρανιέται ἐκάθητο στὸ προσκέφαλό του καὶ βυθιζότανε σὲ θλίψιν. Ἐκεῖ ἀποκοιμήθηκε κάποιον νύχτα ἀπὸ τὴν βαθεῖαν τῆς λύπης καὶ εἶδε στὸν ὕπνον τῆς τὴν Θεοτόκον πού κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά τῆς τὸ Θεῖον Βρέφος καὶ στεκότανε ἐπάνω ἀπὸ τὸν Θεόφιλον μετὰ πολλοὺς ἀγγέλους, τοὺς ὁποίους διέτασσε ἡ Παναγία καὶ ἔδεραν τὸν βασιλέα διὰ τὴν δίωξιν τῶν εἰκόνων. Παρευθὺς ἐξύπνησε ὁ Θεόφιλος καὶ ἐβόησε μεγαλοφώνως : Ἄλλοίμονο εἰς ἐμὲ τὸν ἄθλιο, ἄλλοίμονο δέρομαι τόσον σκληρὰ διὰ τὰς ἀγίας εἰκόνας ὁ ταλαίπωρος.

Παραμιλῶντας ὕστερα ἀπὸ τὸ παραγμένο του ζῦπνημα εἶδε ἕνα ὑπηρετὴν του, τὸν Θεόκτιστον, νὰ φορῆ ἕνα ἐγκόλπιον στὸ λαιμό πού εἶχε ζωγραφισμένο τὸν Χριστό. Μόλις ἀντίκρουσε τὸ ἐγκόλπιον ὁ Θεόφιλος ἔκαμε νεῦμα εἰς τὸν ὑπηρετὴν του νὰ τὸν πλησιάσῃ τρέμωντας ἀπὸ φόβον ὁ Θεόκτιστος καὶ νομίζων ὅτι ἐπρόκειτο νὰ τὸν φονεύσῃ ἐπλησίασε τὸν βασιλέα τρικλιζοντας. Ὁ Θεόφιλος ἐτράβηξε ἀπότομα τὸ ἐγκόλπιον, τὸ ἔβγαλε ἀπὸ τὸν λαιμό του καὶ μόλις τὸ ἀσπάσθηκε ἐπετελέσθη τὸ θαῦμα. Ἐκλείσθη τὸ στόμα του τὸ ἀνοιγμένο διαρκῶς ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν πού τὸν εἶχε προσβάλει. Ἡ Θεοδώρα μόλις εἶδε ὅτι ὁ σύζυγός της προσκυνούσε τὴν εἰκόνα ἔσπευσε στὸ κελλὶ τῆς καὶ τοῦ ἔφερε τὴν ἀγίαν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεομήτορος. Μόλις τὰς ἠσπάσθη ὁ ἄρρωστος βασιλεὺς ἔκλεισε

τὰ μάτια του καὶ παρέδωκε τὸ πνεῦμα του. Ὑστερα ἀπὸ τὸν θάνατό του ἡ Θεοδώρα πού συνεβασίλευσε μὲ τὸν ἑξαετῆ περίπου γιό της, τὸν Μιχαήλ, διέταξε νὰ ἐλευθερωθοῦν οἱ φυλακισμένοι καὶ οἱ ἐξωρισμένοι διὰ τὴν προσκύνηση τῶν εἰκόνων. Δὲν ἔβράδυνε ἐπίσης νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν πατριαρχικὸ θρόνον ὁ ἅγιος Μεθόδιος πού εἶχε ἐξορισθῆ καὶ κλεισθῆ εἰς τὰς φυλακὰς ἀπὸ τὸν εἰκονομάχο Θεόφιλο. Ὁ ἐπανελθὼν εἰς τὸν θρόνον του Πατριάρχης συγκεντρώσας ἐπισκόπους καὶ ἄλλους ἀνωτέρους καὶ κατωτέρους κληρικούς παρουσία δὲ καὶ κόσμου πολλοῦ ἐδεήθη εἰς τὸν Θεὸν διὰ τὸν βασιλέα Θεόφιλον ἀφ' οὗ ἐτήρησε νηστείαν ὁλόκληρη τὴν πρώτη ἑβδομάδα τῆς Τεσσαρακοστῆς.

Τὸ Σάββατον παραμονὴ τῆς πρώτης Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν ὁ Πατριάρχης ἐπῆρε τεμάχια χάρτου ἀγράφου καὶ ἔγραψε τὰ ὀνόματα ὄλων τῶν αἰρετικῶν βασιλέων κάτωθεν τῶν ὁποίων ἔβαλε τελευταῖον καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοφίλου. Ἐσφράγισε κατόπιν τὸ χαρτὶ αὐτὸ καὶ τὸ ἔθεσε κάτωθεν τῆς Ἁγίας Τραπεζῆς. Ἀποκοιμηθεὶς ὕστερα ἀπὸ μακρὰν δέησίν του ὑπὲρ τοῦ Θεοφίλου εἶδε ὁ Πατριάρχης εἰς τὸν ὕπνον του ἄγγελον, ὁ ὁποῖος τοῦ εἶπε : «Ἴδου ἠκούσθη ἡ δέησίς σου εἰς τὸν Θεὸν διὰ τὸν Θεόφιλον».

Ὁ Μεθόδιος ἐπιθυμῶντας νὰ πεισθῆ ἔὰν εἶναι ἀληθινὸ τὸ ὄραμά του διευθύνθηκε πρὸς τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν καὶ ἀπεσφράγισε μὲ ζωερὴ συγκίνηση καὶ τρεμάμενα χέρια τὸ χαρτὶ. Καὶ εὗρῆκε γραμμένα εἰς αὐτὸ ὅλα τὰ ὀνόματα τῶν αἰρετικῶν βασιλέων. Ἐλεπτε μόνον τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως Θεοφίλου. Μόλις ἐπληροφορήθησαν τὸ θαῦμα ἡ βασίλισσα καὶ ὁ λαός, ἐδοκίμασαν ἄφαντη χαρὰ καὶ ἤρχισαν νὰ δοξάζουν τὸν Θεό. Τότε ὠρίσθη νὰ συναχθοῦν ὅλοι στὴν Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ μὲ τοὺς τιμίους σταυροὺς καὶ τὰς ἁγίας Εἰκόνας καὶ νὰ τελέσουν δοξολογίαν καὶ λειτουργίαν πρὸς τὸν Θεό.

Ἐξηλθαν ἀπὸ τὸ ἀνάκτορον ἡ βασίλισσα καὶ ὁ μικρὸς βασιλεὺς Μιχαήλ κρατῶντας στὰ χέρια τὴν ἁγίαν εἰκόνα. Τὸ ἴδιο ἔκαμε καὶ ὅλος ὁ λαὸς καὶ κατευθύνθησαν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον ὅπου ἐλειτουρήθησαν. Καὶ τοὺς μὲν αἰρετικούς εἰκονομάχους τοὺς ἀναθεμάτισαν, τοὺς δὲ ὀρθοδόξους καὶ εὐσεβεῖς τοὺς ἐτίμησαν ἐπαξίως. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἐπεκράτησε ἡ ἑορτὴ αὐτῆ, ὡς ἑορτὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, νὰ ἑορτάζεται κατὰ τὴν πρώτην Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν. Καὶ ἑορτάζεται μὲ τὴν ἐπιβαλλομένην μεγαλοπρέπειαν παντοῦ ὅπου ὑπάρχουν ὀρθόδοξες ἐκκλησίες. Ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὅπου τελεῖ πατριαρχικὴν

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

80. Διατί δὲν ἐπιτρέπεται ἡ μεταφορὰ τοῦ προηγιασμένου ἄρτου ἀπὸ ναοῦ εἰς ἕτερον ναὸν διὰ τὴν τέλεσιν τῆς λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων, ἐνῶ ἐπιτρέπεται ἡ μεταφορὰ τοῦ ἁγίου ἄρτου τῆς Μεγάλης Πέμπτης διὰ τὴν κοινωνίαν τῶν ἀσθενῶν; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Ἀ. Κουβίδου).

Ἡ μεταφορὰ τοῦ ἁγίου ἄρτου ἀπὸ ναοῦ σὲ ναὸ γιὰ τὴν τέλεσιν τῆς Προηγιασμένης λειτουργίας πράγματι ἀπαγορεύεται. Ὅταν πρόκειται νὰ τελεσθῇ λειτουργία τῶν Προηγιασμένων σὲ ἄλλο μὴ ἑνοριακὸ ναὸ ἢ σὲ παρεκκλήσιο τελεῖται σ' αὐτὸν τὸ Σάββατο ἢ τὴν Κυριακὴν λειτουργία καὶ διατηρεῖται στὸ ἄρτοφόριο τοῦ ναοῦ αὐτοῦ ὁ προηγιασμένος ἄρτος, ποὺ ἀπαιτεῖται γιὰ τὴν ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος τέλεσιν τῆς λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων. Πρέπει ὅμως στὴν περίπτωσιν αὐτῇ νὰ ἐξασφαλίσῃ ὁ ἱερεὺς τὶς συνθήκας ποὺ ἀπαιτοῦνται γιὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ προηγιασμένου ἄρτου, ποὺ δὲν τὶς παρέχουν πάντοτε τὰ ἐξωκκλήσια ἢ τὰ παρεκκλήσια. Γι' αὐτὸ καὶ γενικὰ πρέπει νὰ ἀποφεύγεται ἡ ἐκτὸς τῶν ἑνοριακῶν ναῶν τέλεσις τῆς Προηγιασμένης, ἐκτὸς ἂν συντρέχουν εἰδικοὶ λόγοι, ὅπως π.χ. ὅταν τιμᾶται ὁ ναὸς στὴν μνήμη τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων ἢ ἄλλου ἁγίου, τοῦ ὁποίου ἡ μνήμη ἐμπίπτει κατὰ τὶς καθημερινὲς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

Γιὰ ποῖον λόγο τώρα ἀπαγορεύεται ἡ μεταφορὰ τοῦ προηγιασμένου ἄρτου δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστὸ. Τὸ παράδειγμα τῆς μεταφορᾶς τῆς θείας εὐχαριστίας στοὺς ἀσθενεῖς δὲν μπορεῖ νὰ ἔχη ἀπόλυτο ἐφαρμογὴ στὴν περίπτωσιν τῆς Προηγιασμένης, γιὰτὶ αὐτὴ γίνεται γιὰ λόγους εἰδικῆς καὶ σοβαρᾶς ἀνάγκης. Δείχνει ὅμως ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας δὲν θεωροῦσε ποτὲ βεβήλωσιν τῶν ἁγίων τὴν μεταφορὰ τῶν ἐκτὸς τοῦ ναοῦ. Ἐχομε πολὺ παλαιὰς μαρτυρίες, ὅτι τὰ τίμια δῶρα μετεφέροντο ὑπὸ τῶν διακόνων εἰς τοὺς ἀπόντας χριστιανούς πρὸς κοινωνίαν, ὅπως ἐπίσης καὶ ἄλλες μαρτυρίες, κατὰ τὶς ὁποῖες ὁ ἡγιασμένος ἄρτος διετρεῖτο καὶ στὰ σπίτια τῶν χρι-

---

καὶ συνοδικὴν λειτουργίαν ὁ προκαθήμενος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μέχρι καὶ τῆς τελευταίας μικρῆς ἐκκλησίας, ποὺ ἀνάβονται καντήλια καὶ ποὺ προσκυνοῦνται εἰκόνες.

στιανῶν καὶ στὰ κελλία τῶν μοναχῶν γιὰ νὰ κοινωνοῦν καθημερινῶς ἀπ' αὐτὸν οἱ πιστοί. Ἴσως ἡ ἀπαγόρευσι τῆς μεταφορᾶς τῶν Προηγιασμένων ὀφείλεται στὴν πρόνοια γιὰ τὴν πρόληψι διαφόρων ἐκτρόπων, ποὺ θὰ ἐγίνοντο ἐνδεχομένως ἂν ἡ θεία εὐχαριστία μετεφέρετο ἀπεριορίστως ἀπὸ ναὸ σὲ ναό. Ἴσως ὅμως νὰ ἔχη τὴν ἀρχὴ τῆς στὴν μοναστηριακῆ πράξι, ἀπὸ ὅπου προῆλθε ἡ λειτουργία τῶν Προηγιασμένων. Στὶς Μονές δηλαδὴ ὁ ἑσπερινὸς τελεῖται καθημερινῶς ὄχι σὲ παρεκκλήσια, ἀλλὰ στὸν κεντρικὸ ναὸ τῆς Μονῆς, στὸ Καθολικόν. Ἡ Προηγιασμένη ἦταν πάντοτε ἐξ ἀρχῆς συνδεδεμένη μὲ τὸν ἑσπερινόν, ἐπομένως ἐτελεῖτο πάντοτε στὸ Καθολικόν καὶ οὐδέποτε στὰ παρεκκλήσια, δὲν ὑφίστατο δηλαδὴ ἐκ τῶν πραγμάτων ἡ ἀνάγκη τῆς μεταφορᾶς τοῦ προηγιασμένου ἄρτου. Ἡ ἴδια τάξι ἐκράτησε καὶ στοὺς ἐνοριακοὺς ναοὺς. Διτηρήθη ἡ σύνδεσι μὲ τὸν ἑσπερινὸ καὶ μαζὶ μὲ αὐτὴ, σὰν μιὰ ἀπήχησι τῆς μοναστηριακῆς πράξεως, ἡ μὴ μεταφορὰ τῆς σὲ ἄλλο ναό, ἐφ' ὅσον αὐτὸ δὲν ἐγίνετο στὰ μοναστήρια, ὅπου πάντα μαζὶ μὲ τὸν ἑσπερινὸ ἐτελεῖτο καὶ ἡ Προηγιασμένη στὸν κεντρικὸ ναὸ τῆς Μονῆς.

81. Πότε μποροῦμε νὰ πάρουμε καιρὸ κατὰ τὴν λειτουργία τῶν Προηγιασμένων, ἢ δὲν πέρνομε καιρὸ διότι τὰ ἅγια εἶναι προηγιασμένα; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Ἰ. Παπαϊωάννου).

Κατὰ τὴν τέλεσι τῆς Προηγιασμένης ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος, ἂν ἡ λειτουργία τελῆται μὲ τὴν συμμετοχὴ του, δὲν «λαμβάνουν καιρόν» ὅπως στὶς λειτουργίες τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Καὶ τοῦτο διότι δὲν πρόκειται νὰ τελέσουν (τελεία) θεία λειτουργία, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ παραθέσωμεν τὰ προηγιασμένα ἤδη Δῶρα πρὸς κοινωνίαν. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς δὲν λέγεται καὶ ἡ εὐχὴ τοῦ χειρουργικοῦ ὕμνου «Οὐδεὶς ἄξιος...», ποὺ εἰδικὰ συνιστᾷ δέησι τοῦ λειτουργικοῦ γιὰ τὴν ἐπαξία ἱεραρχίας τοῦ μυστηρίου, ἐστὼ καὶ ἂν σὲ μερικὰ μεταγενέστερα χειρόγραφα ἀπαντᾷ αὐτὴ ἢ κάποια ἄλλη σχετικὴ εὐχὴ. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ εὐχὴ ποὺ λέγεται ὅταν λαμβάνη καιρὸ ὁ ἱερεὺς «Κύριε, ἐξαπόστειλον τὴν χεῖρα σου...», ποὺ ἀποτελεῖ τὸ κύριο σημεῖο τῆς μικρᾶς αὐτῆς ἀκολουθίας, δὲν ἔχει καμμιά θέσι ὡς προπαρασκευαστικὴ γιὰ τὴν τέλεσι τῆς λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων.

Κατὰ τὰ χειρόγραφα ποὺ περιέχουν «Ἑρμηνεῖες» περὶ τῆς τελέσεως τῆς λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος ἔρχονται εἰς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ «καὶ ποιοῦσι προσκυνήματα τρία, εἰς τὸν προεστῶτα μίαν (μετάνοιαν) καὶ εἰς τοὺς χοροὺς ἀνὰ μίαν καὶ οὕτως εἰσέρχονται ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ». Κατ' ἄλλα πάλι «ὅταν φθάσῃ ὁ καιρὸς, ἐνωθεὶς ὁ διά-

κονος τῷ ἱερεῖ ἀπέρχονται καὶ ποιοῦσι μετάνοιαν τῷ πρωεστῶτι καὶ εἰσέρχονται ἐν τῷ ναῷ ἔμπροσθεν τῆς ὥραιας πύλης καὶ ποιοῦσι προσκυνήματα τρία λέγοντες. Ὁ Θεός ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ καὶ εἰσέρχονται ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ καὶ ἐνδυσάμενοι τὴν ἱερατικὴν στολήν...» ἢ «ἔρχεται (ὁ ἱερεὺς) ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν προσκυνῶν τρεῖς λέγων. Ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. Εἶτα ἀσπάζεται τὴν ἁγίαν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου εὐλαβῶς, Ἔπειτα εἰσέρχεται ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι καὶ οὐ λέγει τι, ἀλλὰ μόνον προσκυνεῖ», ἢ «ἐνούμενοι ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος ποιοῦσι τῷ ἡγουμένῳ μετάνοιαν ἢ εἰς τὸ στασίδιον αὐτοῦ. Καὶ οὕτω ποιοῦσιν εἰς τὸ μέσον μετανοίας τρεῖς καὶ εἰς τοὺς χοροὺς ἀνὰ μίαν καὶ εἰσερχόμενοι εἰς τὸ ἱερατεῖον ἐνδύονται τὰ συνήθη (ἄμφια)». Ὁ (καιρὸς) δηλαδὴ κατὰ τὶς μαρτυρίες αὐτὲς ἐλαμβάνετο κατὰ ἓνα ἀπέροστο καὶ ἀρχαιοπρεπῆ τρόπο, τόσο ταιριαστό μὲ τὸν «συνεσκιασμένο καὶ πενθηρό», κατὰ τὸν Θεόδωρο Στουδίτη, χαρακτηῖρα τῆς λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων, μόνον μὲ μετάνοια στὸν προεστῶτα (οἱ «Ἑρμηνεῖς» αὐτὲς ἀναφέρονται στὴν τέλεσι τῆς Προηγιασμένης στὶς ἱερεῖς Μονές) καὶ στοὺς χοροὺς, τρία προσκυνήματα πρὸ τῆς ὥραιας πύλης ἐν σιγῇ ἢ μὲ τὸ «Ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι...» καὶ ἀσπασμὸ τῶν ἁγίων εἰκόνων.

Αὐτὴ ἡ τάξι τηρεῖται ἐκ παραδόσεως καὶ σήμερα στὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ στοὺς ἐνοριακοὺς ναοὺς, ἔστω καὶ ἂν τὰ κυκλοφοροῦντα ἔντυπα Ἱερατικά καὶ Εὐχολόγια παρατρέχουν τὸ σημεῖο αὐτό, ἀφήνοντας ἔτσι εὐλόγα ἐρωτήματα στοὺς ἱερεῖς μας, πού τυχὸν δὲν συνέβη νὰ διδαχθῶν ἀπὸ παλαιότερους ἱερεῖς ἢ νὰ ἰδοῦν τελοῦμένη τὴν λειτουργία τῶν Προηγιασμένων.

Ὡς πρὸς τὸ σημεῖο ἐκεῖνο τῆς ἀκολουθίας κατὰ τὸ ὅποιο «λαμβάνει καιρόν», κατὰ τὸν τρόπο πού περιγράψαμε ἀνωτέρω, ὁ ἱερεὺς, οἱ χειρόγραφες «Διατάξεις» καὶ «Ἑρμηνεῖς» τῆς λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων καθορίζουν συνήθως τὸν χρόνο, κατὰ τὸν ὅποιο ψάλλουν οἱ «ἀδελφοί» τὴν Θ' ὥρα ἢ εἰδικὰ μετὰ τοὺς μακαρισμοὺς «εἰς τὸ Μνήσθητι ἡμῶν, Κύριε, ὅταν ἔλθης ἐν τῇ Βασιλείᾳ σου». ἢ «μερὰ τὸ Μνήσθητι ἡμῶν, Κύριε, ψαλλομένου τοῦ Χορὸς ἐπουράνιος». Ἄλλοι πάλι κώδικες γράφουν ἀορίστως «ὅταν φθάσῃ ὁ καιρὸς» ἢ ἀπλῶς «ὅτε μέλλει ἱεουργῆσαι Προηγιασμένην», χωρὶς ἀκριβέστερο χρονικὸ προσδιορισμὸ. Κατὰ τὸ χειρόγραφο ὑπ' ἀριθμ. 758 τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν, πού δὲν ἀναφέρεται στὴν πρᾶξι τῶν Μονῶν ἀλλὰ τῶν ἐνοριῶν, ὁ ἱερεὺς διάβαζε «ἐν τῷ καιρῷ τοῦ μεσημερίου» κατ' ἰδίαν τὶς ὥρες Γ', Σ' καὶ Θ', ὕστερα τὴν ἀκολουθία τῆς μεταλήψεως, εἰσῆρχετο στὸ βῆμα, ἠυπρέπιζε τὴν ἁγία πρόθεσι, ἐσήμαινε τὴν καμπάνα καὶ κατόπιν ἐλάμβανε καιρό. Σήμερα ἐπεκράτησε νὰ λαμβάνη καιρὸ ὁ ἱερεὺς ἀμέσως μετὰ τὴν ἑναρξί τῆς ἀναγνώσεως τῶν ψαλμῶν τῆς

Θ' ὥρας, οὕτως ὥστε νὰ εἶναι ἐνδεδυμένος διὰ νὰ θυμιάσῃ κατὰ τὴν ψαλμωδία τῶν μακαρισμῶν ἢ μετὰ τὸ «Ὁ Θεὸς οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς..». Ἄν ὁ ἱερεὺς κρίνῃ ἀνεπαρκῆ τὸν χρόνον αὐτὸν γιὰ νὰ λάβῃ καιρὸν, νὰ ἐνδυσθῆ καὶ νὰ θυμιάσῃ μπορεῖ βεβαίως νὰ λάβῃ καιρὸ καὶ ἐνωρίτερα. Οἱ διατάξεις πού καθορίζουν ὡς χρόνον λήψεως καιροῦ τὴν Θ' ὥρα εἶναι μοναστηριακῆς καὶ στίς Μονές, ἐκτὸς τοῦ ὅτι μεσο-λαβοῦσε διακοπὴ μετὰξὺ Σ' ὥρας καὶ Θ' (ἢ Σ' ἐδιαβάζετο μαζὶ μετὰ τὴν Γ' μετὰ τις 9 π.μ. καὶ ἢ Θ' μετὰ τις 3 μ.μ. μαζὶ μετὰ τὸν ἑσπερινὸ καὶ τὴν προηγιασμένη), ἢ Θ' ὥρα διαρκοῦσε πολὺ περισσότερο ἀπὸ ὅσο διαρκεῖ σήμερα, ἐπειδὴ ἐψάλλοντο οἱ ψαλμοὶ καὶ τὰ τροπάρια πού τὴν ἀποτελοῦν καὶ ἐπειδὴ παρενεβάλλετο σ' αὐτὴ ἡ στιχολογία ὀλοκλήρου καθίσματος τοῦ Ψαλτηρίου. Ἐπομένως ὁ ἱερεὺς εἶχε ὅλο τὸν καιρὸ ἀνέτως νὰ προετοιμασθῆ, πρᾶγμα πού μὲ δυσκολία ἴσως προλαμβάνει νὰ τὸ κατορθώσῃ σήμερα.

Φ.

Ἄρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ ΒΙΤΑΛΗ

Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως—Πρεβέζης

ΡΗΜΑΤΑ ΖΩΗΣ ΑΙΩΝΙΟΥ

Κηρύγματα εἰς τὰ Εὐαγγέλια τῶν Κυριακῶν τοῦ Ἔτους

Ἐπαινος—εὐλογία

τῆς **ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ** τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Τιμᾶται δρχ. 80

Πωλεῖται παρὰ τῷ Συγγραφεῖ (Πρέβεζαν) καὶ εἰς τὰ Βιβλιο-
πωλεῖα Ὀρθοσκευτικῶν Ἐκδόσεων.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειώσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Στὸ περιθώριο τῆς Ἁγίας Γραφῆς

Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

Β'.

Ὁ Παῦλος, παντοῦ σχεδὸν ἔπου ἀναφέρει τὸν Χριστό, τὸν παρουσιάζει σιμὰ μας, σὰν ἓνα συνοδοιπόρο μας πρὸς τὸν Οὐράνιο Πατέρα. Ὁ Χριστὸς μᾶς ἀνοίξε αὐτὸν τὸν δρόμο. Ὁ Χριστὸς γκρέμισε τὸ μεσότοιχο τῆς ἔχθρας.

Τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ὁ Παῦλος τὸ χρησιμοποιεῖ συχνὰ μὲ τις προθέσεις «ἐν » καὶ «διὰ». Μ' αὐτὸν ζοῦμε. Σ' αὐτὸν ἀναπαύου- με τις ἐλπίδες μας. Εἶναι ἡ αἰτία τῆς σωτηρίας μας.

Ὁ Ἀπόστολος τὸν βλέπει περισσότερο σὰν Υἱό, σὰν μεσολα- βητή, σὰν ὁδὸ, σὰν ὁδηγὸ μας. Αὐτὲς τις ιδιότητες τοῦ Χριστοῦ τονίζει. Δὲν ξεγναῖ πὼς ὁ Κύριος ζῆ ἀνάμεσά μας, ἀγωνίζεται μα- ζὶ μας, μένει, ἐνῶ εἶναι νικητῆς, πάντα καθυστερημένος στὶς ἀτέ- λειές μας καὶ στὶς προσπάθειές μας.

Ὁ Παῦλος εὐχεται, ὕστερα ἀπὸ τοὺς κόπους του, νὰ «ἀναλύσῃ» καὶ νὰ μείνῃ μὲ τὸν Χριστό, στὴν οὐράνιο χαρὰ. Μὰ ὥσπου νὰ φτάσῃ σ' αὐτὴ τὴ στιγμή, ὥσπου νὰ ἐκφράσῃ αὐτὸν τὸν δίκαιο πόθο, δείχνει πὼς, ὡς τότε, βάδιζε μαζὶ μὲ τὸν Χριστό, τὸν εἶχε στήριγμά του καὶ καθημερινὸ παραστάτη. Εἶναι σταυρωμένος μαζὶ μὲ τὸν Χριστό καὶ ξέρει πὼς δὲν ζῆ πλέον ὁ ἴδιος, μὰ ὁ Χρι- στὸς μέσα του. Αὐτὸς τὸν ἐμπνέει, τὸν δυναμώνει, ποτιρίζει τὰ αἰσθή- ματά του, φωτίζει καὶ κατευθύνει τις ἐπιθυμίες του, κατορθώνει ὅ,τι θαυμαστὸ κι' ἅγιο στὴν ζωὴ του.

Στὸν Παῦλο δὲν μένει γιὰ νὰ τοῦ δείχνῃ τὴ φιλία του κανένας ἄλλος τρόπος, παρὰ μονάχα μιὰ ἀδιάκοπη αὐτοσεξουθένωση. Παρα- μερίζει ὀλοένα, γιὰ νὰ λάμπῃ στὶς πράξεις του, στὶς σκέψεις του τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου. Γιὰ τὸν ἑαυτὸ του φυλάει μονάχα ἓνα χρέος εὐγνωμοσύνης. "Ὅ,τι προσφέρει στὸν Κύριό του, ὁμολογεῖ σὲ κάθε εὐκαιρία, πὼς εἶναι κάτι ποῦ τοῦ τὸ ἔδωσε πρὶν ὁ Κύριος.

Εἶναι ἓνας ἀληθινὸς, ἓνας γενναῖος, ἓνας εἰλικρινῆς φίλος τοῦ Ἰησοῦ. Τίποτε παρὰ πάνω ἀπὸ ἓνας διαρκῆς χρεώστης, ἓνας χωρὶς ἀξία τιμημένος.

Ὁ Κύριος τὸν κατακλύζει μὲ τὴ χάρη του. Τὸν ὑψώνει ζων- τανὸ στοὺς οὐρανοὺς. Τὸν κάνει τὸν πιὸ ἐμπιστο φίλο του, πρῶτο μετὰ τὸν ἑαυτὸ του. Μὰ ἐκεῖνος δὲν παύει νὰ φυλάῃ πλαίϊ στὸ ὄνομά του τὸ μόνο κατηγόρημα, ποῦ τὸν ἀναπαύει: «δοῦλος Ἰησοῦ Χρι- στοῦ».

Εἶναι κι' Ἀπόστολος. Μὰ γρήγορα, ἀκριβῶς σὰν ἐπισκιάζει τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους, παίρνει τὴν τελευταία θέση ἀνάμεσά τους, ὀνομάζεται (περίτριμμα).

Νὰ πάσχει, νὰ ὑποφέρει, νὰ περιφρονῆται γιὰ τὸν Χριστό, ἰδοὺ ποιά εἶναι ἡ χαρὰ του. Οἱ ἄλυσίδες—λέγει ὁ ἱερός Χρυσόστομος— ἦταν γιὰ τὸν Παῦλο πιὸ ποθητὲς ἀπὸ τὸν οὐράνιο στέφανο.

Τὸ ἄλλο σημεῖο, ποὺ θέλουμε νὰ θίξουμε στὴν ἀγάπη τοῦ Παύλου, εἶναι μιὰ φράση σκάνδαλο: Εὐχεται νὰ γίνῃ ὁ ἴδιος ἀνάθεμα, νὰ πάψῃ νᾶναι ἀγαπημένος ἀπὸ τὸν Χριστό, νὰ ριχτῆ ἰστὴν ἀπώλεια. ἂν μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἦταν δυνατὸ νὰ σωθοῦν οἱ συμπατριῶτες του, ὁ περιούσιος λαός, ποὺ ἔμενε ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία.

Ἡ ἀγάπη στὸν ἄνθρωπο, στὸν «οἰκεῖο», κάνει τὸν Παῦλο νὰ θυσιάζῃ, νὰ μὴν ἀποδέχεται τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ στὸν ἑαυτὸ του.

Πόση ἀξία ἔχει αὐτὴ ἡ φοβερὴ τόλμη, τὸ ἀντιλαμβάνομαστε ἂν σκεφτοῦμε ἀπὸ ποῖον προέρχεται. Προέρχεται ἀπὸ ἐκεῖνον, ποὺ βρέθηκε ὅσο κανένας ἄλλος σιμὰ στὸν Χριστό. Ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, ποὺ δοκίμασε ὅσο κανένας ἄλλος τὰ βάθη τῆς θείας ἀγάπης, τὴν ἀνείπωτη γλυκύτητά της, τὴν ἀνεκτίμητη ἀξία της.

Κι' ὅμως ὁ παραλογισμὸς αὐτὸς τοῦ Παύλου δὲν εἶναι παραλογισμὸς. Μέσα στὴν πλήμμυρα αὐτὴ τοῦ πόνου γιὰ τὸ χαμένο πρόβατο, τοῦ πόνου, ποὺ φτάνει ν' ἀρνηθῆ «Ὅποιον τὸν ἐνέπνευσε καὶ τὸν ἔθρεψε, δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀντίφασχ. Ὁ Παῦλος συνοδεύει τὸν Χριστό ὅπου ὁ Χριστὸς κατευθύνεται. Δὲν τὸν θέλει ἕνα ἀκίνητο Χριστό, ποὺ δίνεται σὲ ὅσους τὸν ζητοῦν. Ἐρεῖ πὼς τέτοιος Χριστὸς δὲν ὑπάρχει. Ὁ Χριστὸς ὑπάρχει στὴν ἀναζήτησιν τοῦ χαμένου προβάτου. Ἀκολουθῶντας τον, διανύει τὶς ἐκτάσεις, ποὺ πιάνουν οἱ τέσσερις περιοδεῖς του, κι' ἐκεῖνες τὶς ἄλλες, ὅπου κινεῖται κάθε του σκέψῃ κι' αἴσθημα. Ἐρεῖ πόσο ὁ Χριστὸς ποθεῖ τὴν ἐπιστροφή τῶν πλανεμένων, πόσο πάσχει γιὰ τὴν ἐμμονὴ τοῦ διαλεχτοῦ λαοῦ στὴν ἀποστασία καὶ στὴν ἁμαρτία.

Μὲ μιὰ τέτοια φράση, λοιπόν, ὁ Παῦλος θέλει νὰ δείξῃ πόσο κι' ὁ ἴδιος συμμετέχει στὴν ἀγωνία καὶ στὸ παράπονο τοῦ Κυρίου του, πόσο λίγο πρέπει νὰ σκέφτεται τὴ χαρὰ γιὰ τὰ ἐνενηταεννέα πρόβατα τῆς μάντρας. Ὅλη ἡ συγκομιδὴ τῶν σωσμένων δὲν ἰσοφαρίζει τὴ λύπη γιὰ τὸ λίγο ποὺ χάθηκε.

Ὅ,τι χάνεται, ἐξακολουθεῖ ν' ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ ὅλη τὴ σωρευμένη ἀγιότητα. Κι' ὅποιος εἶναι φίλος Ἐκεῖνου, ποὺ θυσιάζει τὸν ἑαυτὸ του γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, πρέπει νᾶναι ἕτοιμος νὰ μὴ λογαριάσῃ κάποτε τὴ δικὴ του ἀσφάλεια μπροστὰ στὸ Θεό, ποὺ βλέπει πάντα, μὲ ἀκοίμητη ἐπιμονή, στὴ στροφή τοῦ δρόμου, ἀπὸ ὅπου θὰ φανῆ ὁ ἄσωτος.

ΚΥΡΙΑΚΟ ΔΡΟΜΙΟΝ

8. ΨΥΧΟΣΩΜΑΤΙΚΗ ΑΓΝΟΤΗΣ

«Δοξάσατε δὴ τὸν Θεὸν ἐν τῷ Σώματι
ὑμῶν καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν...»

(Α' Κορινθ. στ', 20)

Κακοσυνηθισμένοι πολλοὶ ἐκ τῶν Κορινθίων Χριστιανῶν ἀπὸ τὴν πρώτη τους ζωὴ στὴν εἰδωλολατρία ἢ τὸν τυπικὸ Ἰουδαϊσμό, φαίνεται πὼς παρουσιάζουν κρούσματα σαρκικῆς ἀνηθικότητος καὶ ἀκαθαρσίας, χωρὶς νὰ λάβουν ὑπ' ὄψιν τους πὼς ἡ νέα ἐν Χριστῷ ζωὴ ἀπαιτεῖ ἀπόλυτον μὲν ἐγκράτεια σὲ πράξεις ἀμέσως διαβλητάς, ὅπως εἶναι ἡ πορνεία καὶ οἰαδήποτε σαρκικὴ παρεκτροπὴ, σχετικὴ δέ, ὅπως τὰ φαγητά, τὰ ποτά ἢ ὅ,τι ἄλλο ποῦ ἀναφέρεται στὶς ἀθῶες ἀπολαύσεις. Γι' αὐτὸ καὶ τοὺς φέρνει σὲ μιὰ συναίσθησι βγάζοντάς τους ἀπὸ τὴν πλάνη ποῦ τοὺς ὀδηγεῖ στὴν καταστροφή.

Ἐν πρώτοις ὁ Παῦλος παραδέχεται τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου ποῦ τοῦ δίνει τὴν ἐξουσίαν νὰ ζῆ κατὰ τὸν τρόπο του καὶ τὶς ἐπιθυμίας του. Κάθε προσωπικὸ θέμα ποῦ ἀφορᾷ τὸν ἄνθρωπον ὡς ἐλεύθερον ἄτομο, βρίσκεται, λοιπόν, καὶ στὴ δική του ἐξουσία. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔχῃ ἐξουσίαν προϋποτίθεται πάντοτε, κατὰ λογικὸ κανόνα, πὼς δὲν ἐξουσιάζεται ἀπὸ τίποτε. Ἡ συνείδησις ὅτι εἶναι ἐλεύθερος δὲν ἔχει νόημα ἐὰν στὴν ὅλην ζωὴν καὶ τὰς ἐκδηλώσεις της, τεθῆ φραγμὸς μὲ τὴν παρεμβολὴν κάποιου ἄλλου ποῦ τοῦ σκοτώνει τὴν ἐλευθερίαν, ὅταν ὁ κάποιος ἄλλος εἶναι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος. Ἔτσι μὲ τὸ πρόνομιο αὐτὸ ποῦ μόνον στὸν ἄνθρωπο ἐδόθη ἀπ' τὸ Θεό, ὁ καθένας μας μπαίνει σὲ μιὰ δοκιμασίαν. Γιατὶ δὲν εἴμεθα σύνθεσις ἀγγελικὴ χωρὶς ἐπιθυμίας γήινες, χωρὶς πάθη, χωρὶς ἐνστικτώδεις ὁρμὲς ποῦ δὲν ἔχουν σωστή, ὠφέλιμη, συμφέρουσα κρίσι, ἀλλ' εἶναι τυφλές, βίαιες, καὶ μὲ τὴν ἀλογία τους ὀδηγοῦν στοὺς ἠθικοὺς γκρεμοὺς καὶ στὴ συμφορά. Αὐτὲς οἱ κατώτερες ἐπιθυμίας ποῦ δημιουργοῦν στὴν ἱκανοποίησίν τους συνήθειες καὶ ἐξελλίσσονται εἰς πάθη, μπορεῖ νὰ προσφέρουν μιὰ σωματικὴ ἡδονή, νὰ εὐχαριστοῦν γενικὰ ὅπως εὐχαριστεῖ ἄμεσα ἡ κάθε εἶδος ἀκράτεια φαγητῶν, ποτῶν, ἱκανοποιήσεις τοῦ σεξουαλικοῦ ἐνστικτοῦ κ.ο.κ. Αὐτοῦ τοῦ εἶδους οἱ εὐχαριστήσεις καὶ ἡ ἀντίληψις ποῦ εἶχαν γύρω ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸ σκοπὸν της, ἀφήκαν στὸν εἰδωλολατρικὸν κόσμον τὴν πλάνην νὰ ἐξουσιάζεται μᾶλλον ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὰ ἐνστικτά του, παρὰ νὰ τὰ ἐξουσιάζῃ. Δὲν μπορούσε νὰ γίνῃ ἀντιληπτὸ πὼς, ἐνῶ θεωροῦσε προσβολὴν νὰ τοῦ ἀφαιρεθῆ ἀπὸ τὸν οἰονδήποτε,

ἔστω κι' ἀπ' τὴν ὀργανωμένη Πολιτεία, ἣ καὶ νὰ περιορισθῇ, ἢ ἐλευθερία του, αὐτὸς ὁ ἴδιος ὑπεβάλλετο σ' ἄλλου εἶδους τυραννικὸ ζυγὸ γενόμενος ἔκδοτος τῶν κατωτέρων του ἐπιθυμιῶν καὶ τυφλῶν ὀρμῶν. Ἐνῶ θεωροῦσε τυραννία τὴν πειθαρχία σὲ νόμους κοινῆς μετοχῆς καὶ προστασίας τοῦ Συνόλου, ὑπεβάλλετο ἐν τούτοις στὸν καταναγκασμὸ νὰ ὑπακούῃ σ' ὅτι τοῦ σφουρίζει ἢ ἄλογος σάρκα, τὸ λαρύγγι, τὸ στομάχι, τὰ ὄργανα τῶν αἰσθήσεων ποὺ ἐγένοντο ὑπηρετικὰ κατωτέρων ἀπολαύσεων. Καὶ τὸ πιὸ σπουδαῖο εἶναι πὼς ἡ βασίλισσα ψυχῆ ποὺ ἔπρεπε νὰ ἐξουσιάζῃ, ὡς ἐλευθέρα καὶ λογικὴ, καὶ νὰ διατάσῃ τὸ κατώτερο ἄλογο καὶ δοῦλο στοιχεῖο, εἶχε φθάσει στὸ κακὸ χάλι νὰ ἐξουσιάζεται καὶ νὰ παίρνῃ διαταγὰς ἀπὸ τὴν ἀλητεία τῶν ἐνστίκτων, τῶν ὀρμῶν, καὶ νὰ σύρεται, αὐτὴ σὰν δούλη τῶν πιὸ χαμερπῶν παθῶν. Κι' ἔμενε τυφλωμένη μπροστὰ στὴν ἀσχημία, ναρκωμένη στὴν ἀσέλγεια, κωφὴ στὰ αἰσχρολόγια γρουλίσματα, πλήρως ἀχρηστευμένη ὡς ἐξουσιάζουσα κυρία. Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος γιὰ μιὰ σωματικὴ ἠδονὴ ἐγελοιοποιεῖτο στὰ πόδια τῆς γαστροῦ καὶ τῶν ὑπογαστρίων κι' εἶχε στήσει θεότητες ποὺ τοῦ εὐλογοῦσαν αὐτὲς τίς ἐντροπές, ὅπως τὴν Ἀφροδίτη, τὸ Βάκχο, τὸν Πρίαπο ἢ οἰονδήποτε ἄλλο θεό, ἀνάλογα πρὸς τὰς ἐπιδωκωμένας σαρκικὰς εὐχαριστήσεις.

Αὐτὴ ὅμως ἡ πλάνη ἀσφαλῶς εἶχε τὴν ἐξήγησί της. Δὲν μποροῦσε ποτὲ ὁ ἄνθρωπος τῆς εἰδωλολατρικῆς ἐποχῆς νὰ νοιώσῃ ὅτι ἡ ἐλευθερία του θὰ ἔπρεπε νὰ μείνῃ σεβαστὴ κι' ἀπ' τὸν ἴδιο κατώτερον ἑαυτό του κι' ὄχι μονάχα ἀπὸ τοὺς ἔξω. Δὲν μποροῦσε νὰ συλλάβῃ τὴν ἀλήθεια πὼς ὁ κόσμος τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν ὀρμῶν ἀνήκει μὲν στὴν ψυχοσωματικὴ του σύστασι κι' ἀποτελεῖ δικὴ του κληρονομικὴ προῖκα, ὄχι ὅμως καὶ ἐξουσιαστικὴ δύναμι γιὰ νὰ ἐπιβάλλῃ τίς δικές του θελήσεις στὴν ἐλευθέρα ψυχῆ. Τοῦ ἦταν ἐντελῶς φυσικὸ νὰ βλέπῃ τὴν ψυχῆ του κουβαριασμένη στὰ πόδια τῶν ἐνστίκτων τὴν στιγμὴ ποὺ τὰ ἐνοιωθε ἠδονιζόμενα, ἀδιάφορο ἂν τὴν ἐξευτέλιζαν καὶ τῆς ἀπομυζοῦσαν πνευματικὴν ἰκμάδα, ἀδιάφορο ἂν τὴν προσέβαλαν ὡς κυρίαν ἢ τὴν ἀχρηστεύαν ὡς βασίλισσαν ποὺ τὴν ἐπλάσεν ὁ Θεός. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος αὐτὰ τὰ εἰδωλολατρικὰ κρούσματα τῆς ἀσωτείας, ὅπως εἶναι ἡ κοιλιοδουλεία καὶ ἡ σαρκικὴ ἀνηθικότης, τὰ στιγματίζει μὲ τὸ μέσον τῆς διαφωτίσεως τῶν Χριστιανῶν. Καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα τοὺς γράφει πὼς «πάντα μοι ἔξῃστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει» (στ', 12). Βεβαίως δὲν ἀρνοῦμαι τὸ δῶρο τῆς ἐλευθερίας στὸν ἄνθρωπο καὶ ἐπομένως τὴν ἐξουσία ποὺ ἔχει νὰ σκέπτεται, νὰ ἐπιθυμῇ, νὰ δρᾷ καὶ ν' ἀπολαμβάνῃ πραγμάτων ποὺ εἶναι ἀναγκαῖα γιὰ τὴ συντήρησι καὶ προφύλαξι τοῦ ὀργανισμοῦ, ὅπως εἶναι ἡ τροφή, τὰ ποτά, ἡ κατοικία, ἡ ἐνδυμασία.

καὶ τὰ τοιαῦτα, πού ἠθικῶς ἀδιάβλητα, δὲν ἤγειραν ἐρώτημα συνειδήσεως. Τίθεται ὁμως στὴ συνείδησι καὶ τὸ θέμα τοῦ ἀτομικοῦ καὶ τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος. Κι' ἐν πρώτοις συμφέρει στὸ Χριστιανὸ νὰ σκλαβῶνῃ τὸ μυαλό του στὸ θεὸ τῆς κοιλιᾶς; Γιατὶ ὑπάρχουν καὶ τέτοιοι πού δὲν ἔβρισαν ἄλλο σκοπὸ στὴ ζωὴ τους παρὰ τὴ λατρεία τοῦ στομάχου τὸν ὁποῖον ὑπηρετοῦν πράγματι σὰν μιὰ ξεχωριστὴ θεότητα. Σκέψεις, ιδέες, ἀνώτεροι πόθοι, ἰδανικά, αἰσθήματα ἄγια, καθήκοντα πού ἀπαιτοῦν κάποια θυσία, ἠθικὰ αἰτήματα, ὠραῖες ἀνησυχίες πού διακρίνουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ κτήνος, ἔχουν κρεμασθῆ ὅλα σὲ κάποια σακκούλα σφιχτοδεμένη στὸν τοῖχο τῆς σπηλιάς τοῦ ὑποσυνειδήτου. Γιατὶ ἀπ' τὴ στιγμή πού ὁ ἄνθρωπος θὰ γίνῃ δοῦλος τῆς κοιλιᾶς του, γνωρίζουμε πολὺ καλά πὼς θὰ τὴν ὑπηρετῆ ὡς θεότητα πού θὰ τρέφεται ἀπὸ μᾶς καὶ θὰ παράγῃ μονάχα τὰ γνωστὰ προϊόντα πού τῆς ταιριάζουν. Ἡ κοιλιὰ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι φορεὺς ὑψηλῶν ἰδεῶν,θεραπεινῶν ἰδανικῶν, γεννήτρια πνευματικῶν ἀπολαύσεων ὅπως εἶναι ἡ χαρὰ, οἱ ὠραῖοι ἐνθουσιασμοί, μιὰ ἀκύμαντη γαλήνη στὸ ἀνένοχο τῆς συνειδήσεως. Ἡ κοιλιὰ θὰ δεχθῆ τὰς τροφάς, τὰ κατὰ σοφίαν Θεοῦ ἀπαραίτητα γιὰ τὴν πέψι ὑγρὰ, θὰ χυλοποιήσῃ τὸ ὑλικό, θὰ παρακολουθήσῃ τὴν μεταβολὴ του σὲ αἷμα καὶ τὴν ἐξοδὸ του εἰς περιττώματα. Πλέον οὐ. Κι' ὅταν θ' ἀδειάσῃ, θὰ ξαναρχίσῃ τις γκρίνιες, θὰ ξεσηκώσῃ τὰ μέλη μὲ τις θαμποῦρες καὶ τις τρεμοῦλες καὶ θ' ἀναγκάσῃ τὸν ὑπηρετῆ στὸ ξαναγέμισμα. Αὐτὴ ἡ δουλειὰ θὰ συνεχισθῆ ὥσπου τὰ χρόνια τὴν ἀδυνατίσουν καὶ τὴν μεταβάλουν σὰν ἓνα τριμμένο καὶ χυλασμένο ἀσπὶ πού ζήτημα εἶναι ἂν θὰ δέχεται λίγο χαμομηλί. Κι' ὕστερα; Μαζὶ μ' ὅλο τὸ σῶμα ἀφανίζεται, διαλυομένη στὰ στοιχεῖά της, στὸν τάφο. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος τονίζει: «Τὰ βρώματα τῆς κοιλιᾶς καὶ ἡ κοιλιὰ τοῖς βρώμασιν, ὁ δὲ Θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει». Καὶ ὁμως, σημειώνει ἀλλαχοῦ, (Φιλιπ. ζ', 10), ὑπάρχουν ἄνθρωποι «ὧν Θεὸς ἡ κοιλιὰ καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν». Καὶ αὐτοὶ εἶναι οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες (Ρωμ. στ', 18, Φιλιπ. γ', 19).

Κανεὶς δὲν βρίσκεται στὸ σκοτάδι, στὸν παραλογισμό νὰ εἰπῆ πὼς δὲν χρειάζεται ἡ τροφή, καὶ μάλιστα ἡ θρεπτικὴ τροφή πού εἶναι ἀπαραίτητος γιὰ τὴν συντήρησι τοῦ ζωντανοῦ μας ὀργανισμοῦ. Ὁργανισμὸς πού ἐξ ὑποσιτισμοῦ καχεκτεῖ, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ὑπηρετήσῃ τὸ πνεῦμα. Δὲν εἶναι ὁμως προσφορὰ τροφῆς, ἡ ὑπερβολή, ἡ κατάχρησις, αὐτὴ ἡ ἐμετικὴ τακτικὴ πολλῶν πού δὲν ἔχουν ἄλλο σκοπὸ στὴ ζωὴ τους παρὰ τὰ φαγοπότια καὶ τὴν ἐφάμαρτο ποικιλία τῶν αἰσθησιακῶν ἀπολαύσεων. Πρῶτον μὲν γιὰτὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ ἀποκτηνώνει τὸν ἄνθρωπο καὶ προσβάλει τὴν εὐγένειά του, καὶ δεῦτερον γιὰτὶ γίνεται μιὰ

πρόκλησις για κείνους που ζήτημα είναι αν θαχουν μια στεγνή ελπίδα να σπρώξουν την μπουκιά στο στομάχι τους. "Έτσι μερικώτερα και γενικώτερα δεν συμφέρει μια τέτοια χρησιμοποίησις της εξουσίας που έχει κάθε άνθρωπος. Γιατί στο κάτω της γραφής, εξουσία που εξουσιάζεται παύει να είναι εξουσία. Αυτό το νόημα έχει το «Πάντα μοι ἔξοστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος» (στ', 12). Κι' είναι πάρα πολύ ταπεινωτικό για το Χριστιανό μάλιστα να εξουσιάζεται από την κοιλιά του και ντροπή να δίνη τόση σημασία στα φαγητά, στα ποτά, στις κατά κόσμον αίσθησιακές απολαύσεις παραμελώντας τις πνευματικές και ήθικες του ανάγκες.

Κάθε ένστικτώδης όρμη έδόθη από το Θεό και δεν είναι αυτή καθ' έαυτήν χωρίς σκοτό, έπομένως δεν είναι και άνήθικη ή επιβλαβής για τον άνθρωπο. Γι' αυτό υπάρχει και μέσον και τρόπος ίκανοποιήσεως της. Κι' όπως οι τροφές και το νεράκι υπάρχουν για να ίκανοποιήσουν την πείνα και τη δίψα για την προσωρινή όλιγοχροόνιο, έστω, διατήρησι της σωματικής μας ύπαρξεως, έτσι και για τη διαιώνισί της, ώσπου ή βουλή του Θεού άποφασίση, υπάρχει το γενετήσιο ένστικτο, κοινό προς τα ζώα. Και το ένστικτο αυτό στην ώρίμανσί του δεν έρχεται να ίκανοποιήση σαρκικά τον άνθρωπο και να του προσθέση κοντά στις κοιλιακές απολαύσεις και ύπογαστρίους ήδονάς, αλλά να ύπηρετήση το μυστήριο της συνεχείας της ζωής, όποτε ή στιγμιαία τοπική ήδονή του σώματος έρχεται σαν μια άπάτη, σαν δόλωμα για το μεγάλο ψάρι της τεκνοποιίας, της χρονικής εκτάσεως της Δημιουργίας. Γι' αυτό και δεν μπορεί να επιτραπή ή ίκανοποίησις του γενετησίου ένστικτου έξω από το γάμο που εύλογείται ειδικά για το σκοπό και την ήθικη όλοκλήρωσι του άνδρογόνου. Το σώμα του ανθρώπου φέρνει άθανάτη ψυχή που εξουσιάζει επί των όρμών του. "Αν ο άνθρωπος έστερείτο της άθανάτου ψυχής και της λογικής, ασφαλώς θα εύρισκετο κάτω από τον ρυθμιστικόν κανόνα του ένστικτου, που ούτε καν θα τον ρωτούσε, όπως συμβαίνει και με τα ζώα τα όποια κατά χρονικά διαστήματα διασταυρούνται για την επίτευξι του σκοπού που έθεσε ο Δημιουργός. Κι' ενώ καθ' όλον το χρονικό διάστημα συναγελάζονται, εν τούτοις τα έτερόφυλα δεν νοιώθουν καμμία σαρκική διάγερσι. Πρέπει να έλθη ή έποχή του όργασμοϋ. Κι' έρχεται τότε που ή διασταύρωσις των ζώων δεν οδηγεί στην αυτοκαταστροφή, αλλά στον πολλαπλασιασμό του είδους και στην συνέχεια της ζωής. Αντί του νόμου που σοφώτατα, κατά Θεού εύλογίαν, έρχεται ρυθμιστής του τυφλοϋ γενετησίου ένστικτου στα ζώα, ο άνθρωπος έλαβε της άθανάτου του ψυχής τη λογική. Είναι μια σοφή ρυθμιστρια στην όλη μας ύπαρξι και πορεία της ζωής μας, άρκει να κρατηθή

ὁ ἄνθρωπος κοντὰ στὸ Θεὸ καὶ νὰ τροφοδοτῆται συνεχῶς μὲ τὰς δωρεὰς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἔτσι μόνον μπορεῖ νὰ κρατήσῃ τὴν ξαστεριά τοῦ μυαλοῦ του καὶ νὰ τὸ κάμῃ ὄργανο ἐξυπηρετήσεως ὑψηλῶν σκοπῶν, ὅπως καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ γεννητηρίου ἐνστίκτου. Δὲν μπορεῖ, δὲν ἐπιτρέπεται ὁ Χριστιανὸς ποὺ ἔθαψε τὸν παλαιὸν ἄνθρωπο τῶν ἐνστίκτων καὶ τῆς ἀμαρτίας, τὸν ἄνθρωπο τοῦ σαρκικοῦ φρονήματος, νὰ τὸν ὀδηγῇ στὸ θανάσιμον ἀμάρτημα τῆς κτηνώδους ταπεινώσεως καὶ τοῦ ἐξευτελισμοῦ του, ὅπως εἶναι καὶ ἡ σωματικὴ ἀκαθαρσία μὲ τὴν ἱκανοποίησιν, ἐκτὸς τοῦ γάμου, τῆς γενετησίας ὀρμῆς. Τοῦτο εἶναι ἐπὶ πλεόν, μιὰ ἀσέβεια καὶ μιὰ ὕβρις κατὰ τοῦ Θεοῦ, γιατί τὸ γενετήσιον ἐνστίκτον χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τοὺς σαρκικοὺς καὶ φιληδόνους ὡς μιὰ ἐπὶ πλεόν πηγὴ εὐτελῶν ἱκανοποιήσεων, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀφαιρεῖται καὶ ἡ ψυχικὴ πληρότης καὶ ὁ δημιουργικὸς σκοπὸς τῆς νομίμου συζεύξεως τοῦ ἀνδρογύνου.

Λοιπόν, ὅταν ὁ Παῦλος τονίζει : «Τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ, ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ, καὶ ὁ Κύριος τῷ σώματι, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐννοεῖ τὴν πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ σύζευξι τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Χριστοῦ ποὺ ἀγίασε διὰ τοῦ βαπτίσματος σῶμα καὶ ψυχὴ γιὰ νὰ ἐκπληρώσουν τὸν προορισμὸν τους ἐδῶ στῆ γῆ, ἀφ' ἑτέρου δὲ λόγῳ τῆς συζεύξεως αὐτῆς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ χρησιμοποιῆ τὸ σῶμα ποὺ ἠγιασθῆ καὶ θ' ἀναστηθῇ μιὰ ἡμέρα, ὅπως ἀνεστήθη τοῦ Χριστοῦ, νὰ μολύνεται μὲ τίς παντὸς εἶδους σαρκικὰς ἀκάθαρτες ἐνώσεις ἐκτὸς ἀπὸ τὸ γάμο, ποὺ δὲν εἶναι ἀμαρτία (Α' Κορινθ. ζ', 28), ἀλλὰ μυστήριον μέγα (Ἐφ. ε', 32). Οἱ Χριστιανοί, λόγῳ τῆς υἰοθεσίας ποὺ ἔλαβαν κατὰ τὸ βάπτισμά τους δὲν εἶναι ἀπλῆς ζωντανῆς μονάδες σαρκὸς ἐπάνω στῆ γῆ, ὄχι ἀπλῶς κατεγράψαν στὰ ληξιαρχικὰ τοῦ Δήμου καὶ τὰ κατὰστίχα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἔγιναν καὶ ὀργανικὰ μέλη τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας ποὺ κεφαλὴ τῆς εἶναι ὁ Χριστὸς (Ἐφ. δ', 25). Ἄρα ἐφ' ὅσον εἶναι ἐπίσημα μέλη τῆς Ἐκκλησίας δικαιοματικὰ κατόπιν τοῦ βαπτίσματος, ὄχι μονάχα ἐντύθησαν τὸ Χριστὸ (Γαλ. γ', 27), ἀλλὰ καὶ ἐγένοντο μέλη τοῦ Χριστοῦ, πράγμα ποὺ δὲν πρέπει ν' ἀγνοοῦν οἱ Χριστιανοί. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος ποὺ ὁ Ἀπόστολος ἐρωτᾷ : «Οὐκ εἶδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ εἰσίν;» Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ γνώσις τῆς ἀγιότητος τοῦ σώματος ὡς μέλους τοῦ Χριστοῦ, ἀσφαλῶς θὰ ἦταν ἀσφάλιστρο. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ γίνῃ σαφέστατα γνωστὸν καὶ χτῆμα ὅλων τῶν Χριστιανῶν αὐτὴ ἡ γνώσις ὅτι τὰ σώματά τους τὰ ὀρίζει καὶ τὰ κατευθύνει ἡ κεφαλὴ μὲ τὴν ὁποίαν εἶναι ἠνωμένα, δηλαδὴ ὁ Χριστὸς, ἐπομένως δὲν εἶναι δικαίωμά τους νὰ τὰ μεταβάλουν σὲ λασπῶδες ὑλικὸ τῆς πορνείας. Εἶναι τρομακτικὸ τὸ ἐρώτημα τοῦ Ἀποστόλου : Ἐφ' ὅσον τὰ μέλη τοῦ σώματός μου εἶναι ὀργανικὰ μέλη τοῦ Σώματος

τοῦ Χριστοῦ, «ἄρας οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη;» Ὅταν τὸ ἄγνόν χριστιανικὸ σῶμα σμίξῃ μὲ τὸ μολυσμένον σῶμα μιᾶς πόρνης, τότε ἐνοποιεῖται μ' αὐτό, γίνεται ἓνα, στ'. 16, καὶ ἀποκολλάται πνευματικῶς ἀπὸ τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, μὲ τὸ ὁποῖον πρὸ τοῦ θανασίμου ἁμαρτήματος τῆς πορνείας, ἦταν ὀργανικὰ ἠνωμένο (στ', 18).

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τρομάζει καὶ μὲ τὴν σκέψι ἀκόμη τῆς δικαιολογίας μιᾶς ἐκτὸς τοῦ γάμου σαρκικῆς μίξεως. Γι' αὐτὸ καὶ στὸ ἐρώτημα ποῦ ὁ ἴδιος θέτει «ἄρας οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη;» ἀπαντᾷ: «Μὴ γένοιτο». Καὶ ὁ λόγος προφανής: «Ὁ κολλώμενος τῇ πόρνη ἓν σῶμα ἐστί» (στ', 16-17).

Ἀλλὰ τὸ σῶμα τς πόρνης εἶναι σῶμα μολυσμένο, ἐστία ἡθικῶν μικροβίων καὶ νοσημάτων. Τῆς πόρνης ὀλόκληρος ὁ νοητικὸς βουλευτικὸς καὶ συναισθηματικὸς κόσμος βρίσκεται στῆ σκλαβιά τοῦ σαρκικοῦ πόθου καὶ πάθους, συνεπῶς εἶναι κόσμος ἀφωρισμένου ἀπὸ τὸ Χριστό. Πῶς μπορεῖ τὸ ἁγιασμένον μέλος τοῦ Χριστοῦ νὰ βυθισθῇ σ' αὐτὸν τὸ βούρκο, τῆ στιγμῆ ποῦ φρικιᾷ κανεῖς ὅταν ἰδῇ τὸν Ἐσταυρωμένον σὰν σύμβολο καὶ σὰν εἰκόνα πεταμένο στὴν κοπριά; Αὐτὸ μᾶς ταράσσει; Λοιπόν, δὲν μᾶς τρελλαίνει καὶ ἡ σκέψις πῶς παραδίδομε τὸ μέλος τοῦ Χριστοῦ στὸ βόρβορο μὲ τὴν πορνεία ἢ οἰασδήποτε τοιαύτης φύσεως ἀκαθαρσία; Δὲν πρόκειται περὶ μιᾶς ψυχικῆς ἐκρήξεως πολὺ μᾶς ξέφυγε τὸν ἔλεγχο, ἀλλὰ περὶ πολυχρονίου ἐντατικῆς προπαρασκευῆς καὶ ἐκδόσεως τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς στὸν ἐκμαυλισμὸ καὶ στῆ σαρκικὴ ἀκολασία. Κάθε ἄλλο ἁμάρτημα ἐκτὸς τοῦ ἐπωνύμου σαρκικοῦ ποῦ ἀναφέρει ὁ Παῦλος δὲν ἀποτελεῖ ὀργανικὸ σῶμα μὲ τὸ εἶναι μας. Τὸ πάθος ὅμως τῆς πορνείας μολύνει σωματικὰ καὶ ψυχικὰ τὸν ἁμαρτωλό, γιατί ὀλόκληρος μοιάζει μ' ἓνα σάπιο ἀντικείμενον ποῦ πολυχρονίως βρίσκεται στὰ ἀκίνητα βρώμικα νερὰ γιὰ νὰ διαλυθῇ. «Ὁ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει». Εἶναι ἡ πορνεία μιὰ ἀδικία ποῦ δὲν στήνει κατηγορία ἐναντίον ἄλλου γιὰ τὸ κακὸ ποῦ προκαλεῖ τὸ σῶμα του στὴν ψυχῇ. Ἡ πόρνη εἶναι πόρνη, ὅπως καὶ ὁ διάβολος εἶναι διάβολος. Τῆς πόρνης τὸ σῶμα εἶναι ἄδης ὅπως καὶ τοῦ διαβόλου αἱ εἰσηγήσεις εἶναι πρὸς θάνατον. Αὐτὰ τὰ γνωρίζεις. Τότε πῶς τὸ σῶμα τοῦ Παραδείσου τὸ κλεινεῖς στὸν ἄδη, καὶ γιατί προσέχεις στὰ γλυκόλογα τοῦ θανάτου;

Θέλοντας νὰ τονίσῃ ὁ Ἀπόστολος τὸ μέγεθος τοῦ ἁμαρτήματος τῆς σαρκός, χαρακτηρίζει τὸ σῶμα μας ὡς ναὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐπομένως δὲ κύριος τοῦ σώματός μας δὲν εἴμεθα ἐμεῖς ὡς ζωντανοὶ ὀργανισμοὶ κατωτέρων ἐπιθυμιῶν καὶ ὁρμῶν ἀλλ' αὐτὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ποῦ μᾶς ἐξουσιάζει: «Οὐκ οἶδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν Ἁγίου Πνεύματος ἐστίν, οὗ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ, καὶ οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν; (στ', 19). Κι' εἶναι φρικτὸ νὰ

σκεφθῆ κανείς ὅτι μιὰ ἀγία περιουσία, ὅπως εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστιανοῦ, νὰ σπαταλᾶται γιὰ ἡδονικοὺς σκοποὺς στὰ καταστάματα τῆς ἀμαρτίας. Καὶ εἶναι φοβερό, ἄνθρωποι ποὺ ξεσιλαβώθηκαν μὲ τὸ τίμημα τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου μας, νὰ ἀρνοῦνται τὴν τιμὴ, τὴ χάρι, τὴν ἐλευθερία τους καὶ νὰ ξαναγυρίζουν στὴ δουλεία τῶν παθῶν καὶ μάλιστα τοῦ σαρκικοῦ πάθους: «Ἦγοράσθητε τιμῆς» γράφει ὁ Ἀπόστολος: «δοξάσατε δὲ τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἅτινα ἐστὶ τοῦ Θεοῦ» (στ', 20).

Τὸ σαρκικὸν ἀμάρτημα ὄχι μόνον ὡς κατάχρησις ἀλλ' οὔτε καὶ ὡς χρῆσις δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχη ἢ μᾶλλον οὔτε καὶ ὡς ἀπλῆ ἐμπαθῆς ἐπιθυμία ποὺ τυραννεῖ τὴν ψυχὴ μας. Τόσον ἡ κοιλιοδουλεία, ὅσον καὶ ἡ σεξουαλική, ἐκτὸς γάμου, ἱκανοποιήσις, στοιχειοθετοῦν θανάσιμα ἀμαρτήματα καὶ ἀποκόπτουν τὸν ἀκρατῆ τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ πνευματικὴ ζωὴ θὰ διατηρηθῆ μονάχα ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀναλογισθῆ τὸ μέγεθος τοῦ ἐγκλήματος, τὴν μηδαμινότητα τῆς ἀπολαύσεως, τὴν αἰωνιότητα τῆς κολάσεως. Τέτοια ἀμαρτήματα ὠδήγησαν σὲ διάλυσι λαοὺς ὀλοκλήρους καὶ τέτοια ἀμαρτήματα ἐφυγάδευσαν τὰς μονίμους ἀπολαύσεις τῆς πνευματικῆς ζωῆς κοντὰ στὸ Χριστό. Γι' αὐτὸ καὶ ἐπιβάλλεται ἡ αὐστηρὰ χριστιανικὴ ἀγωγή τῶν παιδιῶν μας, καὶ ὁ ἀφανισμὸς τῶν μέσων ποὺ καλλιεργοῦν πρόωρα τὸ γενετήσιον ἔνστικτον καὶ ὑποκαίουν τὰς ἀτόπους ἐπιθυμίας.

Ἀρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑΣ
Ἱεροκέρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΝΔΟΞΟΥ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΟΣ
ΛΕΩΝΙΔΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝ ΑΥΤΩ ΜΑΡΤΥΡΩΝ

Ἀπριλίου ιε'.

Μνήμη τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἱερομάρτυρος Λεωνίδου,
Ἐπισκόπου Ἀθηνῶν.

ΕΝ ΤΩ ΜΙΚΡῶ ΕΣΠΕΡΙΝῶ

Ἰστῶμεν στίχους δ' καὶ ψάλλομεν τὰ ἐξῆς Προσό-
μια τοῦ Ἀγίου.

Ἦχος α'. Τῶν Οὐρανίων ταγμάτων.

Τῶν Ἀθηναίων οἱ δῆμοι δεῦτε τιμήσωμεν, τοῦ θείου
Λεωνίδου, τὴν πανέορτον μνήμην· ποιμὴν γὰρ ἀνε-
δείχθη ἡμῶν θαυμαστός, προμηθεΐα τῇ ἄνωθεν, καὶ ἐνα-
θλήσας νομίμως ὑπὲρ Χριστοῦ, ἱκετεύει τοῦ σωθῆναι
ἡμᾶς.

Ἰεραρχίας τὴν χλαῖναν ἀμφιασάμενος, ἐν εὐσεβείᾳ πά-
ση, καὶ ὀρθότητι βίου, ὁσίως ἱερεύσας Χριστῷ τῷ
Θεῷ, Λεωνίδα μακάριε, καὶ σεαυτὸν ὡς θυσίαν μαρτυ-
ρικῶς, τῇ Τριάδι προσενήνοχας.

Τοὺς σπαραγμοὺς τῆς σαρκός σου στερρῶς ὑπήνε-
γκας, ὡς θεῖος ἱεράρχης, Λεωνίδα παμμάκαρ, καὶ

* Ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ἡ
τύποις ἐκδοσις καὶ χρῆσις αὐτῆς ἐν τοῖς ἱεροῖς Ναοῖς», ὡς ἐμφαίνεται ἐν
τῷ ὑπ' ἀριθμ. 2803/230/7 Δεκ. 1954 ἐγγράφῳ τῆς Ἱ. Συνόδου πρὸς τὸν
Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου κ. Λεωνίδαν Ἰω. Φιλιππίδην, παρακλήσει
τοῦ ὁποίου συνέταξε τὴν ἱερὰν Ἀκολουθίαν θεῖα ἐμπνεύσει ὁ ὁσιώτατος
μοναχὸς τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει Ἱ. Μονῆς Μικρᾶς Ἀγίας Ἀννης Πατῆρ Γε-
ράσιμος Μικραγιαννανίτης ὁ ὕμνογράφος.

ξέσεις καρτερήσας ὀδυνήρας, τὴν ἀπάτην κατέξανας, τῇ τῆς ψυχῆς σου ἀνδρεία τῇ θαυμαστῇ, καὶ τῶν ἄθλων τῇ στερρότητι.

Τὴν τῶν λειψάνων σου θήκην πάλαι ἐκέκτητο, τῶν Ἀθηνῶν ἢ πόλις, ὡς θησαύρισμα θεῖον, νῦν τῇ προστάσιά σου δὲ τῇ σεπτῇ, καυχωμένη ἀγάλλεται, καὶ τὴν σὴν ἄθλησιν μέλπει τὴν ἱεράν, Λεωνίδα ἱερώτατε.

Δόξα. Ἦχος β'.

Τοῦ Εὐαγγελίου τὸν λόγον τρανώσας, ἔργον πᾶσιν ὑπέδειξας, τὴν ἐκφανθεῖσαν ἀλήθειαν, Λεωνίδα μακάριε· λελαμπρυσμένος γὰρ τῷ Πνεύματι, τῆς εὐσεβείας ἐκλάμπεις τὰς δωρεάς, ὡς ἱεράρχης θεόληπτος, ἐν τῇ λαχούσῃ σοι ποιίμνῃ καὶ τὸ ἀληθινὸν φῶς ἐκφαίνων, τοῖς ἐν σκότει τῆς πλάνης καθημένοις, μαρτυρικὸν ἀγῶνα διήγυσας, καὶ παρὰ Χριστοῦ ἀξίως δεδόξασαι· Ὅν ἰκέτευε πάτερ, ὑπὲρ τῶν τιμώντων σε.

Καὶ νῦν.

Τῆς τυχούσης Ἐορτῆς ἢ τὸ Θεοτόκιον :
Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου...

ΑΠΟΣΤΙΧΑ

Ἦχος β'. Οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ.

Χρίσματι νοητῷ, τῆς θείας εὐδοκίας, ἔνθεος ἱεράρχης, ἔδειχθης Λεωνίδα, καὶ ἤθλησας ὡς ἄσαρκος.

Στίχ. Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύονται δικαιοσύνην...

Λύχνος θεοφεγγής, ἐν ταῖς Ἀθήναις ὄφθης, τῷ σῶ ἀγίῳ βίῳ, ἐν τῇ Ἑλλάδι πάσῃ, ἐκλάμπων θείῳ Πνεύματι.

Στίχ. Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει καὶ ὡσεὶ κέδρος...

Αῦθλοις σου ἱεροῖς, κατέβαλες τὴν πλάνην, παμμακάαρ
Λεωνίδα, καὶ τοῦ Χριστοῦ τὸ πάθος, ἐδόξασας τῷ
πάθει σου.

Δόξα, Τριαδικόν.

Εἴνα σε τοῦ παντός, Θεὸν τρισὶ προσώποις, ὁ θεῖος
Λεωνίδας, Τρισήλιε Θεότης, θεοπρεπῶς ἐκήρυξε.

Καὶ νῦν, Θεοτακίον.

Σάρκα ἐκ τῶν ἀγνῶν, αἱμάτων σου Παρθένε, λαβὼν
ὁ θεῖος Λόγος, διπλοῦς ἐκ σοῦ ἐτέχθη, Θεὸς ὁμοῦ
καὶ ἄνθρωπος.

Νῦν ἀπολύεις... Τρισάγιον. Ἀπολυτίκιον ἐκ τοῦ μεγάλου
Ἑσπερινοῦ καὶ Ἀπόλυσις.

ΕΝ Τῷ ΜΕΓΑΛῷ ΕΣΠΕΡΙΝῷ

Μετὰ τὸν Προοιμιακόν, τὸ Μακάριος ἀνήρ. Εἰς δὲ
τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰστώμεν στίχους 5' καὶ ψάλλομεν
τὰ ἐξῆς Προσόμοια τοῦ Ἁγίου.

Ἦχος β', Ποίσις εὐφημιῶν.

Ποίσις εὐφημιῶν στέμμασι, στεφανώσωμεν τὸν ἱερ-
άρχην ; τὸ λαμπρὸν τοῦ Πνεύματος σκῆνωμα, καὶ
τῶν ἀρετῶν τὸ θησαύρισμα, τὸν τῆς εὐσεβείας ὑπο-
φήτην· τὸ θρέμμα, τὸ τῆς Ἑλλάδος τὸ πανθαύμαστον·
ποιμένα τῶν Ἀθηνῶν τὸν οὐρανόφρονα· τὸν ἱερὸν Λεω-
νίδα, τὸν ὑπὲρ Κυρίου, ἐναθλήσαντα καρτερῶς, καὶ
πᾶσιν αἰτούμενον ἰλασμόν καὶ μέγα ἔλεος.

Ποίσις ἁσματικοῖς μέλεσιν, ἀνυμνήσωμεν τὸν ἱεράρ-
χην ; τοῦ Εὐαγγελίου τὸν κήρυκα, καὶ Θεοῦ τὸ

στόμα τὸ εὖσημον, τὸν φωταγωγὸν τῶν ἐν τῷ σκότει·
τὸν λύχνον τῆς Ἐκκλησίας τὸν πολύφωτον· τὸ κλῆμα
τῆς ἀφθαρσίας τὸ γλυκύκαρπον· τὸν εὐκλεῆ Λεωνίδα,
τὸν σκληρὰς βασάνους, ὑποστάνατα ὑπὲρ Χριστοῦ, καὶ
δόξης τὸν στέφανον, ἐπαξίως κομισάμενον.

Ποίοις πνευματικοῖς ἄσμασιν, εὐφημήσωμεν τὸν
ἱεράρχην ; τὸν ἐν ἱερεῦσι περιδοξον, καὶ ἐν ἀθλο-
φόροις ἀήττητον, τὸν κατ' ἄμφω λάμπαντα τῷ κόσμῳ·
Χριστῷ γάρ, οἷά περ ἄγγελος ἱέρευσεν, καὶ ἄθλοις, μαρ-
τυρικοῖς στερρῶς ἠγωνίσται, σὺν γυναιξὶ θεοφόροις, ὡς
σοφὸς ἀλείπτῃς, εὐσεβείας καὶ παιδευτῆς· μεθ' ὧν θείαν
ἄφῃσιν, ἐξαιτεῖται ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

Προσόμοια ἕτερα.

Ἦχος δ'. Ὡς γενναῖον ἐν Μάρτυσι.

Ως ἐν βίῳ θεόληπτος, Λεωνίδα μακάριε, ἱεράρχης
ἐνθεος ἐχρημάτισας, καὶ θεοφρόνως ἐποίμανας,
ἐφ' ὕδωρ τῆς γνώσεως, καὶ νομὰς ζωοποιούς, Ἀθηνῶν
τὴν λαχοῦσάν σοι πόλιν, ἅγιε· ὑπὲρ ἧς καὶ λαμπρῶς,
πάτερ, ἀθλήσας, τῶν εἰδώλων τὴν ἀπάτην, περιφανῶς
ἐθριάμβευσας.

Τοῦ Σωτῆρος τοῖς πάθεσι, συμμορφούμενος Ἄγιε,
ἀνδρικῶς διήνυσας τὸ μαρτύριον, σὺν γυναιξὶ ταῖς
θεόφροσιν· ὡς ἄλλου γὰρ πάσχοντος, ἐπὶ ξύλου ὑψω-
θεῖς, κατεξέσθης τὰς σάρκας σου, καὶ τοῖς ρεύμασι, τῶν
αἱμάτων σου ἠρδευσας πλουσίως, ἀναθάλλειν ἐν τῇ πί-
στει, τῶν εὐσεβῶν τὴν διάνοιαν.

Ωσπερ πλοῦτον οὐράνιον, τὴν σορὸν τῶν λειψάνων
σου, πάλαι εἶχεν, ἅγιε, ἡ Μητρόπολις, τῶν Ἀθη-
νῶν ἡ ἐξάκουστος· νῦν δὲ μακαρίζει σε, ὡς ποιμένα εὐ-
κλεῆ, καὶ θερμὸν ἀντιλήπτορα, καὶ πρὸς Κύριον, πρε-

σβρευτήν καὶ μεσίτην, Λεωνίδα, ἐκτελοῦσά σου τὴν μνήμην, ἱερομάρτυς, τὴν ἔνδοξον.

Δόξα. Ἦχος πλ. β'.

Σήμερον ὡς ἔαρ νοητὸν ἐπέφανεν, ἡ τοῦ ἱερομάρτυρος Λεωνίδου μνήμη, τὴν Ἐκκλησίαν εὐφραίνουσα, τοῖς ἄνθεσι τῶν ἀγώνων αὐτοῦ· δεῦτε οὖν, ὁσμῆς ζωῆς ἐμφορηθῶμεν, καὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ ἐορτάσωμεν, βοῶντες πρὸς αὐτόν· χαίροις ὁ τὴν ἱερωσύνην τῷ βίῳ κοσμήσας, καὶ ἀθλητικοῖς σκάμμασι, τὴν δοθεῖσάν σοι χάριν σφραγίσας· χαίροις ὁ τῷ οἰκείῳ ὑποδείγματι, τὰς φιλοθέους γυναῖκας ἀλείψας, ἐπὶ τὸν προκείμενον ἀγῶνα· χαίροις ὁ τῆς Ἑλλάδος βλαστός, καὶ τῶν Ἀθηνῶν πρόεδρος σεπτός, καὶ θεῖος λαμπαδοῦχος. Ἄλλ' ὡς τῷ θρόνῳ τῆς μεγαλωσύνης παριστάμενος, πρέσβευε, πάτερ, δεόμεθα, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν.

Τῆς τυχούσης Ἑορτῆς, ἥ τὸ Δογματικόν :
Τίς μὴ μακαρίσει σε, Παναγία Παρθένε...

Εἴσοδος, Φῶς ἱλαρόν, τὸ Προκείμενον τῆς ἡμέρας
καὶ τὰ Ἀναγνώσματα ὡς ἐξῆς.

Παροιμιῶν τὸ Ἀνάγνωσμα.

[Κεφ. Γ', 13 ἐξ. Γ', 6 ἐξ. Η', 6 ἐξ. ΚΒ', 19 ἐξ.]

Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων, καὶ εὐλογία Κυρίου ἐπὶ κεφαλὴν αὐτοῦ. Μακάριος ἄνθρωπος, ὅς εὑρε σοφίαν, καὶ θνητός, ὅς εἶδε φρόνησιν. Κρεῖσσον γὰρ αὐτὴν ἐμπορεύεσθαι, ἢ χρυσίου καὶ ἀργυρίου θησαυρούς. Τιμιωτέρα δὲ ἐστὶ λίθων πολυτελῶν· οὐκ ἀντιτάσσεται αὐτῇ οὐδὲν πονηρόν· εὐγνωστός ἐστὶ πᾶσι τοῖς ἐγγίζουσιν αὐτήν· πᾶν δὲ τίμιον, οὐκ ἄξιον αὐτῆς ἐστίν. Ἐκ γὰρ

τοῦ στόματος αὐτῆς ἐκπορεύεται δικαιοσύνη, νόμον δὲ καὶ ἔλεον ἐπὶ γλώσσης φορεῖ. Τοιγαροῦν ἀκούσατέ μου, ὦ τέκνα, σεμνὰ γὰρ ἐρῶ· καὶ μακάριος ἄνθρωπος, ὅς τὰς ἐμας ὁδοὺς φυλάξει. Αἱ γὰρ ἕξοδοί μου, ἕξοδοι ζωῆς, καὶ ἐτοιμάζεται θέλησις παρὰ Κυρίου. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ ὑμᾶς, καὶ προίτεμαι ἐμὴν φωνὴν υἱοῖς ἀνθρώπων. Ὅτι ἐγὼ ἡ Σοφία κατεσκευάσα βουλήν καὶ γνῶσιν, καὶ ἔννοιαν ἐγὼ ἐπεκαλεσάμην. Ἐμὴ βουλή καὶ ἀσφάλεια, ἐμὴ φρόνησις, ἐμὴ δὲ ἰσχὺς. Ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ, οἱ δὲ ἐμὲ ζητοῦντες εὐρήσουσι χάριν. Νοήσατε τοίνυν ἄκακοι πανουργίαν, οἱ δὲ ἀπαιδευτοὶ ἐνθεσθε καρδίαν. Εἰσακούσατέ μου καὶ πάλιν, σεμνὰ γὰρ ἐρῶ, καὶ ἀνοίγω ἀπὸ χειλέων ὀρθά. Ὅτι ἀλήθειαν μελετήσῃ ὁ λάρυγξ μου, ἐβδελυγμένα δὲ ἐναντίον μου χεῖλη ψευδῆ. Μετὰ δικαιοσύνης πάντα τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου· οὐδὲν ἐν αὐτοῖς σκολιόν, οὐδὲ στραγγαλιῶδες. Πάντα εὐθέα ἐστὶ τοῖς νοοῦσι, καὶ ὀρθὰ τοῖς εὐρίσκουσι γνῶσιν. Διδάσκω γὰρ ὑμῖν ἀληθῆ, ἵνα γένηται ἐν Κυρίῳ ἡ ἐλπίς ὑμῶν, καὶ πλησθήσεσθε Πνεύματος.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ Ἀνάγνωσμα.

[Κεφ. Γ', 1 ἐξ.]

Δικαίων ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀψηται αὐτῶν βάσανος. Ἔδοξαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων τεθάναι, καὶ ἐλογίσθη κάκωσις ἢ ἕξοδος αὐτῶν, καὶ ἡ ἀφ' ἡμῶν πορεία σύντριμμα· οἱ δὲ εἰσὶν ἐν εἰρήνῃ. Καὶ γὰρ ἐν ὄψει ἀνθρώπων ἐὰν κολασθῶσιν, ἡ ἐλπίς αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης. Καὶ ὀλίγα παιδευθέντες, μεγάλα εὐεργετηθήσονται· ὅτι ὁ Θεὸς ἐπέπειρασεν αὐτούς, καὶ εὗρεν αὐτούς ἀξίους ἑαυτοῦ. Ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἔδοκίμασεν αὐτούς, καὶ ὡς ὀλοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αὐτούς. Καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀναλάμψουσι, καὶ ὡς σπινθῆρες ἐν καλάμῃ διαδραμοῦνται. Κρινοῦ-

σιν ἔθνη καὶ κρατήσουσι λαῶν, καὶ βασιλεύσει αὐτῶν Κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας. Οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτόν, συνήσουσιν ἀλήθειαν, καὶ οἱ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμενοῦσιν αὐτῷ· ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. Ε', 16 ἐξ.)

Δίκαιοι εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι, καὶ ἐν Κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν, καὶ ἡ φροντὶς αὐτῶν παρὰ Ὑψίστου. Διὰ τοῦτο λήφονται τὸ βασίλειον τῆς εὐπρεπειᾶς, καὶ τὸ διάδημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς Κυρίου· ὅτι τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ σκεπάσει αὐτούς καὶ τῷ βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐτῶν. Λήψεται πανοπλίαν τὴν ζῆλον αὐτοῦ, καὶ ὀπλοποιήσῃ τὴν κτίσιν εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν. Ἐνδύσεται θώρακα, δικαιοσύνην· καὶ περιθήσεται κόρυθα, κρίσιν ἀνυπόκριτον. Λήψεται ἀσπίδα ἀκαταμάχητον, ὁσιότητα· ὄξυνεῖ δὲ ἀπότομον ὄργην εἰς ρομφαίαν. Συνεκπολεμήσει αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς παράφρονας· πορεύσονται εὐστοχοὶ βολίδες ἀστραπῶν, καὶ ὡς ἀπὸ εὐκύκλου τόξου, τῶν νεφῶν, ἐπὶ σκοπὸν ἀλοῦνται, καὶ ἐκ πετροβόλου θυμοῦ πλήρεις ριφήσονται χάλαζαι. Ἀγανακτήσει κατ' αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης, ποταμοὶ δὲ συγλυῶσουσιν ἀποτόμως. Ἀντιστήσεται αὐτοῖς πνεῦμα δυνάμεως, καὶ ὡς λαίλαψ ἐκλικμήσει αὐτούς, καὶ ἐρημώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία, καὶ ἡ κακοπραγία περιτρέψει θρόνους δυναστῶν. Ἀκούσατε οὖν, βασιλεῖς, καὶ σύνετε· μάθετε, δικασταὶ περάτων γῆς· ἐνωτίσασθε, οἱ κρατοῦντες πλήθους, καὶ γεγαυρωμένοι ἐπὶ ὄχλοις ἔθνων· ὅτι ἐδόθη παρὰ Κυρίου ἡ κράτησις ὑμῶν, καὶ ἡ δυναστεία παρὰ Ὑψίστου.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΙΤΗΝ

ᾠχος α'. Ἰδιόμελα.

Εὐφραίνου ἐν Κυρίῳ, ἡ πόλις Ἀθηνῶν, Λεωνίδαυ τὸν θεσπέσιον ποιμενάρχην πλουτήσασα. Εὐαγγελικῇ γὰρ πολιτεία ἀποστολικῶν ἐπλήσθη δωρεῶν, καὶ τῆς εὐσεβείας τὸ μυστήριον, ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ καὶ τῇ ἐκφάνσει τῶν κρειττόνων, τοῖς πᾶσιν ἐτράνωσε· καὶ ὡς ποιμὴν ἀληθινός, ὑπὲρ τῶν οἰκείων προβάτων, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τέθεικε, τὸν Χριστὸν μιμούμενος· ἵνα ἡμεῖς ἀπαλλαγῶμεν τῆς πατροπαραδότου ματαίας ἀναστροφῆς, καὶ προσφορὰ εὐπρόσδεκτος γενώμεθα, τῷ Σωτῆρι βοῶντες· Κύριε δόξα σοι.

ᾠχος β'.

Τοῦ Παρακλήτου δεδεγμένος τὴν ἔλλαμψιν, νομίμως τὰ πρὸς Θεὸν τελέσας, ὡς φωστὴρ λόγον ζωῆς ἐπέχων, ἱεράρχα ἀνέλαμψας· καὶ τῷ φωτὶ τῶν ἔργων σου, εἰδωλομανίας τὴν νύκτα ἐμείωσας, καὶ τὸ φῶς τὸ θαυμαστὸν ὑπέδειξας, τῆς ἐν Χριστῷ ἐπιγνώσεως. Ἄλλ' ὡς ἐν ἄθλοις ἀήτητος, καὶ ἐν ἱερεῦσι θεοειδῆς, ἱερομάρτυς Λεωνίδα, ἀπαύστως ἰκέτευε, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

ᾠχος γ'.

Τὴν ἱερατικὴν ἀμπεχόνην σου, ταῖς βαφαῖς τῶν αἰμάτων φοινίζας, λαμπροτέραν ἐτέλεσας, ἱερομάρτυς ἀξιάγαστε· ὡς γὰρ ἀρνίον παρέδωκας, σεαυτὸν πρὸς σφαγὴν, τοῖς διώκταις ἐχθροῖς, προκινδυνεύσας τῆς ποιμένης σου· καὶ ἐπὶ ξύλου ἀναρτηθεὶς, καὶ ἀπηνῶς καταξανθεὶς, τοὺς δερματίνους χιτῶνας, ἀπεβάλου τῆς νεκρώσεως. Ὅθεν τῆς κεκρυμμένης ἐν Χριστῷ ζωῆς τρυφῶν, ταύτης ἰκέτευε καὶ ἡμᾶς τυχεῖν, Λεωνίδα ἱερώτατε, τοὺς ἐορτάζοντας τὴν μνήμην σου.

Ἦχος δ'.

Τῷ λόγῳ τῆς χάριτος ποιμαίνων, τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ τὸν περιούσιον, τοῦ μαρτυρίου τοὺς ἀγῶνας ἀνεδέξω, μεγαλόφρονι ψυχῇ, ἱεράρχα μακάριε· καὶ ἐν αὐτοῖς ἀνδραγαθήσας, τὴν ἀκαταμάχητον τῆς εὐσεβείας δύναμιν, ἐν ἀσθενείᾳ σαρκὸς θριαμβεύουσιν ἔδειξας· πάντα γὰρ ὑπέμεινας, ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί σε Χριστῷ, ἱερὲ Λεωνίδα. Ὅθεν σὺν ταῖς ἀγίαις γυναίξί, ταῖς μετὰ σοῦ ἀθλησάσαις, ἰκέτευε σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Δόξα. Ἦχος ὁ αὐτός.

Τὸν ἐν ἱεράρχαις ἀθλητὴν, καὶ ἐν μάρτυσιν ἱερέα, Λεωνίδα τὸν μεγάλον, μελωδικοῖς ἐγκωμίοις τιμήσωμεν· ὁσίως γὰρ καὶ ἀμέμπτως ἐν Ἀθήναις ἱερατεύσας, ὡς σοφὸς οἰκονόμος τῆς ποικίλης τοῦ Πνεύματος χάριτος, μαρτυρικὸν ἀγῶνα διήνυσε, στύλος καὶ ἐδραίωμα τῶν πιστῶν γενόμενος· καὶ δι' ἀμφοτέρων Χριστὸν δοξάσας, ἐπαξίως ἐδοξάσθη, παρὰ τοῦ παρέχοντος ἡμῖν, εἰρήνην καὶ μέγα ἔλεος.

Καὶ νῦν.

Τῆς τυχούσης Ἑορτῆς, ἧ τὸ Θεοτοκίον:
Ἐκ παντοίων κινδύνων...

ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΙΧΟΝ

Στιχηρὰ Προσόμοια.

Ἦχος πλ. α'. Χαίροις ἀσκητικῶν.

Χαίροις ὁ ἱεράρχης Χριστοῦ, τὸ τῆς Ἑλλάδος ἱερωτάτον βλάστημα, τοῦ ἁσπεως τῆς Παλλάδος, ὁ ὁ φωτοφόρος πυρσός, καὶ ποιμὴν καὶ στύλος ἀπερίτρεπτος· εἰκὼν θεοτύπων, ἱερῶν ἀναβάσεων, βίου ἀγίου, φυτοκόμος πανάριστος, θείας χάριτος, λειτουργὸς ἐν-

θεώτατος· σχεῦος τὸ καθαρώτατον, τῶν θείων ἐλλάμψεων, ὁ τὰς ψυχὰς ἐκκαθαίρων, τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Πνεύματος· Χριστὸν ἐκδυσώπει, Λεωνίδα ὑπὲρ πάντων, τῶν εὐφημούντων σε.

Στίχ. Οἱ ἱερεῖς σου Κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην...

Χαίροις ὁ καθαρῶς τῷ Χριστῷ, ἱερατεύσας, Λεωνίδα πατὴρ ἡμῶν, ἀμέμπτω σου παλιτεία, καὶ ταπεινώσει ψυχῆς, καὶ χερσὶν ὁσίαις, καθὰ γέγραπται· ἐντεῦθεν ὡς ἄμωμος, προσφορά καὶ εὐπρόσδεκτος, τῇ σῆι ἀθλήσει, τῇ δι' αἵματος, ὅσιε, προσενηνεξαι, τῷ λαμπρῶς σε δοξάσαντι. Ὅθεν ὡς ἱεράρχην σε, καὶ μάρτυρα ἐνδοξον, τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ἀνευφημοῦντες βοῶμέν σοι· μὴ παύση πρεσβεύων, ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν δοθῆναι τὸ μέγα ἔλεος.

Στίχ. Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει...

Πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἡ λαμπρά, ἡ εὐαγῆς σου κληρουχία μακάριε, ἦν ἴθυνας θεοφρόνως, ποιμαντορία τῇ σῆι, πρὸς ζωῆς εἰσόδους θείῳ Πνεύματι, χορεύει τῇ μνήμῃ σου, καὶ γεραίρει τοῖς ἄσμασι, τῶν ἀρετῶν σου, ἱεράρχα, τὴν ἔλλαμψιν, καὶ ἀθλήσεως, τῆς στερεῆς σου τὰ σκάμματα· ἦν περ αἰεὶ περίεπε, καὶ σκέπε ἐκάστοτε, τῇ ἀντιλήψει σου, πάτερ, πάσης ἀνάγκης καὶ θλίψεως, Χριστὸν ἱκετεύων, ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν δοθῆναι, τὸ μέγα ἔλεος.

Δόξα. ᾠχος πλ. δ'.

Τῆς εὐσεβείας τὸν δρόμον, τῇ δι' αἵματος ἀθλήσει, καλῶς ἐτέλεσας ὅσιε· ὡς γὰρ θεῖος μυσταγωγός, τὸ τοῦ Χριστοῦ μαρτύριον οὐκ ἐπησχύνθης, πάτερ, ἀλλ' ἀνευδότηψ ψυχῇ, τὰς τοῦ σώματος ὑποστάς ὀδύνας, ἔξω κόσμου καὶ σαρκὸς ἐδείχθης, σαυτὸν ἀπαρνησάμενος.

Καὶ νῦν ὑπερκοσμίου δόξης, ἀνακεκαλυμμένως κοινωνῶν,
ἱερομάρτυς Λεωνίδα, πρέσβευε ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν.

Τῆς τυχούσης Ἑορτῆς, ἢ τὸ ἐξῆς Θεοδοκίον:
Δέσποινα πρόσδεξαι...

Νῦν ἀπολύεις. Τρισάγιον καὶ τὸ Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Ποιμὴν ἱερώτατος, καὶ ἱεράρχης σοφός, τῆς πόλεως
γέγονας, τῶν Ἀθηνῶν τῆς κλεινῆς, Λεωνίδα μα-
κάριε· ὅθεν ἱερατεύσας, τῷ Σωτῆρι δσίως, ἤθλησας
ὑπὲρ φύσιν, καὶ τὴν πλάνην καθεῖλες. Καὶ νῦν, πάτερ,
ἰκέτευε ὑπὲρ τῶν τιμώντων σε.

Καὶ τὸ τῆς Ἑορτῆς ἢ τὸ παρὸν Θεοδοκίον.

Τὸ ἀπ' αἰῶνος ἀπόκρυφον, καὶ ἀγγέλοις ἀγνωστον
μυστήριον, διὰ σοῦ, Θεοτόκε, τοῖς ἐπὶ γῆς πεφα-
νέρωται· Θεὸς ἐν ἀσυγχύτῳ ἐνώσει σαρκούμενος, καὶ
Σταυρὸν ἐκουσίως ὑπὲρ ἡμῶν καταδεξάμενος· δι' οὗ
ἀναστήσας τὸν Πρωτόπλαστον, ἔσωσεν ἐκ θανάτου τὰς
ψυχὰς ἡμῶν.

Ἀπόλυσις.

ΕΝ Τῷ ΟΡΘΡῳ

Μετὰ τὴν α' Στιχολογίαν, Κάθισμα.

Ἦχος α'. Τὸν τάφον σου Σωτήρ.

Ως ἥλιος λαμπρός, ἐν Ἀθήναις ἐκλάμψας, ἠγώνισαι
στερρῶς, ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, καὶ ἤθλησας ὡς ἄσαρ-
κος, Λεωνίδα πατὴρ ἡμῶν. Ὅθεν σήμερον, τὴν φωτο-

φόρον σου μνήμην, ἐορτάζομεν, ἐν εὐφροσύνῃ καρδίας,
Χριστὸν μεγαλύνοντες.

Τὸ τῆς Ἑορτῆς ἢ τὸ παρὸν Θεοτοκίον.

Θεὸν ὑπερφυῶς, σωματώσασα Κόρη, δι' οἴκτον τὴν
ἡμῶν, προσλαβόμενον φύσιν, σωτήριος εἴσοδος,
πρὸς αὐτὸν ἀναδέδειξαι, τοῖς προστρέχουσι, τῇ κρα-
ταιᾷ σου πρεσβείᾳ, καὶ ὑμνοῦσί σε, ὡς ἀληθῆ Θεοτό-
κον, καὶ μόνην Ἀειπάρθενον.

Μετὰ τὴν β' Στιχολογίαν, Κάθισμα.

ᾠχος γ'. Θείας πίστεως.

Θείας πίστεως, καλλιεργήσας, σπόρον ἔνθεον, ἐν
ταῖς καρδίαις, τῶν εὐσεβούντων Λεωνίδα θεόσοφε,
μαρτυρικῶς τὸν σὸν βίον ἐφαίδρυνας, καὶ τοῖς σοῖς ἄθλοις
τὴν πλάνην κατήσχυνας. Πάτερ ὅσιε, Χριστὸν τὸν
Θεὸν ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Τὸ τῆς Ἑορτῆς ἢ τὸ ἐξῆς Θεοτοκίον.

Πύλη ἔμφυχος, ἐσφραγισμένη, ὥφθης Πάναγνε, δι'
ἧς διήλθε, σαρκωθεὶς ὁ ὑπερούσιος Κύριος, καὶ
κεκλεισμένην σε πάλιν κατέλιπε, καὶ σωτηρίας τὰς πύ-
λας ἠνέωξε, τοῖς δοξάζουσι, τὸν τόκον σου τὸν ἀπόρρη-
τον, καὶ σὲ Θεογεννήτριαν κηρύττουσι.

Μετὰ τὸν Πολυέλεον, Κάθισμα.

ᾠχος πλ. δ'. Τὴν σοφίαν καὶ Λόγον.

Α'ρετῶν διαλάμπων θείῳ φωτί, ἱεράρχης ἐδείχθης
θεοειδής, καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, τοῦ Χριστοῦ ἱερούρ-
γησας, τῶν Ἀποστόλων φέρων, τὸν ζῆλον τὸν ἔνθεον
καὶ τοῦ Σταυροῦ τῷ ὄπλῳ, ρωννύμενος ὅσιε. Ὅθεν καὶ
μαρτύρων, τοὺς ἀγῶνας ἀνύσας, ξεσμοὺς τοὺς τοῦ σώ-

ματος, ἀνευδότης ὑπέμεινας, Λεωνίδα πατὴρ ἡμῶν. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, τῶν πταισμάτων ἄφεσιν δωρήσασθαι, τοῖς ἐορτάζουσι πόθῳ, τὴν ἀγίαν μνήμην σου.

Τὸ τῆς Ἑορτῆς, ἢ τὸ ἀκόλουθον Θεοτοκίον.

Τὴν ἀγίαν νηδύν σου καὶ καθαρὰν, οὐρανῶν πλατυτέρα ὡς ἀληθῶς, εἰργάσατο Πάναγνε, ὁ ὑπέρθεος Κύριος, ἐν σοὶ κατασκηνώσας, δι' ἄφατον ἔλεος, ἐξ ἧς καὶ ἐγεννήθη, ἀτρέπτως ὡς ἄνθρωπος. "Ὅθεν σεσωσμένοι, τῇ κηύσει σου Κόρη, ὑμνοῦμεν τὸ μέγεθος τῶν πολλῶν μεγαλείων σου, Θεοτόκε πανάχραντε. Πρέσβευε τῷ σῷ Ἰῶ καὶ Θεῷ, τῶν πταισμάτων ἄφεσιν δωρήσασθαι, τοῖς καταφεύγουσι πίστει, τῇ σῇ ἀγαθότητι.

Τὸ α' ἀντίφωνον τοῦ δ' Ἦχου καὶ τὸ Προκείμενον.

Οἱ ἱερεῖς σου Κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην, καὶ οἱ ὄσιοί σου ἀγαλλιάσει ἀγαλλιάσονται.

Στίχ. Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ.

Εὐαγγέλιον Ἱεραρχικὸν (Ἰω. Γ' 1-9).

(Ζήτηι τοῦτο εἰς τὸ Εὐαγγέλιον Ὁρθρου τῆς 13ης Νοεμβρίου).

Ὁ Ν'. Δόξα... Ταῖς τοῦ Ἱεράρχου...

Καὶ νῦν... Ταῖς τῆς Θεοτόκου...

Ἰδιόμελον. Ἦχος πλ. β'

Στίχ. Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου..

Ποιμαντικῶς Χριστῷ εὐαρεστήσας, ἀθλητικοῖς ἀγῶσιν ὠμίλησας, ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς ζωῆς, ὅσιε ὅθεν ἐν ἀμφοτέροις εὐδοκιμήσας, ἐπαξίως ἐδέξω, τῆς

ἄνω βασιλείας τὸ δηνάριον. Ἄλλ' ὃ ἱερομάρτυς Λεωνίδα, ἀπαύστως ἰκέτευε, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Εἶτα οἱ Κανόνες, τοῦ Πάσχα ἢ τῆς Θεοτόκου, καὶ τοῦ Ἀγίου ὁ ἐξῆς, ἔχων τήνδε τὴν ἀκροστιχίδα·
«ΘΕΙΟΥΣ ΑΘΛΟΥΣ ΛΕΩΝΙΔΟΥ ΜΕΛΙΩ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ»

Ῥδὴ α'. Ἦχος δ'. Ἀνοίξω τὸ στόμα μου.

Θεὲ τρισυπόστατε, Πάτερ Υἱὲ Πνεῦμα ἅγιον, τὸν νοῦν μου καταύγασον, τῇ σῇ λαμπρότητι, ὡς ἄν Κύριε, τοῦ θεοῦ Λεωνίδου, ὑμνήσω τὴν ἄθλησιν, καὶ τὰ παλαίσματα.

Ενθέως ἐβίωσας, Εὐαγγελίου ἐντάλμασι, καὶ πλήρης τῆς χάριτος, ὠφθης τοῦ Πνεύματος· ὅθεν ἄξιός, ἐδείχθης Ἱεράρχης, καὶ μύστης θεόληπτος, τῶν ὑπὲρ ἔννοιαν.

Γῥῦνεις πρὸς Κύριον, τῇ βακτηρίᾳ τῶν λόγων σου, ποιμὴν ὡς θεόσοφος, πάτερ τὴν ποιμνὴν σου· διὰ τοῦτό σου γεραίρει, Λεωνίδα, τοὺς πόνους τὰ σκάμματα, καὶ τοὺς ἰδρωτάς σου.

Θεοτοκίον.

Ολόφωτον σκηνώμα, τοῦ Ποιητοῦ πάσης κτίσεως, ἐδείχθης Πανάχραντε, τοῦτον γεννήσασα, ἐξ ἀχράντων σου, αἱμάτων ὑπὲρ λόγον· διὸ καμὲ ἔργασαι, σκεῦος τῆς χάριτος.

Ῥδὴ γ'. Τοὺς σοὺς ὑμολόγους.

Υπῆλθες μαρτύρων τοὺς ἀγῶνας, ὁμοῦ σὺν ἀγίαις γυναιξί, καὶ ἀκαμπῆς καὶ ἄσειστος, ὑπῆρξας ἐν τῷ ξέεσθαι, τὰς σάρκας σου καὶ ἥσυχνας, τῇ σῇ ἐνστάσει τοὺς ἄφρονας.

Σταυρωῖ ὑψωθείς ὡς ὁ Δεσπότης παθῶν κοινωνὸς ζωοποιῶν, ἐδείχθης ἱερώτατε, καὶ τοῖς ξεσμοῖς τοῦ σώματος, πᾶν τῆς φθορᾶς ἀπέρριψας, ὡς ἀληθῶς ἀχθοφόρημα.

Α'θῆναι ἡ πόλις σου θεόφρον, καυχᾶται τῇ σῇ ἐπισκοπῇ ᾧ Λεωνίδα πάνσοφε, καὶ μέλπει τοὺς ἀγῶνάς σου, δι' ὧν ὑπὲρ τὸν ἥλιον, τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐξέλαμψας.

Θεοτοκίον.

Θεὸν σωματώσασα ἀτρέπτως, θεοῦντα τὴν φύσιν τοῦ Ἀδάμ, τοῦ σώματός μου ἴσαι, Παρθένε τὴν ἀσθένειαν, καὶ τὴν ψυχὴν μου λάμπρυνον, τῇ ἀγλαίᾳ τῆς δόξης σου.

Κάθισμα. Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Τὸν νοῦν καθηράμενος, πάσης προσήλου ροπῆς, δοχεῖον ἐπάξιον τῆς ἐπιπνοίας Θεοῦ, ἐδείχθης μακάριε· ὅθεν καὶ τὴν σὴν κλῆσιν, νουνεχῶς διεξάγων, θῦμα Χριστοῦ προσήχθης, ἐναθλήσας νομίμως· ᾧ πρέσβευε, Λεωνίδα, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Τὸ τῆς Ἑορτῆς, ἢ τὸ ἐξῆς Θεοτοκίον.

Α'φθόρως κυήσασα, τὸν βασιλέα Χριστόν, φθορᾶς ἠλευθέρωσας, καὶ καταδίκης πικρᾶς, Ἀδὰμ τὸν κατάκριτον· ὅθεν σε ὡς αἰτίαν, τῆς ἡμῶν σωτηρίας, μέλπομεν Θεοτόκε, καὶ πιστῶς σοι βοῶμεν· φθοροποιῶν παθημάτων, ρύου ἡμᾶς Ἀχραντε.

Ῥδὴ δ'. Ὁ καθήμενος ἐν δόξῃ.

Λαμπρυνθεὶς τῇ ἐπιλάμψει, Ἱεράρχα τοῦ Πνεύματος, φωστήρ ἀληθείας, ὠφθης ἐν Ἑλλάδι πολὺφωτος, καταφωτίζων πρὸς γνῶσιν τὴν σωτήριον, τοὺς κραυγάζοντας· δόξα Χριστὲ τῇ δυνάμει σου.

Ο θεόφρων ιεράρχης, Λεωνίδας ὁ ἔνθεος, τὴν τῶν Ἀποστόλων, χάριν προφανῶς κληρωσάμενος, ὑπὲρ τῆς ποιμνῆς μαρτύριον ἤνεγκε, καὶ ἀθάνατον, θανατωθεὶς ζωὴν εὗρηκε.

Υφραπτόμεναι τῷ πόθῳ, τῆς Χριστοῦ ἀγαπήσεως, αἱ σεμναὶ γυναῖκες, ἤθλησαν σὺν σοὶ ἀξιάγαστε, καὶ εἰς βυθὸν ποντισθεῖσαι θαλάττιον, κατεπόντισαν, τὴν μαινομένην δυσσέβειαν.

Σπαραγμοὺς τοὺς ἀνυποίστους, τοῦ ἁγίου σου σώματος, καὶ τῆς ἁρμονίας, πάσης ὑποστάς τὴν διάλυσιν, τῆς ἀσεβείας διέλυσας ζόφωσιν, Πάτερ ὅσιε, ταῖς ἀστραπαῖς τῶν ἀγώνων σου.

Θεοτοκίον.

Λύτρωσιν τὴν αἰωνίαν, τῆς τοῦ Ἄδου χειρώσεως, ἢ βροτεία φύσις, Κόρη εὐραμένη τῷ τόκῳ σου, τῇ τοῦ Ἀγγέλου φωνῇ πιστῶς κραυγάζει σοι, χαῖρε Δέσποινα, μήτηρ Θεοῦ ἀειπάρθενε.

Ῥδὴ ε'. Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

Εφοίνιξας ὅσιε, τοῖς ρεῖθροις τῶν αἱμάτων σου, τῆς ἱερωσύνης σου τὴν χλαῖναν, μεθ' ἧς εἰσῆλθες εἰς τὸ οὐράνιον, πάτερ καταπέτασμα φαιδρός, καὶ Χριστῷ παρέστηκας, Λεωνίδα γηθόμενος.

Ως εἶδόν σε Ὅσιε, οἱ ξέοντες τὰς σάρκας σου, φέροντα ἀνδρείως τὰς ὀδύνας, καὶ ἐφιέμενον παθεῖν πλείονα, ὑπὲρ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, ἅπαν διεσπάραξαν, τὸ πολυάθλον σῶμά σου.

Ναόν σου τὸν ἅγιον, ὡς ἱερὸν ἁγίασμα, πάλαι ἢ σὴ ποιμνὴ κεκτημένη, ἠγαλλιᾶτο τούτῳ προστρέ-

χουσα, καὶ ἁγιασμοῦ τὰς δωρεάς, Λεωνίδα ἅγιε, ἐξ αὐτοῦ ἐπορίζετο.

Θεοτοκίον.

Γλύος ἐκκάθαρον, παθῶν ψυχῆς καὶ σώματος, κεχαριτωμένη Θεοτόκε, τοὺς προσιόντας πιστῶς τῇ σκέπῃ σου, καὶ πρὸς φῶς ὁδήγησον ἡμᾶς, ἐνταλμάτων ἄχραντε, τοῦ ἐκ σοῦ ἀνατείλαντος.

ᾠδὴ 5'. Τὴν θείαν ταύτην.

Δύναμιν θείαν παρέχει σοι, Χριστὸς ὑπὲρ οὗ πάσχειν προήρησο· ὅθεν ὑπέμεινας, τὸν σκορπισμὸν τοῦ σοῦ σώματος, παμμακάκαρ Λεωνίδα, καταξαίνόμενος.

Ο Ἄθηνῶν θεῖος πρόεδρος, καὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος τὸ καύχημα, ἀνευφημείσθω μοι, ὁ Λεωνίδας ὁ ἔνδοξος, τῶν ἱερομαρτύρων, τὸ ἐγκαλλώπισμα.

Υψώσας πάτερ τὴν ἔφεσιν, ψυχῆς σου πρὸς ζῶην τὴν αἰώνιον, θάνατον βίαιον, ὑπὲρ Χριστοῦ σπαρασσόμενος, ὑπέστης Λεωνίδα, ἀγαλλιώμενος.

Θεοτοκίον.

Μήτηρ ἐδείχθης ἀπειρανδρος, ἀλλ' ἔμεινας παρθένος πανάφθορος, μετὰ τὴν κύησιν· Θεὸν γὰρ κόρη γέγεννηκας, τὸν ξένα μεγαλεῖα, ἐν σοὶ ποιήσαντα.

Κοντάκιον. Ἦχος δ'. Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ.

Ως ἱεράρχης ἐνθεώτατος πάτερ, μαρτυρικῶς τὸν σὸν ἐτέλεσας βίον, ἱερομάρτυς Λεωνίδα ἔνδοξε· χαίρων γὰρ ὑπήνεγκας, τῆς σαρκὸς τὰς ὀδύνας· ὅθεν μεταβέβηκας πρὸς οὐράνιον λῆξιν, ὑπὲρ ἡμῶν πρεσβεύων πρὸς Χριστόν, τῶν ἐκτελούντων, τὴν πάνσεπτον μνήμην σου.

Ὁ Οἶκος.

Εὐαγγελίου τῆς ζωῆς, ὀρθοτομῶν τὸν λόγον, ὡς ἀποστόλων μιμητής, καὶ λειτουργὸς θεοειδής, τῆς ἀληθινῆς σκηνῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος καὶ οὐκ ἄνθρωπος, πλείστοις πόνοις σεαυτὸν ἐξέδωκας, πάτερ· καὶ τῆς λογικῆς σου προκινδυνεύσας ποιήνης, ὑπὲρ ταύτης τὴν ζωὴν σου τέθεικας, καὶ σκληροτάτοις βασάνοις, τὸ σῶμά σου ἀνήλωσας, κατὰ τῆς ἀσεβείας στερρῶς παρατάξιμος· ὑψωθείς γὰρ ἐν ἰκρίῳ, παραπλησίως τῷ Κυρίῳ, ἀπηγῶς τὰς σάρκας κατεξάνθης, καὶ τοῖς ρεύμασι τῶν αἱμάτων σου, ἱερομάρτυς Λεωνίδα πολυθαύμαστε, τῶν εὐσεβῶν τὴν διάνοιαν ἤρδευσας, τῶν ἐκτελούντων τὴν πάνσεπτον μνήμην σου.

Συναξάριον.

Τῇ ιε' τοῦ αὐτοῦ μηνός, μνήμη τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἱερομάρτυρος Λεωνίδου, ἐπισκόπου Ἀθηνῶν, τοῦ ἐν διωγμοῖς Δεκίου ἀνακρεμασθέντος καὶ καταξεσθέντος, οὗ τὸ Ἱερὸν πρὸς τῇ κοίτῃ Ἰλισσοῦ ἀνέσκαπται.

Στίχ. Σκότος συνέσχε τὰς Ἀθήνας ἄθροον.

Δύνατος αὐταῖς ἡλίου Λεωνίδου.

Πέμπτη Λεωνίδας κάτθανε δεκάτῃ τε καταξανθείς.

Τὸ Μιχαὴλ Ἀκομινάτου «Εἰς τὸν ἅγιον ἱερομάρτυρα Λεωνίδα καὶ τὴν συνοδίαν αὐτοῦ» ἐγκώμιον πληροφορεῖ τὸν μὲν Λεωνίδα, Ἀθηνῶν Ἐπίσκοπον, ἀνακρεμασθέντα καταξεσθῆναι, τὸν δ' «ἀμφὶ τὸν μέγαν Λεωνίδα τῶν γενναίων γυναικῶν χορόν», τὸν «περὶ τὴν κεχαριτωμένην Χάρισσαν», «τῷ τῆς θαλάττης ἐπιρριφῆναι βυθῷ» καὶ οὕτω τὸν ὅλον «μαρτυρικὸν θάσον» «Ἑλλάδος γεννήματα καὶ θρέμματα», ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρήσαντα τελειωθῆναι, τῶν ἀπειλῶν περιφρονήσαντα καὶ ἀνευδῶτως ἀρησάμενον τὸν ὄντως Θεὸν ἐξομῶσασθαι.

Ἐν οὖν ταῖς ἐπισήμοις βίβλοις τῶν μνηαίων ἐκκλησιαστικῶν ἀκολουθιῶν ὁ μὲν ἅγιος οὗτος Λεωνίδας, τῇ ιε' τοῦ μηνός Ἀπριλίου, μόνος, οὐ μετὰ τῶν συμμαρτύρων γυναικῶν, ἐορταζόμενος, μνημονεῖται ὡς ἐν εἰρήνῃ τελειωθείς ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν μετὰ διστίχου· αἱ δὲ κατὰ τὸν ἐγκωμιαστὴν Ἀκομινᾶτον συμμαρτυρήσασαι αὐτῷ γυναῖκες συμνημονεῦνται ἐν τῷ Συναξαρίῳ τῆς ιε' Ἀπριλίου μετὰ τινος Ἁγίου, ὃς καλεῖται Λεωνίδης· τοῦτον τὸ Συναξάριον φέρει ὁμοίως τῷ Ἀκομινάτῳ ἀνακρεμασθέντα καὶ καταξεσθέντα,

ἐξ ὧν πρόδηλον, ὅτι περὶ τῶν αὐτῶν προσώπων ὁ λόγος, προστιθέν, ὅτι καὶ οὗτος ἐρρίφθη εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν μαρτύρων γυναικῶν.

Ταῖς αὐτοῦ πρεσβείαις, Χριστέ ὁ Θεός, ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς. Ἀμήν.

ᾠδὴ ζ'. Οὐκ ἐλάτρευσαν.

Ε'γεώργησας, ἀρότρῳ τῷ τοῦ λόγου σου, Πάτερ τῆς ποιμνῆς σου, ἀρούρας τὰς λογικάς, καὶ ταύτας ἐπότισας, ρεῖθροις αἱμάτων σου· ἔθεν ἔφυσαν, θεογνωσίας στάχους, καὶ καρποὺς ζωῆς ἁγίας.

Λαμπρυνόμενος, ὡς Ἱεράρχης ὁσιος, φωτὶ τῶν ἔργων σου, φωτοειδῆς λειτουργός, καὶ μύστης τῆς χάριτος, ὠφθης θεόσοφος, ἄγων ἅγιε, πρὸς εὐσεβείας ἐλλαμψιν, τοὺς ἐν σκότει τῆς ἀγνοίας.

Παθῶν σύμμορφος, τῶν τοῦ Δεσπότου γέγονας, ξύλφαιρόμενος, ὧ Λεωνίδα σοφέ, καὶ διορυττόμενος, ξεσμοῖς τὸ σῶμά σου· ἔθεν μέτοχος, καὶ τῆς αὐτοῦ λαμπρότητος, ἀνεδείχθης καὶ τῆς δόξης.

Θεοτοκίον.

Ω'ς κηύσασα, τὸν Ποιητὴν τῆς κτίσεως, ἐν ὕλῃ σώματος, δι' εὐσπλαγγνίαν πολλήν, Παρθένε πανάμωμε, μεγίστην κέκτησαι, Κόρη δύναμιν, σφάζειν τοὺς σοὶ προστρέχοντας, ἐκ δεινῶν πειρατηρίων.

ᾠδὴ η'. Παῖδας εὐαγεῖς.

Γέγονεν ἡ ἄθλησίς σου Πάτερ, τῆς πλάνης τῆς δεισιδαίμονος κατάλυσις, τῆς σεπτῆς δὲ ποιμνῆς σου στήριγμα ἀκλόνητον· διὸ τῶν Ἀθηναίων σε δῆμοι γεραίρουσι, κομῶντες εὐσεβείας ἀπάσης, καὶ ὀρθοδοξίας, σοφὴ Ἱερομάρτυς.

Ε"χων συναθλούσας σοι γενναίως, γυναῖκας τὰς φιλοθέους καὶ θεόφρονας, τούτων διεξέκαυσας, ἐπὶ πλείον λόγοις σου, τὸν τῆς καρδίας ἔρωτα πρὸς τὸν νυμφίον Χριστόν· μεθ' ὧν καλῶς ἀνύσας τὸ σκᾶμμα, πάτερ Λεωνίδα, λαμπρῶς ἐμεγαλύνθης.

Ρήξατε καὶ ζέετε τὰς σάρκας, ἐβόα τοῖς σὲ σπαράττουσιν ὁ τύραννος, ἕως οὗ εἰς θάνατον, τοῦτον ἀφανίσητε· σὺ δὲ καταικιζόμενος ἔχαιρες, "Αγιε, ὁρῶν τοῖς ψυχικοῖς ὀφθαλμοῖς σου, τὸν Σωτῆρα πάτερ, παρέχοντα ἰσχύν σοι.

Θεοτοκίον.

Α"γγελοι ὑμνοῦσί σου τὴν δόξαν, Παρθενε δεδοξασμένη ὑπερένδοξε, καὶ πάντες, οἱ ἄνθρωποι μέλπουσι τὴν χάριν σου· κοινὸν γὰρ συναπτῆριον ὄφθης κυήσασα, Χριστὸν τὸν βασιλέα τῆς δόξης· "Ὀν ὑπερψοῦμεν, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ῥδὴ θ'. "Απας γηγενής.

Στέφανον διπλοῦν, τελέσας τὸν δρόμον σου ἐδέξω ἄγιε, παρὰ τοῦ Παντάνακτος, ὡς ἱεράρχης καὶ μάρτυς ἐνδοξος· καὶ νῦν τοῦ ξύλου, "Οσιε, κατατροφῶν τῆς ζωῆς, ἐκδυσώπει, σφίζεσθαι ἐκάστοτε, Λεωνίδα, ἡμᾶς πάσης θλίψεως.

Γ"σχυσαν σὺν σοί, γυναῖκες αἱ πάνσεμνοι ἐνδυναμούμεναι, σθένει τοῦ Παντάνακτος, ἐχθρὸν ὀλέσαι τὸν πολυμήχανον· ὡς γὰρ ποιμὴν πανάριστος, Πάτερ, τοὺς ἄρνas σου, τῷ ποιμένι, τῷ καλῷ ὠδήγησας, καὶ ἐπάξιον εὖρες ἀντάμειψιν.

Μνήμη τὴν σεπτὴν, τῆς θείας ἀθλήσεως τῆς σῆς, μακάριε, ἐορτάζει χαίρουσα, ἢ τῆς Παλλάδος πόλις πολύφημος· μετὰ Διονυσίου γὰρ τοῦ θεορρήμονος,

Λεωνίδα, καὶ Ἱεροθέου τε, ποιμενάρχην σε θεῖον ἐκτί-
σατο.

Ο τῆς ἀληθοῦς, σκηνῆς τὴν εὐπρέπειαν καὶ ὠραιό-
τητα, Λεωνίδα ἄγιε, ὡς κληρονόμος ταύτης θεώ-
μενος, ἱερομάρτυς, πρόσδεξαι τοῦτον τὸν ὕμνον μου, ὡς
τῆς χήρας, , τὰ λεπτὰ ὁ Κύριος, καὶ τῇ σῇ με συνέ-
τισον χάριτι.

Θεοτοκίον.

Υψος οὐρανοῦ, ἐκάλυψεν Ἀχραντε τοῦ μυστηρίου
σου, γινῶσις ἢ ἀπόκρυφος, Θεὸν γὰρ ἔτεκες τὸν
Ἵπέρθεον, σαρκὸς ἐν ὁμοιώματι κόσμον καινίζοντα·
ἔνθεν Κόρη, πᾶσα γῆ δοξάζει σε, φωτισθεῖσα φωτὶ τῷ
τοῦ τόκου σου.

Ἐξαποστειλάριον. Σαρκὶ ὑπνώσας.

Σαρκὸς ὀδύνας ἐνεγκών, ἱερομάρτυς ἐνδοξε, ἀξίως
ἐμεγαλύνθης, τῇ θεοσδώτῳ δωρεᾷ, ὦ Λεωνίδα
πάνσοφε, καὶ χάριν αἰεὶ παρέχεις, τοῖς σέ γεραίρουσι,
μάκαρ.

Καὶ τὸ τοῦ Πάσχα, Σαρκὶ ὑπνώσας ὡς θνητός...
ἢ τὸ ἐξῆς Θεοτοκίον.

Σαρκὶ τεκοῦσα ὑπὲρ νοῦν, τὸν βασιλέα Κύριον,
Παρθένε δεδοξασμένη, πρὸς βασιλείαν οὐρανῶν,
εἰσάγοντα πανάμωμε, τοὺς πίστει σε Θεοτόκον, ἀγνήν
μεγαλύνοντας.

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΙΝΟΥΣ

Ἰστῶμεν στίχους δ' καὶ ψάλλομεν τὰ ἐξῆς Προσόμοια.

Ἦχος πλ. δ'. Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος.

Πάτερ Λεωνίδα ἔνδοξε, θείου φωτός τὰς αὐγάς, τῇ ψυχῇ σου δεξάμενος, βίου καθαρότητι, ὡσπερ ἥλιος ἄδυτος, τῆς εὐσεβείας τὴν θείαν ἔλλαμψιν, ἔργῳ καὶ λόγῳ λαμπρῶς ἐξήστραψας· ὦ τῆς δοθείσης σοι, δωρεᾶς καὶ χάριτος, παρὰ Θεοῦ! Ὅθεν μακαρίζομεν, τὰς ἀριστείας σου.

Πάτερ Λεωνίδα ἔνδοξε, τῇ θεϊκῇ ἐκλογῇ, ἱεράρχης θεόσοφος, καὶ ποιμὴν πανάριστος, Ἀθηνῶν ἐχρημάτισας· καὶ τὴν σὴν ποιμνὴν καλῶς ὠδήγησας, ἐπὶ λειμῶνας ζωῆς τῆς κρείττονος· ὦ τῶν καμμάτων σου, τῶν πολλῶν θεσπέσιε! δι' ὧν σαυτόν, τύπον καὶ παράδειγμα, πιστοῖς παρέστησας.

Πάτερ Λεωνίδα πάνσοφε, ἀκαταπλήκτῳ ψυχῇ, καὶ γενναίῳ φρονήματι, μαρτυρίου ἤνυσας, τὸν ἀγῶνα τὸν κάλλιστον, καὶ ὡσπερ ἄλλου πάσχοντος ἠνεγκας, τοὺς ἀνυπόιστους ξεσμοὺς τοῦ σώματος· ὦ τῆς καρτερίας σου! δι' ἧς πρὸς γῆν, τοῦ ἐχθροῦ ἢ ἔπαρσις, καταπεπάτηται.

Πάτερ Λεωνίδα ὄσιε, ὡσπερ θυσίαν δεκτὴν, σεαυτὸν προσενήνοχας, μαρτυρίου ἄνθραξι, τῷ τῶν ὄλων Δεσπόζοντι. Ὅθεν γεραίρει τοὺς θείους ἄθλους σου, καὶ ἐορτάζει λαμπρῶς τὴν μνήμην σου, πόλις ἢ ἔνδοξος, Ἀθηνῶν χορεύουσα· ἦν ἄσινῃ, πάντοτε περισώζε, ἐκ πάσης θλίψεως.

Δόξα. ᾠχος πλ. α'.

Τοῦ Εὐαγγελίου τὸν σπόρον, νουνεχῶς καλλιεργήσας, τῆς ἀπάτης τὴν ἄκανθαν, ἐξέτεμες πάτερ· ἐν γὰρ τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας, ἀποστολικῶς ἐκοπίασας, καὶ μέχρις αἵματος ἠγώνισαι, ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, ἀθλητικὸν ἀνύσας δίαυλον. Ὅθεν ἢ πόλις Ἀθηνῶν, ἢ πνευματικὴ σου φυτεία, εἰς ἑκατὸν ἐβλάστησε, τοὺς καρποὺς τῶν ἰδρώτων σου· καὶ καυχωμένη τῇ δόξῃ σου, τὴν σὴν

παγγέραστον μνήμην εορτάζει. Ἄλλ' ἡ ἱερομάρτυς
Λεωνίδα σοφέ, φύλαττε αὐτὸν ἐκ πάσης περιστάσεως,
αἰτούμενος πᾶσι τὸ μέγα ἔλεος.

Καὶ νῦν.

Τὸ τοῦ Πάσχα· Ἀναστάσεως ἡμέρα...
ἢ τὸ τῆς Θεοτόκου· Μακαρίζομέν σε, Θεοτόκε Παρθένε.

Δοξολογία μεγάλη καὶ Ἀπόλυσις.

ΕΝ Τῃ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Τὰ Τυπικά, οἱ Μακαρισμοί, καὶ ἐκ τοῦ Κανόνος
τοῦ Ἁγίου ἡ γ' καὶ δ' Ὠδή.

Ἀπόστολος τῆς 1ης Νοεμβρίου.

Εὐαγγέλιον τῆς 13ης τοῦ αὐτοῦ μηνός.

Κοινωνικόν.

Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον....

ΜΕΓΑΛΥΝΑΡΙΟΝ

Χαίροις τῆς Ἑλλάδος θεῖος βλαστός, ἱερομαρτύρων,
Λεωνίδα, ἡ καλλονή· χαίροις Ἀθηναίων, ὁ θεῖος
ποιμενάρχης, καὶ πρὸς Χριστὸν μεσίτης, πάτερ, θερ-
μότατος.

Γεράσιμος ὕμνησεν, ἱερομάρτυς
Λεωνίδα Ἁγιε, σὴν πολιτείαν

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Συνεχίζεται ή προκαταρκτική έργασια τής άπογραφής τών ήσφαλισμένων πρὸς τὸν σκοπὸν τής εφαρμογῆς τής ύπ' αριθμ. 282/20—12—66 πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου περὶ ύπαγωγῆς τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου εἰς τὸ σύστημα τής ύγειονομικῆς περιθάλψεως τών Δημοσίων ύπαλλήλων.

Ἡ άπογραφή γίνεται διὰ τής συμπληρώσεως ύπευθύνων δηλώσεων, αἵτινες συμπληρούμεναι έπρεπε νὰ κατατεθοῦν τών μὲν ἐν ένεργείᾳ έφημερίων εἰς τὰ Δημόσια Ταμεία, τών δὲ συνταξιούχων εἰς τὰ κατὰ τόπους TAKE. Αἱ δηλώσεις έδει νὰ συνοδεύωντο μετὰ τών άπαραιτητῶν δικαιολογητικῶν, άτινα έμφαινόνται εἰς τὰς ύπ' αριθμ. 62/1965, 340/1966, 442/1946 καὶ 767/1946 Ἐγκυκλίους τοῦ Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς. Αἱ έγκυκλιοὶ αὗται διαβιβασθεῖσαι διὰ τής ύπ' αριθμ. Πρωτ. 3085/24—1—67 έγκυκλίου τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Ἐργασίας καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας, εύρίσκονται εἰς τὰ Γραφεῖα έκάστης Μητροπόλεως, παρὰ τών όποίων δέον νὰ λάβωσι οἱ ένδιαφερόμενοι γνώσιν περὶ τών ύποβλητέων τούτων πιστοποιητικῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ έκδοσις τών ἐν λόγω δικαιολογητικῶν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ μέχρι τής 15—2—67 διὰ τούτο αἱ δηλώσεις ώρίζετο νὰ παραδοθῶσιν άνευ δικαιολογητικῶν κατὰ τὴν ὡς άνω ἡμερομηνίαν, τών μὲν ἐν ένεργείᾳ έφημερίων εἰς τὰ Δημόσια Ταμεία, τών δὲ συνταξιούχων εἰς τὰ τοπικὰ TAKE. Μετὰ ταῦτα τὰ δικαιολογητικά συγκεντρούμενα εἰς τὰς Ἱερᾶς Μητροπόλεις δέον νὰ άποσταλῶσιν παρ' αὐτῶν εἰς τὸ TAKE τὸ βραδύτερον μέχρι τής 30ῆς Ἀπριλίου ἐ.έ.

Μετὰ τὴν δλοκληρωτικὴν συγκέντρωσιν πάντων τών στοιχείων, θέλουν μηχανογραφεθῆ οἱ πρὸς τούτο γενικοὶ πίνακες καὶ παραλλήλως θέλει άρχίσῃ ἡ έκδοσις τών άτομικῶν βιβλιαρίων άσθενείας, ύπολογιζόμενων εἰς 29 χιλιάδας περίπου.

Μέχρι πέρατος τών άνωτέρω ἡ περιθαλψις θὰ έξακολουθήσῃ νὰ παρέχεται κατὰ τὸν μέχρι τοῦδε ισχύοντα τρόπον, κατὰ τὸν όποῖον θέλῃ έξακολουθήσῃ παρεχομένη καὶ ἡ νοσηλεία τών μὴ ύπαχθέντων εἰς τὸ νέον σύστημα ήσφαλισμένων τοῦ TAKE Ἱερέων τών Ναῶν Ἰδρυμάτων, Ἱεροδικόνων, Ἱεροψαλτῶν, ύπαλλήλων τοῦ TAKE, τέκνων τών συνταξιούχων έφημερίων κ.τ.λ.

ΝΕΟΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ

Κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 6—2—1967 ἔως 27—2—67 έχορηγήθησαν ύπὸ τοῦ TAKE αἱ κάτωθι συντάξεις :

Αἰ δεσιμ. Σπανδὸν Χαράλαμπον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σερρών καὶ Νιγρίτης, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.145. Ἐφ' άπαξ δρχ. 37.252.—Αἰ δεσιμ. Ἐωμᾶν Ἐμμανουήλ, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 717. Ἐφ' άπαξ δρχ. 38.947,50.—Αἰ δεσιμ. Ἀναστασιάδην Θεοδόσιον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 771. Ἐφ' άπαξ 38.947,50.—Αἰ δεσιμ. Σταθόπουλον Γεώργιον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.255. Ἐφ' άπαξ δρχ. 51.207.—Αἰ δεσιμ. Κουντούρην Κωνσταντῖνον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 728. Ἐφ' άπαξ 33.379.—Αἰ δεσιμ. Σταθήν Ἀθανάσιον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 728. Ἐφ' άπαξ δρχ. 33.379.—Αἰ δεσιμ. Φωτᾶκην

Παναγιώτην, Ἱερῶς Μητροπόλεως Ρόδου, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 728. Ἐφ' ἄπαξ 33.372.—Αἰδεσιμ. Παπαγιαννάκην Ἰωάννην, Ἱερῶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.103. Ἐφ' ἄπαξ δρχ. 36.598.—Πρεσβυτέρων Δοσίδου Ζουμπούλι, Ἱερῶς Μητροπόλεως Διδυμοτείχου, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 787. Ἐφ' ἄπαξ δρχ. 38.291.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 3ῃ Φεβρουαρίου 1967

Περίληψις: «Περὶ ἀυξήσεως τῶν ἀσφαλιστικῶν εἰσφορῶν».

ΠΡΟΣ

- 1) Τὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν
- 2) Τὰς Ἱ. Μητροπόλεις τῆς Ἐπικρατείας
- 3) Τὰ Τοπικὰ Τ.Α.Κ.Ε.
- 4) Τὸ προσωπικὸν τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

Μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς ὑπ' ἀριθμ. 282/20-12-66 πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου (Φ.Ε.Κ. 284/21-22-66) ἀπερὶ τῆς ὑγειονομικῆς περιθάλψεως τοῦ ἐφημεριακοῦ Κλήρου» ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν τὰ κάτωθι:

1. Διὰ τῆς παραγρ. Α/3 τῆς ὡς ἄνω Π.Υ.Σ. καὶ πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν δαπανῶν νοσοκομειακῆς καὶ λατροφαρμακευτικῆς περιθάλψεως τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν περιθάλψιν, ἢ ἐπὶ τῶν μηνιαίων ἀποδοχῶν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἐφημεριῶν—ἠσφαλισμένων τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.—εἰσφορά ἀυξάνεται ἀπὸ 1/2/67 ἀπὸ 3% εἰς 4%, ἢ δὲ ἐπὶ τῶν συντάξεων τῶν συνταξιοδοτουμένων ἐφημεριῶν εἰσφορά ὀρίζεται εἰς 3%.

2. Διὰ τῆς παραγρ. Β' τῆς ἰδίας Π.Υ.Σ. καὶ πρὸς κάλυψιν τοῦ ἐλλείμματος τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἐκ τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου συνεπεῖα τῆς διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 281/20-12-66 Π.Υ.Σ. ἀυξήσεως τῶν μισθῶν τῶν ἐφημεριῶν, ἀναπροσαρμόζεται τὸ ἀσφάλιστρον (προσωπικὴ εἰσφορά) τῶν ἠσφαλισμένων ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1967 ὡς ἀκολούθως: α) τοῦ Κλάδου Συντάξεων ἀπὸ 5% εἰς 7% καὶ β) τοῦ Κλάδου ἀρωγῆς ἀπὸ 3% εἰς 4%.

3. Περὶ τῆς ὀρισθείσης διὰ τῆς ὡς ἄνω Π.Υ.Σ. τὸ πρῶτον, εἰσφορᾶς ἐκ 3% ἐπὶ τῶν συντάξεων τῶν συνταξιοδοτουμένων ἐφημεριῶν, ἀπληθύνθησαν ὑμῖν αἱ ὑπ' ἀριθμ. 3/12-1-67 καὶ 6/26-1-67 ἡμέτεραι ἐγκύκλιαι ὡς παρακαλοῦμεν ὅπως ἔχγητε ὑπ' ὄψιν σας.

4. Περὶ τῆς ἀυξήσεως τῆς εἰσφορᾶς ὑπὲρ τοῦ Κλάδου ἀσθενείας ἀπὸ 1/2/67 ἐπὶ τῶν μηνιαίων ἀποδοχῶν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἐφημεριῶν τῶν μισθοδοτουμένων ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀπὸ 3% εἰς 4% ὡς καὶ τῆς ἀυξήσεως ἀπὸ 1/1/67 ἐπὶ τῶν μηνιαίων ἀποδοχῶν τῶν ἰδίων ἐφημεριῶν τοῦ μὲν ἀσφάλιστρον Κλάδου συντάξεων ἀπὸ 5% εἰς 7%, τοῦ δὲ ἀσφάλιστρον τοῦ Κλάδου ἀρωγῆς ἀπὸ 3% εἰς 4%, ἐπιφυλασσόμεθα νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν περὶ τοῦ τρόπου ἐνεργείας τῶν κρατήσεων τούτων προσεχῶς καὶ συγκεκριμένως μετὰ

τὴν δημοσίευσιν τῆς ἀναμενομένης ἐγκυκλίου τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν περὶ τῆς νέας μισθοδοσίας εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθμ. 281/20-12-66 πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

Κατὰ συνέπειαν καὶ μέχρις ἐκδόσεως τῆς ὡς ἄνω ἐγκυκλίου καὶ νεωτέρας ἡμῶν σχετικῆς εἰδοποιήσεως οὐδεμίαν μεταβολὴν ἐπὶ τῶν μέχρι σήμερον γενομένων κρατήσεων ἐπὶ τῆς μισθοδοσίας τῶν ὡς ἄνω ἐφημερίων δεῦν νὰ ἐπιφέρηται καὶ συνεπῶς θὰ ἐξακολουθήτε νὰ ἐνεργῆτε τὰς ἰδίας ὡς μέχρι τοῦδε κρατήσεις.

5. Ἐπειδὴ εἰς τὴν καταβολὴν ἠϋξημένων ἀσφαλιστρῶν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1967 ἦτοι τοῦ μὲν Κλάδου Συντάξεων ἀπὸ 5 % εἰς 7 % τοῦ δὲ Κλάδου ἄρωγῆς ἀπὸ 3 % εἰς 4 % ὑπόκεινται καὶ τὸ προσωπικὸν τοῦ TAKE, τῶν Ἰ. Μητροπόλεων, οἱ ἐφημέριοι ἰδρυμάτων, νεκροταφείων κλπ. ὡς μὴ μισθοδοτούμενοι ὑπὸ τοῦ Κράτους, οἱ ἱεροδίακονοι καὶ οἱ ψάλται οἱ ἡσφαλισμένοι εἰς τὸ TAKE, δεῦν ὅπως διὰ τοὺς ἀνωτέρω ἐνεργῆται ἀπὸ τοῦδε ἡ ἠϋξημένη κατὰ τὰ ἄνω κράτησις, ἀναδρομικῶς ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου ἐ.έ.

Συμφώνως πρὸς ταῦτα τὰ ἀνωτέρω ὑποχρεοῦνται εἰς κράτησιν κατὰ μῆνα ἐπὶ τῶν ἀποδοχῶν των ἐν συνόλῳ 14 % ἦτοι: 7 % ὑπὲρ Κλάδου συντάξεων, 4 % ὑπὲρ Κλάδου ἄρωγῆς καὶ 3 % ὑπὲρ Κλάδου ἀσθενείας.

Διευκρινίζομεν ὅτι οἱ ἀνωτέρω ὡς μὴ ὑπαχθέντες εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Κράτους παρεχομένην ὑγειονομικὴν περίθαλψιν δὲν ὑποχρεοῦνται εἰς κράτησιν ὑπὲρ τοῦ Κλάδου ἀσθενείας 4 % ἀλλὰ 3 % ὡς μέχρι σήμερον.

Ἐπειδὴ ἐκ τῆς μισθοδοσίας τῶν ἀνωτέρω τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου ἐ.έ. καὶ πιθανῶς τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου, δὲν ἐγένετο ἡ κατὰ τὰ ἄνω ἠϋξημένη κράτησις, δεῦν ὅπως ἡ προκύπτουσα διαφορὰ ἐπὶ τῶν κρατήσεων τῶν ἄνω μηνῶν ἐνεργηθῆ καὶ ἀποδοθῆ ἡμῖν ἐκ τῆς μισθοδοσίας τοῦ ἀμέσως προσεχῶς μηνός.

8. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, ὑπεθυμίζομεν ὅτι πέραν τῆς ἀνωτέρω ὑποχρέωσως καταβολῆς κρατήσεως 14 % ἐπὶ τῶν μηνιαίων ἀποδοχῶν των, τὸ προσωπικὸν TAKE καὶ Ἰ. Μητροπόλεων ὡς καὶ οἱ ψάλται ἡσφαλισμένοι εἰς τὸ TAKE ὑποχρεοῦνται εἰς καταβολὴν 1 % ἐπὶ τῶν ἀποδοχῶν των ὑπὲρ τῆς ἐργατικῆς κατοικίας.

Μετὰ τιμῆς

Ὁ Διευθύνων Σύμβουλος
ΖΑΦΕΙΡΙΟΣ ΚΕΠΕΤΖΗΣ

★

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31ῃ Ἰανουαρίου 1967

Περίληψις: «Περὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ τοῦ ἐπιδόματος πολυετίας τῶν ἐφημερίων».

ΠΡΟΣ

Τὰς Διευθύνσεις, Τμήματα καὶ Ὑπηρεσίας Παρ' ἡμῶν

Κοινοποιοῦμεν κατωτέρω τὸ ὑπ' ἀριθ. 2070/11-1-67 ἔγγραφο τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων πρὸς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Φιλιππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου, κοινοποιηθὲν καὶ ἡμῖν, ἀφορῶν τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ ἐπιδόματος πολυετοῦς ὑπηρεσίας τῶν ἐφημερίων, πρὸς γνῶσιν ὑμῶν.

Ὁ Διευθύνων Σύμβουλος
ΖΑΦΕΙΡΙΟΣ ΚΕΠΕΤΖΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Γενική Διεύθυνσις Θρησκευμάτων

Διευθύνσις

Τμήμα Β'

Ἀριθμ. Πρωτ. 2070

Ἐν Ἀθήναις τῇ 11ῃ Ἰανουαρίου 1967

ΠΡΟΣ

Τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου

Θέμα: «Ὑπολογισμὸς ἐπιδόματος πολυετοῦς ὑπηρεσίας εἰς ἐφημερίους».

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1523/19-12-66 ὑμετέρου ἐγγράφου κοινοποιηθέντος καὶ πρὸς ἡμᾶς, διὰ τοῦ ὁποῦ ζητοῦνται διευκρινήσεις σχετικῶς μὲ τὸν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ν.Δ.4538/66 ὑπολογισμὸν τοῦ χρόνου διὰ τὴν καταβολὴν εἰς τοὺς ἐφημερίους τοῦ ἐπιδόματος πολυετοῦς ὑπηρεσίας, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν πρὸς ὑμᾶς τὰ ἀκόλουθα:

Αἱ διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 4538/66 δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμοσθοῦν ἀναδρομικῶς, καθόσον κατὰ τὴν γενικὴν ἀρχὴν τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ὁ νόμος ὀρίζει περὶ τοῦ μέλλοντος καὶ δὲν ἔχει ἀναδρομικὴν δυνάμιν ἐκτός ἂν τοῦτο ὀρίζεται ρητῶς ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ νόμῳ.

Ἐν προκειμένῳ ὅμως δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ ὡς ἄνω Ν.Δ. διάταξις, περὶ ἀναδρομικῆς ἰσχύος αὐτοῦ.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως τῶν ἀνωτέρω σὰς γνωρίζομεν ὅτι μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς ὑπ' ἀριθ.281/20-12-66 Π.Υ.Σ. (περὶ καθορισμοῦ τοῦ βασικοῦ μισθοῦ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ τακτικῶν ἐφημερίων) (ΦΕΚ 284/21-12-66, Τεύχος Α') ἧς ἡ ἰσχύς ἀρχεῖται ἀπὸ 1-1-67 τὸ θέμα τοῦ ὑπολογισμοῦ τοῦ ἐπιδόματος πολυετοῦς ὑπηρεσίας ρυθμίζεται ἐξ ὑπαρχῆς κατὰ τρόπον τελείως διάφορον τοῦ ὀριζομένου δυνάμει τῶν διατάξεων τῆς παρ. 5 τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ Ν.Δ. 4538/66.

Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς
Μ. ΣΙΩΤΗΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδεσιμώτατον Σπυρίδωνα Τσάμην, Τραπεζοῦντος 7, Ἐνταῦθα. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμώτατον Στέφανον Κοντογιάννην, Γέρακα Ἀττικῆς. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμώτατον Γεώργιον Καρτέρην, Φουρνὰ Εὐρυτανίας. Ἐνεγράφητε καὶ σὰς ἀπεστάλησαν τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα τεύχη τοῦ 1967. — Αἰδεσιμώτατον Βασιλείον Τορτοπίδην, Ἄνω Ἀγιάννην, Κατερίνης. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. Εὐχρηστοῦμεν. — Αἰδεσιμώτατον Γεώργιον Παπαδόπουλον, Σταυρὸν Ἀμυγδαλεῶνος, Καβάλας. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. Σὰς ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς 2 ἐντίτυπα τῆς αἰτηθείσης ἀκαλουθίας παραχωρηθέντα εὐγενῶς ὑπὸ τοῦ ἐκδότου, διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν ἐνοριῶν σας. Ὡς ἐπληροφορήθημεν ἀρμοδίως ἕκαστον Ἀγιασματάριον τιμᾶται 30 δραχμάς. Σὰς ἀπεστάλη ἐπίσης ταχυδρομικῶς καὶ ἀναλυτικὸς τιμοκατάλογος βιβλίων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. — Ἱερὰν Μονὴν Ἀγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ. Ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς αἰτηθέντα τεύχη τῶν περιοδικῶν. — Κύριον Ἡλίαν Κολοκυθῶν, Ἀγίου Ἀναργύρου

Ἀττικῆς. Αἰτηθὲν τεύχος 1966 σᾶς ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς. — Αἰδεσιμώτατον Θεοφάνην Πρωτοπαπαδάκη, Ἐφημέριον Τεμενίων Χανίων Κρήτης. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμώτατον Ἐμμανουὴλ Καλαϊτζάκη, Ποταμιᾶς Πεδιάδος Ἡρακλείου. Αἰτηθέντα τεύχη Ἐκκλησίας σᾶς ἀπεστάλησαν. — Αἰδεσιμώτατον Γερασίμου Κάνταν, Μελίκια Λευκίμης. Ἐνεγράφητε καὶ σᾶς ἀπεστάλησαν τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα τεύχη τοῦ 1967. — Αἰδεσιμώτατον Ἰάκωβον Βαλέρη. Ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων μέχρι καὶ τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ δὲν τελοῦνται μνημόσυνα μετὰ Κολλύβων ὡς ἀναγράφεται εἰς τὸ τυπικὸν (σελ. 352 σημείωση 35). Πάντως ἡ ἐρωτήσις σας διαβιβάσθη εἰς τὸν ἀρμοδίον συντάκτην διὰ νὰ λάβητε ἐν καιρῷ ἐκτενῆ ἀπάντησιν ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματός σας. — Αἰδεσιμώτατον Μιχαὴμ Δινοξυλάκη, Ἅγιον Στέφανον Δομοκοῦ Φθιώτιδος. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. Βῦχαριστοῦμεν. — Αἰδεσιμώτατον Θεοδόσιον Κλήμη, Ἄμφισσαν. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμώτατον Νομικὸν Βαπόρη, ΗΠΑ. Αἰτηθὲν τεύχος σᾶς ἀπεστάλη ὡς καὶ ἡ σχετικὴ ἀπόδειξις διὰ ληφθεῖσαν συνδρομὴν σας. — Αἰδεσιμώτατον Ἰωάννην Σκληρόν, Ἐφημέριον Σύβρου Λευκάδος. Αἰτηθέντα τεύχη Ἐκκλησίας, καὶ ἄἘφημερίου» σᾶς ἀπεστάλησαν. — Αἰδεσιμώτατον Παναγιώτην Σκουλήν, Ναύπακτον. Ἐπιστολή σας διεβιβάσθη ἀρμοδίως. Συμφωνοῦμεν ἀπολύτως με εὐλογα αἰτήματά σας. Ὑπάρχουν βάσιμες ἐλπίδες ὅτι, μετὰ τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῶν μισθῶν τῶν ἐνεργειᾶ ἐφημερίων συντόμως θὰ ρυθμισθῇ καὶ τὸ θέμα τῶν παρεχομένων ὑπὸ τοῦ TAKE συντάξεων.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἡ μεγάλη Τεσσαρακοστή. Μόνον οὕτω θὰ σωθοῦν. Ὑπάρχει καὶ πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ. Κοινωνικὴ Ἱατρικὴ. — Τοῦ Ἁγίου καὶ Μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, Ὁ περὶ Ἐρωσύνης λόγος. Ἀπόδοσις Θεοδόξου Σπεράντσα.—Εὐαγγελίου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης, Ἡ περὶ μορφώσεως διδασκαλία τῶν Πατέρων τῆς Καππαδοκίας. — Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Κατὰ τῶν κοινοδοῦλων. Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτη. — Θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ μελέτη τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρός ἡμῶν Νεκταρίου Ἀγίνης, «Γνώρισε τὸν ἑαυτὸ σου». — Βασ. Ἡλιάδη, Ἡ καθιέρωσις τῆς νηστείας ὡς ἐξιλεώσεως τῆς γνωστῆς παρακοῆς τοῦ Πρωτοπλάστου Ἀδάμ. Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἑορτὴ τῶν εἰκόνων. — Φ., Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — Βασ. Μουστάκη, Ἡ ἀγάπη τοῦ Παύλου. — Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Καλύβα, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, Κυριακοδρόμιον. 8. Ψυχοσωματικὴ ἀγνότης. — Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου ἱερομάρτυρος Λεονίδου, Ἐπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτύρων, ὑπὸ Γερασίου Μικραγιαννανίτου, Μοναχοῦ. — Εἰδήσεις τοῦ TAKE. — Ἀλληλογραφία.

Τύποις: ΤΣΙΡΩΝΗ (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)

Ὁδὸς Μεγάλου 4, Ἀθῆναι — Τηλέφ. 311.121

Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου: Δημήτριος Β. Δεσποτάκης
Λεωφόρος Ἡρώων 26, Περιστέρι